

ISBN 973-30-5278-7

ISTORIA ROMÂNILOR IV

MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

DUMITRU ALMAȘ

ISTORIA ROMÂNILOR

Manual pentru clasa a IV - a

Lei 2300

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ, R.A., BUCUREȘTI, 1997

MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

Prof. univ. dr. **DUMITRU ALMAȘ**

ISTORIA ROMÂNILOR

Manual pentru clasa a IV-a

ISBN 973-30-8278-7

Editura Didactică și Pedagogică, R.A. - București

Referenț, Prof univ. dr. Ioan Scurtu

Actualul manual îl reproduce pe cel din anul 1996

ISBN 973-30-5278-7

© „Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate Editurii Didactice și Pedagogice, R.A., București”.

Redactor, Prof. *Gabriel Stan*
Tehnoredactor și machetator, *Mircea Lăța*
Coperta, *Vladimir Baranovschi*

Ce este și de ce învățăm istoria

Ce ne învață istoria. Istoria înfățișează viața oamenilor, a popoarelor, din cele mai îndepărtate timpuri până azi. Ea ne arată cum au trăit oamenii, cum și-au făcut uneltetele, casele, satele, orașele, cum și-au orânduit statele conducerea lor, care au fost conducătorii cei mai vrednici și ce fapte mai de seamă au săvârșit ei, ce războaie au purtat și câtă prietenie și pace au apărut.

Cum se scrie istoria. Oamenii învățați care scriu istorie se numesc **istorici**. Ca să afle adevărul despre faptele petrecute cu sute și chiar mii de ani în urmă, ei cercetează cu grijă inscripțiile de pe monumente, documentele, cronicile și memoriile scrise de oamenii care au trăit în vremuri de demult.

De asemenea, istoricii cercetează tot felul de urme ale vieții omenesti din vechime: ruine de case și cetăți, unelte, arme, monede, peceti, diferite obiecte casnice și podoabe. Pe multe din acestea le-au descoperit **arheologii**, prin săpături. Cele mai valoroase se păstrează în muzee.

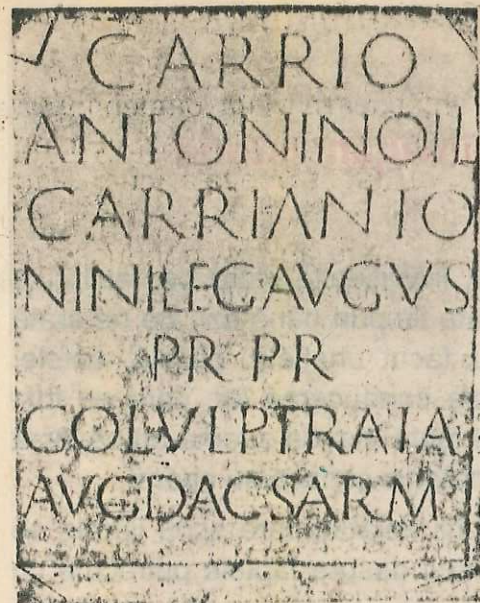
Toate faptele și întâmplările cuprinse în istorie sunt povestite întocmai cum s-au petrecut ele.

Pentru ce învățăm istoria. Istoria, adică viața și faptele săvârșite de înaintași, a fost, este și va fi, totdeauna, un prețios izvor de învățatură pentru urmași.

Marele nostru istoric, Nicolae Bălcescu, socotea că *«Istoria este cea dintâi carte a unei nații»*, adică a unui popor. Prin aceasta voia să spună că istoria cuprinde cele mai de preț învățaturi pe care trebuie să le știe și să le îndrăgească fiecare om.

Toate popoarele își au povestea vieții lor, deci istoria lor. Poporul român are o istorie foarte zbuciumată, bogată în fapte de vitejie și de eroism.

Cea mai mare parte a locuitorilor țării noastre – România – o formează românii. Dar, alături de români, în țara noastră trăiesc și alte naționalități, cum sunt: maghiari, germani, sârbi și alții.

Inscripție romană pe o lespede
din piatră

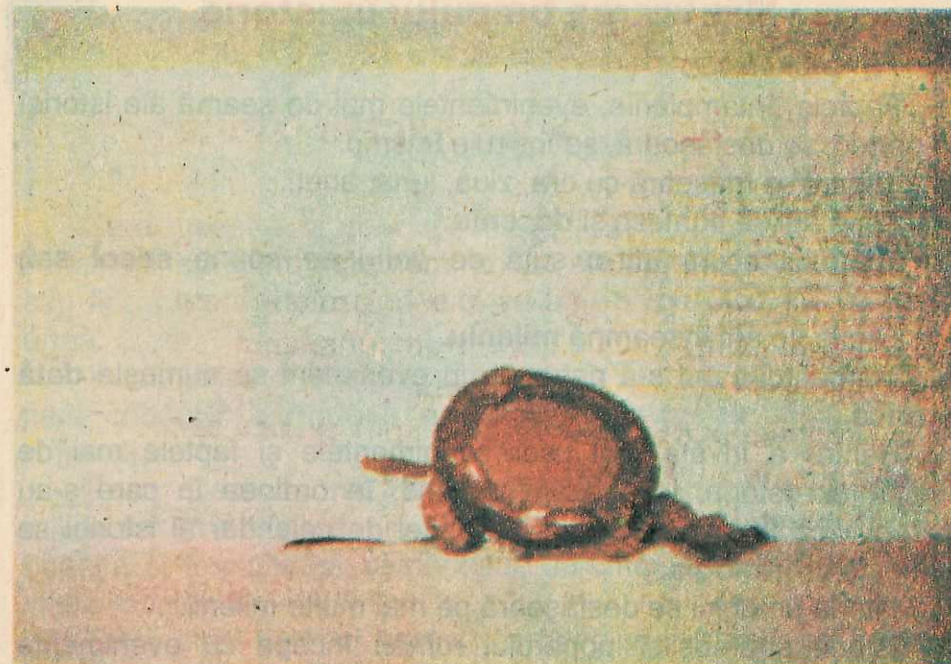
Pagină dintr-o carte veche

Pecete

Monede vechi

Document cu pecete

Muncind împreună, ei au făurit o țară frumoasă și au împodobit-o cu orașe și sate bogate. În același timp, poporul român a luptat, din toate puterile, pentru libertatea și ridicarea patriei pe trepte tot mai înalte de prosperitate.

Cunoscând bine istoria, iubim tot mai mult poporul și țara; știind cum au luptat strămoșii pentru dreptate și libertate, ce jertfe au făcut ca să biruie – adică învățând istoria, îi prețuim tot mai mult. Muncind și învățând, fiecare bun cetățean gândește și simte ca poetul Mihai Eminescu:

*Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie,
Țara mea de glorie, țara mea de dor?
Brațele vânjoase, arma de tărie,
La trecutu-ți mare, mare viitor!*

Măsurarea timpului în istorie

Faptele, întâmplările, evenimentele mai de seamă ale istoriei se petrec, se desfășoară, se înșiruie în timp.

Timpul se măsoară cu ora, ziua, luna, anul.

Zece ani se numesc și **deceniu**.

Timpului scurs într-o sută de ani i se spune **secol** sau **veac**.

O mie de ani înseamnă **mileniu**.

Momentul când s-a petrecut un eveniment se numește **dată istorică**.

Pentru a învăța mai ușor evenimentele și faptele mai de seamă din istorie, le așezăm la rând, în ordinea în care s-au petrecut, ca într-un calendar. Un astfel de calendar al istoriei se numește **cronologie**.

Istoria omenirii se desfășoară pe mai multe milenii.

Istoria strămoșilor poporului român începe cu evenimente care s-au petrecut cu peste două milenii în urmă, adică peste mai mult de două mii de ani.

Orice dată istorică ne ajută să înțelegem mai bine faptele, să vedem cum se înșiruie, cum se leagă unele de altele, cum se înrăuresc între ele. Cronologia este un fel de scară, pe ale cărei trepte se desfășoară viața popoarelor, a statelor, a tuturor oamenilor, din timpurile cele mai îndepărtate până azi.

Învățând, prețuind, îndrăgind istoria poporului român ne sporim cunoștințele, ne facem mai înțelepți, mai iubitori de țară, de popor și de tot ce a făcut el bun, folositor și frumos de-a lungul veacurilor.

Temă:

- Priviți cu atenție obiectele din ilustrațiile de la paginile 4 și 5 și spuneți de ce pot fi «documente istorice»!
Notați pe câte o bucătică de hârtie câteva întâmplări mai de seamă din viața voastră și apoi așezați-le una după alta, în ordinea în care s-au petrecut. Dacă vă amintiți, treceți și ora, ziua, luna, anul când ați trăit acele întâmplări!

Strămoșii noștri

Dacii și romanii

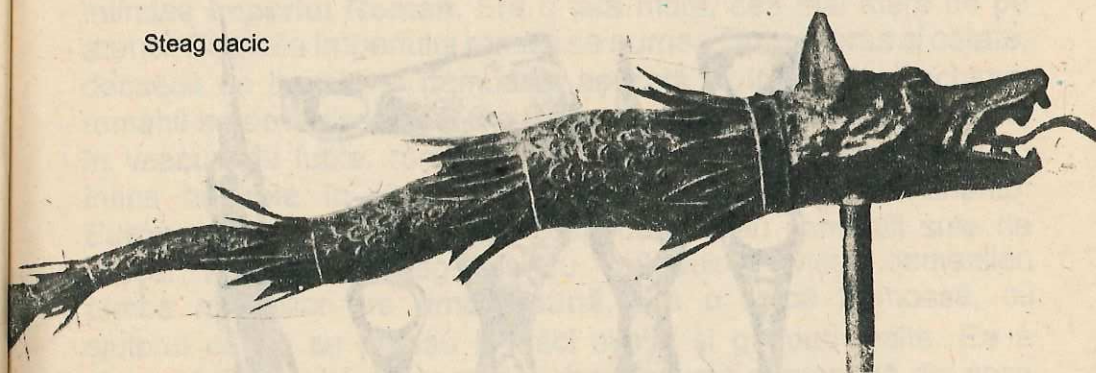
Țara noastră a fost locuită din cele mai vechi timpuri. Arheologii au găsit în pământ: unelte din piatră sau os, din bronz sau fier, care dovedesc că aici au trăit oameni cu mii de ani în urmă.

Istoria oricărui popor, povestea lui, începe cu strămoșii din care coboară. **Strămoșii poporului nostru au fost dacii și romanii**.

Dacii. Dacii au trăit pe pământul patriei noastre acum două mii de ani. În acele vremuri, țara se numea **Dacia** și era vestită prin bogăția și frumusețea pământului, dar mai ales prin hărnicia și vitejia locuitorilor.

Dacii erau oameni voinici, purtau părul rețezat, pe frunte, și lăsat în plete, pe umeri. Se îmbrăcau cu cămăși din pânză, lungi până la genunchi. Purtau ȋtari strânși pe picior. Iarna se îmbrăcau cu cojoace sau sumane cu glugă. Se încălțau cu opinci. Cei bogați își acopereau capul cu căciuli rotunde; săracii umblau mai mult cu capul descoperit. Femeile își strângeau părul într-un coc, la spate. Se îmbrobodeau adesea cu maramă, țesute și cusute frumos, își împodobeau cămășile cu cusături înflorate, iar fustele le făceau lungi și largi. Mulți țărani români, mai ales cei de la munte, îmbracă și azi, cu mândrie, straie asemănătoare cu ale strămoșilor noștri daci.

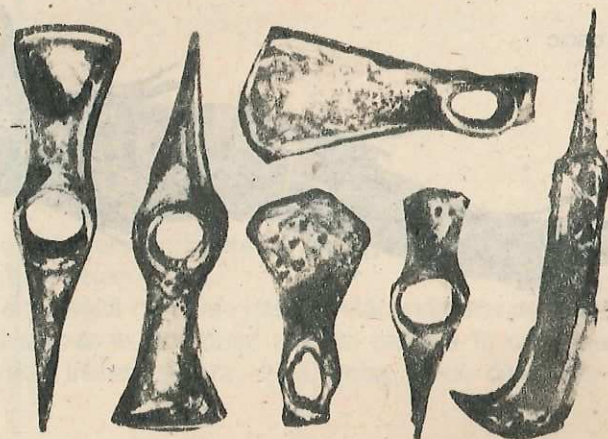
Steag dacic

Zid din cetatea Sarmizegetusei (Grădiștea Muncelului)

Vase din lut și unelte dacice

Ocupațiile de căpetenie ale dacilor erau agricultura și păstoritul. Cultivau grâul, meiul, pomii roditori și vița de vie. Le plăcea mult să crească albine. Vâneau animale sălbatice din păduri; cei de pe malul râurilor se îndeletniceau și cu pescutul. Erau și meșteri iscusiți. Scoteau fier din Munții Banatului, își făceau unelte și arme. Din argint și din aur, scos din Munții Apuseni, făceau brățări, cercei, vase. Având mare dragoste pentru tot ce este frumos, împodobeau cu desene și creștături oalele din lut și porțile caselor, armele și scuturile sau coifurile. Dacii își făceau case din lemn sau piatră. Pe vârfuri de dealuri și chiar în munți, înălțau cetăți semețe, întărite cu ziduri groase de piatră.

Burebista și Decebal. Cei mai de seamă conducători ai dacilor au fost **Burebista și Decebal**. Ei au purtat titlul de regi. Meritul cel mai mare al lui Burebista este că i-a unit pe toți dacii într-un singur stat, mare și puternic, numit **Dacia**. Burebista s-a numărat printre cei mai de seamă conducători de stat din acea vreme. Un alt mare rege dac a fost Decebal. El a trăit la un veac și jumătate după Burebista, a reorganizat statul dac, stabilindu-i capitala la **Sarmizegetusa**, cetate puternică în Munții Orăștiei.

Un vechi istoric roman scrie că Decebal «*era priceput în ale războiului și iscusit la faptă; știind când să năvălească și când să se retragă la timp, meșter în a întinde curse, viteaz în luptă, știind a se folosi cu dibăcie de o victorie și a scăpa cu bine dintr-o înfrângere; pentru care lucruri el a fost mult timp pentru romani un potrivnic de temut*»...

Imperiul Roman. În acea vreme, la miazăzi de Dunăre se întindea **Imperiul Roman**. Era o țară mare, cea mai mare de pe atunci. Capitala Imperiului roman se numea **Roma**, oraș și cetate, deosebit de bogată și frumoasă, așezată în Italia. Din vechime, romanii se dovediseră a fi foarte buni soldați. Cu armele în mâini, în veacuri de lupte, romanii au supus zeci de popoare și și-au întins hotarele în jurul Mării Mediterane, pe trei continente: **Europa, Africa și Asia**. Buni gospodari, ei au construit sute de orașe. Au alcătuit legi pentru orânduirea vieții oamenilor. Limba romanilor era **limba latină**. Era o limbă frumoasă, cu ajutorul căreia se puteau tălmăci simțiri și gânduri înalte. Ea a ajuns să fie vorbită aproape de întreaga lume europeană din acea vreme.

Traian, împăratul romanilor
- numit Optimus princeps -
cel mai vrednic dintre
principi (conducători)

Decebal, regele dacilor, unul dintre
cei mai de seamă eroi ai lumii vechi

Împăratul Traian. Pe vremea când în Dacia era rege Decebal, Imperiul Roman era condus de împăratul Traian. Prin înțelepciunea și însușirile lui de conducător și de militar, Traian a fost unul dintre cei mai străluciți împărați romani. Păstra cu mare severitate liniștea și ordinea în întinsul lui imperiu; urmărea să-i sporească puterea, să-i lărgească mereu hotarele, să-i dezvolte frumusețile și bogățiile.

Știind că Dacia era o țară bogată, cu un popor vrednic, Traian s-a pregătit ca s-o poată cuceri.

Decebal, ca să îndepărteze primejdia aceasta, cu dacii lui, trecea Dunărea, îndeosebi iarna, pe gheață, și ataca Imperiul Roman. În mai multe rânduri, dacii au înfrânt armata romană.

În preajma anului 100, de o parte și de alta a Dunării se înfruntău două popoare: dacii și romanii, conduși de doi bărbați de seamă: Decebal și Traian.

Temă:

- Gândiți-vă unde și când ați mai auzit de daci și de romani!
- Căutați pe hartă cetatea Sarmizegetusei și vedeți ce munți și râuri sunt pe aproape!

Traian pornește războiul pentru cucerirea Daciei

Pregătirea războiului. Împăratul Traian a pregătit îndelung, și cu mare grijă, războiul pentru cucerirea Daciei. A adus la Dunăre zeci de mii de soldați, înarmați cu săbii, cu sulite, cu arcuri, cu platoșe și coifuri din bronz, cu mașini de aruncat pietre și „berbeci” de spart zidurile cetăților.

Înțelegând marea primejdie ce se abătea asupra Daciei și a poporului său, Decebal a întărit oastea și cetățile; a căutat prieteni și aliați printre vecini, să-l ajute a ține piept puternicei armate romane.

Desfășurarea bătăliei. Într-adevăr, în anul 101, Traian a dezlănțuit războiul împotriva dacilor. Armata lui a trecut Dunărea în Dacia și a înaintat, prin Banat, spre Sarmizegetusa. Cu Decebal în frunte, dacii l-au așteptat aproape de intrarea în munți, la Tapae. Bătălia a fost, sângeroasă. Romanii au biruit, pentru că erau mai mulți decât dacii și mai bine înarmați.

Decebal a încheiat pace, lăsând romanilor o parte din Oltenia și din Banat.

Dar pacea n-a durat decât trei ani. Traian a pus pe un vestit meșter, Apolodor din Damasc, să construiască un mare pod peste Dunăre, la Drobeta-Turnu-Severin, peste care să-și treacă

mai ușor armatele în Dacia. Văzând pregătirile romanilor, Decebal și oștirea lui aveau un singur gând: să-și apere țara. În mare grabă, dacii au sporit întăririle: au zidit noi cetăți de piatră, de lemn și de pământ.

Și iată că, în anul 105, o nouă și mare armată romană trecea podul peste Dunăre. În frunte se afla împăratul Traian, iar alături de el, cei mai buni generali ai imperiului.

Se spune că, vrând să întârzie înaintarea romanilor spre Sarmizegetusa, Decebal a dat poruncă să se taie mulți arbori dintr-o pădure care străjuia drumul. Au lăsat doar trunchiurile înalte cât un stat de om, le-au îmbrăcat în cămăși și le-au pus căciuli în capătul de sus. Apoi au rezemat arme de aceste trunchiuri de copaci. Din depărtare, romanii au crezut că erau într-adevăr soldați. S-au temut de mulțimea lor și s-au retras. Curând, și-au dat seama că era un vicleșug al dacilor și au reluat înaintarea.

Soldat dac

Soldat roman

Luptă dintre romani și daci, reprezentată pe Columna lui Traian

Una câte una, cetățile dacilor au căzut în mâinile romanilor. Istoricii povestesc, cu multă admirație, despre bărbăția cu care s-au bătut dacii pentru fiecare colțisor din pământul lor. Decebal se afla tot timpul în fruntea oștenilor săi. Bătălia cea mai grea s-a dat la **Sarmizegetusa**; pe zidurile cetății au urcat s-o apere și femeile dace.

Totuși, după un îndelung, greu și sângeros război, în anul 106 Traian a zdrobit îndârjita rezistență a dacilor.

Moartea eroului. Decebal s-a retras în munți, gândind să strângă iar oaste și să-l înfrunte, din nou, pe Traian. Soldații romani l-au urmărit să-l ia prizonier și să-l ducă la Roma. Dar, mândru și demn, Decebal n-a vrut să fie umilit; și-a înfipt sabia în trup luându-și viața.

Dacia, provincie romană. După biruință, Traian a prefăcut o parte a Daciei în provincie romană – **Dacia romană** – și a alipit-o la Imperiul Roman. A adus mulți locuitori din alte părți ale imperiului și i-a așezat în provincia Dacia. Pe cuprinsul ei a pus să se construiască drumuri pavate și să se zidească, din piatră, tabere pentru soldați. De asemenea, a întemeiat orașe, cum au fost **Drobeta (Drobeta-Turnu-Severin), Apulum (Alba-Iulia)** sau

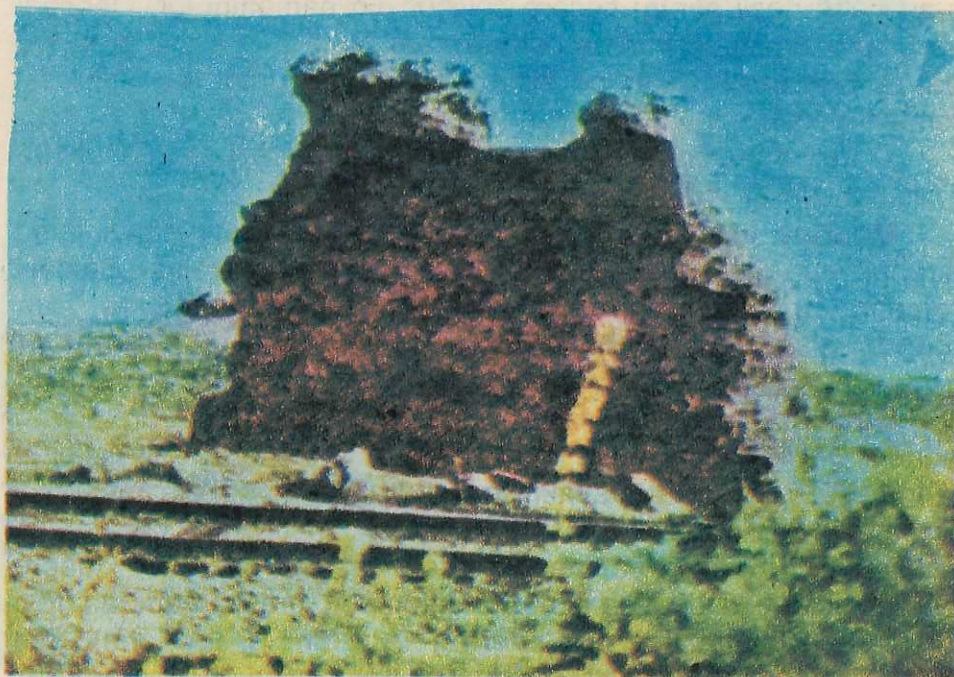

Moartea lui Decebal
Sculptură pe Columna lui Traian

Napoca (Cluj-Napoca). La Roma a construit o măreață **columnă**, înaltă de 40 m, pe care au fost sculptate scene din războiul daco-roman, iar în Dobrogea a înălțat **Tro-paeum Traiani** – **monu-mentul de la Adamclisi.**

Cu vremea, locui-torii aduși din Imperiul Roman în provincia Dacia au muncit alături de daci, cu hărnicie, să facă bogată țara pustiită de război. Au cultivat mai bine **câmpiile**, au scos mai mult aur și sare din

Un picior al podului construit de vestitul meșter Apolodor din Damasc
(așa cum se păstrează azi, la Drobeta-Turnu-Severin)

Amfiteatrul roman de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa, capitala Daciei romane

munții Daciei, au împodobit orașele cu clădiri frumoase. Treptat, dușmănia dintre daci și romani s-a stins. Muncind și viețuind împreună, dacia și romanii au împrumutat unii de la alții obiceiurile, datinile, felul de viață. Dacia au învățat limba latină, așa după cum romanii așezați în Dacia au împrumutat multe din obiceiurile și felul de trai al dacilor. Romanizarea dacilor stă la baza formării poporului român. Din amestecul și înrudirile dintre daci și romani s-a format populația **daco-romană**. De asemenea, ceilalți daci (cei din Muntenia, Moldova, Bucovina, Maramureș, Crișana), care erau liberi și și-au păstrat felul lor de viață, au primit, totuși, mult din civilizația romană.

Astfel, dacia și romanii au devenit strămoșii poporului român. Iar Decebal și Traian sunt cinstiți de noi, urmașii, ca doi oameni de seamă, ca doi părinți, strălucitori prin vitejie și înțelepciune.

Temă:

- Priviți cu atenție scenele de pe Columna lui Traian și descrieți îmbrăcămintea, armele dacilor și romanilor!
- Ați vizitat un muzeu de istorie? Amintiți-vă ce obiecte din epoca Daciei romane ați văzut!

Pui de lei
(fragment)

De I. Nenițescu

E vița noastră făurită
De doi bărbați cu brațe tari
Și cu voința oțelită,
Cu minți deștepte, inimi mari.

Și unu-i Decebal cel harnic,
Iar celălalt Traian cel drept,
Și pentru vatra lor, amarnic,
Au dat cu-atâția dușmani piept.

Și din așa părinți de seamă
În veci s-or naște luptători,
Ce pentru patria lor mamă
Vor sta ca vrednici următori.

Formarea poporului român și a limbii române

Prin munca dacilor și romanilor, Dacia a ajuns una dintre cele mai înfloritoare provincii ale Imperiului Roman.

I s-a spus **Dacia fericită**.

Pământul ei era bogat și foarte variat: șes, dealuri, munți, podiș, toate străbătute de râuri care se adună în Dunăre, apoi se varsă în Marea Neagră. Pe acest pământ a trăit, după unirea dacilor cu romanii, același popor, poporul român. El n-a părăsit niciodată aceste locuri. A căutat să le apere și să le facă tot mai roditoare și mai frumoase.

Poporul român, urmaș al dacilor și al romanilor. Dacii au fost un popor viteaz, care și-a apărat cu dârzenie patria și libertatea. Romanii, **stăpânii lumii** din acea vreme, erau mândri, puternici și bine organizați.

Trăind și muncind împreună, în aceleași orașe și sate ale provinciei Dacia, încetul cu încetul, dacii și romanii s-au contopit unii cu alții. Din această contopire daco-romană s-a născut un nou popor: **poporul român**. El a rezultat nu numai din traiul în comun, din amestecul și înrudirea dintre daci și romani, ci și din împletirea civilizației dacilor cu cea a romanilor.

Localnicii, adică dacii, s-ar putea asemăna cu o tulpină viguroasă, adânc înfiptă în pământul strămoșesc, iar coloniștii romani, cu un altoi care face ca roada să fie mai bună și mai frumoasă.

Încă din timpul colonizării romane, în Dacia au venit mulți **creștini**. Printre răspânditorii Creștinismului, tradiția îl numără și pe **Sfântul Andrei**, unul dintre apostolii lui Iisus Hristos, născut pe meleagurile noastre. Dovadă că religia creștină a existat în Dacia încă din timpul stăpânirii romane sunt lespezile de mormânt cu semnul crucii, precum și cuvintele principale care vin din domeniul credinței: Dumnezeu, cruce, duminică – sărbătoare de origine romană.

Formarea limbii române. Până la cucerirea romană, dacii au vorbit limba lor. În timpul stăpânirii romane, dacii au învățat limba latină, limba oficială, ca să se poată înțelege mai ușor cu coloniștii romani. Cu vremea, limba latină a înlocuit limba dacilor. Totuși, s-au păstrat și o seamă de cuvinte din limba dacică. Treptat, și

dacii liberi au învățat limba latină. Așa se explică **unitatea limbii** poporului român pe întregul teritoriu românesc. Limba română s-a format o dată cu poporul român. Ea este o limbă care își trage originea din limba romanilor, ca și italiana, franceza, spaniola. Fiind bogată, armonioasă și frumoasă, limba română poate tălmăci cele mai înalte gânduri și cele mai gingașe simțiri ale oamenilor. În cuvintele ei se aude parcă vuietul luptelor, foșnetul pădurilor, murmurul izvoarelor, legănarea holdelor, cântecul mamei la leagănul copiilor.

Poporul român, stâncă neclintită de peste două mii de ani. Poporul nostru se mândrește cu strămoșii lui, dacii și romanii. Se mândrește cu frumusețea limbii, a portului și a obiceiurilor moștenite de la ei. Se mândrește că s-a născut și a trăit permanent pe acest pământ bogat, pe care, de-a lungul veacurilor, l-a muncit, l-a înfrumusețat și l-a apărut de cotropitori.

În vremurile cele mai grele și cele mai tulburi, poporul român a stat neclintit, cum neclintită stă stâncă în mijlocul furtunilor. Și, stând aici și luptând împotriva cotropitorilor, nu s-a apărut numai pe sine, ci a înfruntat multe năvăliri și primejdii care, fără lupta poporului român, s-ar fi abătut asupra popoarelor din apusul Europei și le-ar fi pricinuit multe nenorociri.

Cuvinte de origine dacă: Dunărea (Donaris), Mureș (Maris), strună, mânz, mistreț, viezure, varză.

Cuvinte de origine latină: om, frate, soră, părinte, mare, pământ, a ara, a semăna, a cânta, origine, secară, cetate.

Temă:

- Ca să simțiți frumusețea limbii române, învățați aceste versuri:

Mult e dulce și frumoasă

Limba ce vorbim,

Altă limbă armonioasă

Ca ea nu găsim.

Saltă inima-n plăcere

Când o ascultăm,

Și pe buze-aduce miere

Când o cuvântăm...

Întrebări:

- Cum s-a format poporul român? Dar limba română?
- Cum vă arătați dragostea față de popor și de patrie?

LECTURĂ

Migratorii

Peste pământul patriei noastre au trecut mai multe populații, pe care istoricii le numesc *migratoare*, din pricină că migrau, adică rătăceau dintr-un loc în altul.

Unele năvăleau din părțile de miazănoapte ale Europei; altele dinspre răsărit, tocmai din Asia. Cu spada, cu sulița sau cu arcu, războinicii barbari porneau în cete după pradă. În frunte galopau căpeteniile. Apoi veneau căruțele, mânate de bătrâni sau femei. În căruțe încărcau copiii, corturile din piei de animale și tot avutul. Mai în urmă călătoreau turmele de vite sau hergheliile de cai. În năvălirile lor, migratorii căutau hrană și bogății, pășuni și adăposturi pentru vite. Cum se termina pășunea sau erau împinși din urmă de alți migratori, ori auzeau de alte ținuturi bune de jefuit, plecau într-acolo. Dacă întâlneau împotrivire, treceau totul prin foc și sabie. Rar se îndeletniceau cu agricultura. Știau puține meșteșuguri: făceau doar arme, potcoave pentru cai, țeseau pânză, argăseau pieile de animale pentru îmbrăcăminte, corturi și încălțăminte. Nu clădeau case. Se adăposteau în corturi. Duceau, deci, o viață mult mai înepioată decât românii, care aveau case, sate și orașe, creșteau turme mari și cultivau cereale pe ogoare bine arate. Deci, migratorii care fie au trecut, fie s-au așezat pe teritoriul patriei noastre, au găsit la poporul român o civilizație superioară, pe care și-au însușit-o.

Goții, hunii, slavii. Dintre populațiile migratoare care au trecut peste pământul țării noastre, cei dintâi au fost *goții*. Ei au jefuit și au distrus multe orașe. Când i-au împins din urmă *hunii*, ei au plecat înspre miazăzi și apus. După ce au prădat și ars țara, hunii s-au așezat în Ungaria de azi. De acolo s-au năpustit și au jefuit, de multe ori, pământul nostru. Vreme de optzeci de ani, lumea a tremurat de spaima lor.

Dinspre miazănoapte, au venit *slavii*. Se deosebeau de ceilalți migratori pentru că erau mai statornici și se ocupau și cu agricultura. Cei mai mulți dintre slavi au trecut la miazăzi de Dunăre. Cei rămași prin părțile noastre s-au așezat în sate și s-au împrietenit cu românii. Treptat, s-au contopit cu masa populației românești.

De la slavi au rămas și unele cuvinte.

Obiecte din aur și pietre prețioase
rămase din timpul migrațiilor, desco-
perite la Pietroasa (județul Buzău) și
cunoscute sub numele de «Cloșca cu
pui de aur»

Întemeierea statelor românești

Oricât de aspră și de prădalnică a fost năvălirea populațiilor migratoare, românii tot au rezistat. N-au părăsit aceste locuri, ci au continuat să trăiască și să muncească aici. Încetul cu încetul și-au orânduit iarăși viața, în sate, pe văile râurilor, în munți ori în poienile codrilor. Și-au ales conducători dintre oamenii mai înțelepți, mai destoinici și mai îndrăzneți. Au zidit cetăți și orașe.

Începutul formării statelor române. Cei care îi conduceau aveau grijă de bunul mers al vieții. Strângeau dările, judecau pricinile dintre oameni. Aceste căpetenii s-au numit **juzi** sau **cneji**. Teritoriile pe care le conduceau se numeau **județe** sau **cnezate**.

În ceasurile de mare primejdie, cnezatele au căutat să se unească între ele. O dată unite, nu s-au mai despărțit. Căci ținta

Ruinele cetății Dăbâca, din Transilvania

lor, idealul lor, era să formeze un stat mare, cuprinzând tot poporul și tot pământul românesc. Astfel s-au format **voievodatele**, cărmuite de câte un **voievod** sau **domn**.

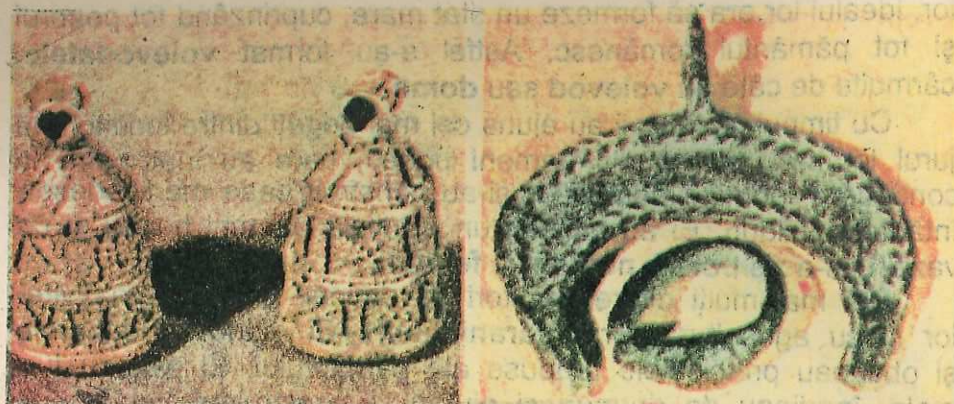
Cu timpul, voievozii au ajuns cei mai bogați dintre locuitori. În jurul lor s-au strâns alți oameni bogați, care au luat parte la conducere; primind pământuri, și-au construit case mari, adesea întărite cu ziduri. Ei au alcătuit un grup de oameni bogați și cu vază. Li s-a zis **boieri**, **nobili** sau **feudali**.

Cei mai mulți dintre locuitori se ocupau cu creșterea viteilor și cu agricultura. Erau **țărani liberi**. Ei munceau ogoarele și obțineau principalele produse ale pământului. Ei păzeau turmele, îngrijeau de drumuri și ajutau la construirea cetăților, a curților domnești. Țăranii formau oștirea. Ei se băteau și se jertfeau pentru dreptate și pentru apărarea țării, îndeplinind un rol de seamă în păstrarea ființei poporului nostru. Cu vremea, nobilii au răpit pământul și libertatea țăranilor și i-au prefăcut în **șerbi** sau **iobagi**.

Dar împrejurările n-au îngăduit românilor să-și formeze, de la început, un singur stat mare, cuprinzând întreg pământul pe care-l locuiau. Începând din veacul al X-lea până în cel de-al XIV-lea, biruind neamurile migratoare, românii au întemeiat **Transilvania**, **Țara Românească**, **Moldova** și **Dobrogea**. Întemeierea acestor state a fost de cea mai mare importanță pentru viața poporului român. Având statele lor, românii s-au putut orândui mai bine, s-au putut apăra de dușmani și s-au făcut cunoscuți între popoarele și statele lumii.

Întemeierea voievodatului Transilvaniei

Gelu Românul luptă și moare pentru libertate. Spun cronicile că, în secolele al IX-lea – al XI-lea, în Transilvania stăpâneau mai mulți cneji și voievozi români. În Valea Crișului își avea statul voievodul **Menușor**. Alți voievozi, cum a fost cel numit **Glad**, au unit cnezatele din Banat, din mijlocul Transilvaniei. În Valea Someșului conducea **Gelu Românul**. Voievodatul lui avea o cetate bine întărită, numită **Dăbâca**. Prin unirea voievodatelor române din această parte a țării s-a alcătuit Voievodatul Transilvaniei.

Obiecte din vremea întemeierii Voievodatului Transilvaniei

Castelul Bran

În secolul al IX-lea, **ungurii** se aflau în teritoriul dintre fluviile Don și Nipru. Împinși de alte populații migratoare, ei au pornit spre apus, sub conducerea lui **Arpad**. Au trecut pe la miazănoapte de țara noastră și, în anul **895**, s-au așezat în Câmpia Pannoniei. Aici au format un stat, numit **Ungaria**.

În secolul al XI-lea, conducătorii ungarilor, ispiți de bogăția ogoarelor **Transilvaniei**, de aurul și sarea din munții ei, și-au întetit acțiunea de cucerire a acestui teritoriu românesc.

Dar **Gelu** n-a vrut să se supună. S-a împotrivit cu mare îndârjire. Cu vitejii lui, el a apărat mulți ani pământul Transilvaniei. A căzut însă pe câmpul de luptă, ca un adevărat erou al libertății.

Atacatorii au distrus cetatea de la Dăbâca. Cronicarii unguri laudă mult eroismul cu care au luptat românii sub conducerea lui **Gelu**.

Organizarea Voievodatului Transilvaniei. Cucerind Transilvania, regii unguri i-au păstrat numele de voievodat, precum și vechea organizare românească. Voievodul era numit dintre nobili, iar țara nu era cu totul supusă regelui Ungariei: era autonomă, adică de sine stătătoare.

Cu vremea, nobilii unguri au cotropit cele mai bune pământuri ale țăranilor români. Pe mulți i-au făcut **iobagi**.

Colonizarea secuilor și a sașilor în Transilvania. Pentru a-și întări stăpânirea asupra Transilvaniei și a păzi mai bine granițele împotriva migratorilor, în secolul al XII-lea, regii unguri au așezat aici pe secui și pe sași.

Secuii au fost aduși, întâi, în părțile bihorene și apoi așezați în sud-estul Transilvaniei, în locurile unde se află și azi.

Sașii au fost aduși din mai multe părți ale Germaniei și așezați în jurul Sibiului, Brașovului și Bistriței.

Împreună cu românii, secuii și sașii au apărat țara de prădăciunile migratorilor, au muncit și au sporit mereu bogățiile țării. Sașii, ajutați de români, au contribuit la zidirea cetăților Sibiu, Brașov și Bistrița, care apărau orașele. Totodată, au dezvoltat meșteșugurile și comerțul. Treptat, și o bună parte a țăranimii maghiare și secuiești a fost transformată în iobagi. Aceștia vor lupta pentru dreptate și libertate împreună cu țăranii români, care au format, totdeauna, majoritatea locuitorilor.

Întemeierea Țării Românești

Înainte de anul 1300, cnejii și voievozii de la miazăzi de Carpați au încercat, de mai multe ori, să se unească; dar n-au izbutit din cauza năvălirii tătarilor și a regilor unguri, care căutau să stăpânească și aceste ținuturi.

Venind dinspre răsărit, tătarii au pricinuit mari stricăciuni și jafuri asupra locuitorilor din răsăritul țării noastre. Pe unde treceau, distrugeau și prădau totul. Luau mii și mii de robi și-i puneau la munci grele, până pierreau istoviți. Rar mai scăpa câte unul, cu fuga.

De multe ori, românii erau nevoiți să se adăpostească în codri și munți, unde tătarii se temeau să intre.

Dar, pentru ca poporul să trăiască mai bine și să poată ține piept primejdiilor din afară, era necesară unirea între voievodate și formarea unor state mai mari, mai puternice.

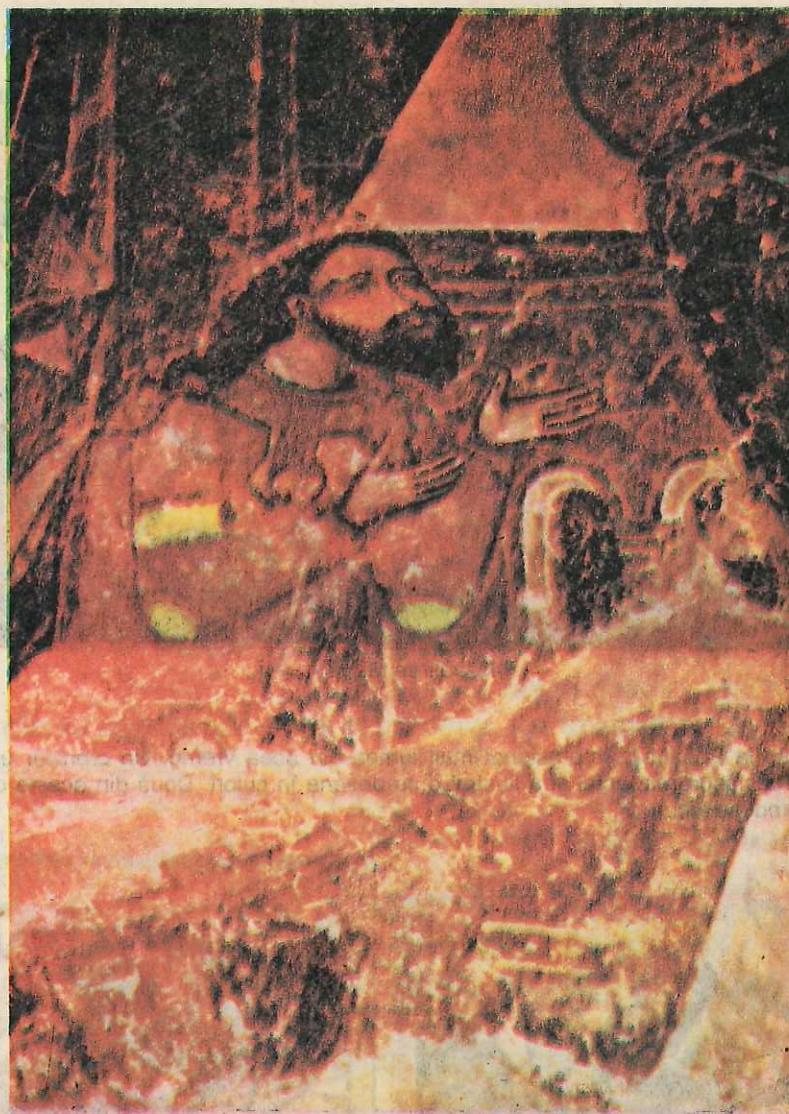
Basarab I Voievod întemeiază o țară liberă. Iată că, pe la anul 1320, s-au iscat certuri pentru domnie în Ungaria, iar puterea tătarilor a început să slăbească. Astfel, s-a ivit un moment prielnic unirii cnezatelor și voievodatelor de la miazăzi de Carpați. Cu pricepere și cu îndrăzneală, voievodul Basarab, de pe Argeș, a unit toate voievodatele, de la Severin până la Brăila și din Făgăraș până la Dunăre. Așa s-a întemeiat pe pământul nostru cel de-al doilea stat, numit **Țara Românească**, pe care Basarab îl voia liber și independent. *«Cine va mai cerca a o supune, zicea Basarab, se va izbi de sabia noastră».*

Biruința de la Posada. În anul 1330, regele Ungariei, Carol Robert, a pornit cu armată mare, formată din nobili și cavaleri, să supună Țara Românească.

În zadar a trimis voievodul român soli, înaintea invadatorului, să-l convingă că-i mai bună pacea și prietenia decât războiul. Carol Robert nici n-a vrut să stea de vorbă; urmărea să supună, cu orice preț, Țara Românească.

Atunci, Basarab a chemat la luptă vitejii, oastea lui de țărani. A pârjolit pământul în calea armatei lui Carol Robert. S-a retras într-o vale îngustă, în munți.

Suferind de foame și de sete, armata regelui ungur l-a urmărit îndeaproape. Când au ajuns în strâmtoarea de la Posada, asupra soldaților lui s-a abătut o adevărată ploaie de săgeți, de bolovani, de stânci și butuci aruncați din vârful munților, ca să-i strivească.

Basarab I Întemeietorul
(pictură din Biserica domnească de la Curtea de Argeș)

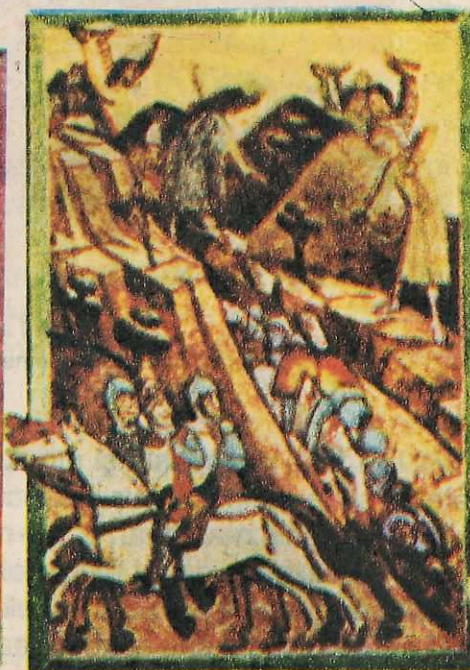
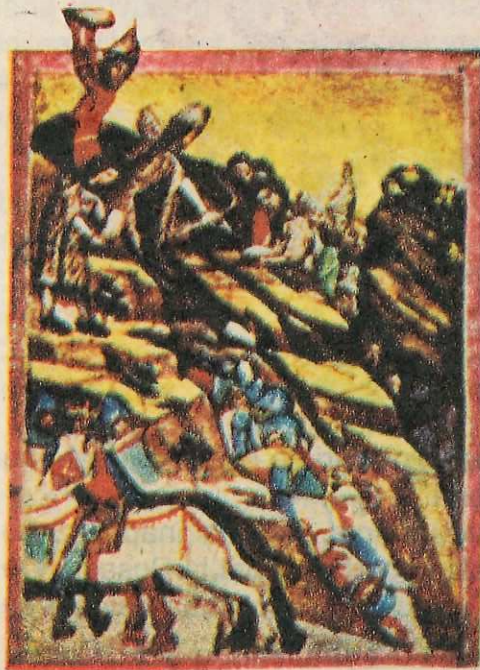
Din față, din coaste și din spate, pâlcuri de ostași români i-au atacat și i-au prins ca într-o capcană.

Dușmanii n-au mai putut nici înainta, nici da înapoi. S-au bătut cu deznădejde, și mulți nobili unguri au pierit la Posada. De bună seamă ar fi căzut și regele, dacă nu-și schimba hainele cu ale unui slujitor al său și nu fugea.

Năvălirea tătarilor

Bătălia de la Posada a impresionat mult lumea din acea vreme. Un cronicar ungar a povestit desfășurarea luptei și a ilustrat-o cu desene în culori. Două din aceste desene sunt reproduse aici.

Așa și-a luat Carol Robert osânda pentru îngâmfarea cu care a respins solia de pace și prietenie trimisă de Basarab-Voievod și pentru îndrăzneala cu care ne-a cotropit țara. El a fost silit să recunoască independența Țării Românești.

În timpul lui Alexandru-Voievod, fiul lui Basarab I, s-a întemeiat Mitropolia Țării Românești. Biserica a ajutat la întărirea puterii domnești și organizarea țării. Reședința Mitropolitului era la Curtea de Argeș.

Întemeierea Moldovei

În răsăritul Carpaților, viața poporului român s-a orânduit în același fel ca și în Transilvania și în Țara Românească. Și aici s-au înfiripat, mai întâi, mici cnezate și voievodate care, mai apoi, s-au unit între ele. Viața românilor din Moldova a fost grea, din pricina prădăciunilor tătarăști, a încercărilor făcute de regii unguri și poloni de a-i ocupa.

Dragoș-Vodă cu-a lui ceată.. Năvălind dinspre răsărit, tătarii nu prădau numai pământul românesc. Au invadat și Ungaria. Ca să le stăvilească jafurile, regii unguri au trimis multe oștiri împotriva lor. În aceste oști au luptat și mulți români din Transilvania. Printre aceștia, unul s-a dovedit mai viteaz: **Dragoș** din Maramureș. Cu ceata lui de viteji, Dragoș a trecut la răsărit de Carpați și a înfrânt pâlcurile prădalnice ale tătarilor. După biruință, el a rămas, aici, și a întemeiat un voievodat pe valea Moldovei. Ca voievod al Moldovei, Dragoș nu lăsa pe tătari să se apropie de Carpați.

Scăpați de primejdia tătară, românii din Moldova au dus o viață mai tihnită.

Și Moldova devine stat independent. Nu mult după moartea lui Dragoș, **Bogdan**, voievod din Maramureș, s-a răzvrătit împotriva regelui Ungariei. În anul 1359, el a trecut cu vitejii săi în Moldova. Aici, poporul l-a ajutat pe Bogdan să alunge de la ocârmuirea țării pe urmașul lui Dragoș și să întemeieze un stat independent, **Moldova**. Bogdan a devenit voievod sau domn al Moldovei. El a trăit în bună prietenie cu vecinii.

De asemenea, tot în veacul al XIV-lea, s-a organizat și **Dobrogea** ca un stat românesc, care a luptat împotriva năvălitorilor otomani, pentru independență.

Astfel, din veacul al X-lea, până în al XIV-lea, pe teritoriul locuit de români s-au întemeiat **Transilvania, Țara Românească, Moldova și Dobrogea**. Deși poporul era unul și același, din cauza cotropitorilor, aceste țări nu s-au putut uni, de la început, într-un singur stat. Unirea ar fi dat mare putere și mult curaj în lupta împotriva oricărei cotropiri.

Întemeierea voievodatelor române a fost un fapt de cea mai mare importanță pentru viața românilor. Satele și orașele s-au înmulțit. S-au înălțat construcții mai trainice, ca, de pildă, cetăți și biserici (Cetatea Neamțului, a Sucevei, Biserica lui Bogdan, din Rădăuți, Biserica domnească de la Curtea de Argeș). În timpul lui Roman Mușat s-a creat Mitropolia Moldovei, cu reședința la Suceava. Deci și această parte a țării noastre a intrat în rândul statelor bine organizate și trainice.

Oricât s-au străduit dușmanii să-i despartă, românii și-au păstrat cu mândrie graiul, obiceiurile strămoșești și portul; gândul lor cel mai înalt a fost să fie toți împreună, să trăiască uniți, în același stat. Unirea și independența au fost idealurile cele mai mari ale poporului român de-a lungul istoriei.

Biserica lui Bogdan, din Rădăuți

Temă:

- Gândiți-vă:
Ce asemănări și ce deosebiri sunt între întemeierea acestor Țări Române? Însemnați pe caiet, de-o parte, asemănările și, de altă parte, deosebirile!
- Urmăriți pe hartă: hotărele voievodatelor române!
- Priviți cu luare aminte ilustrațiile „Bătălia de la Poșada” și povestiți ce vedeți!

LECTURĂ

Moartea lui Gelu Românul

După zile și săptămâni de luptă, în Munții Meseșului și în toată Valea Someșului, Gelu era istovit. Avea răni grele; toate îi dureau. Dar cea mai ucigașă durere i-o pricinuia moartea vitejilor din juru-i. Rămăsese aproape singur, iar soldații cuceritorilor veneau tot mai mulți, mai bine înarmați. Privindu-i cum vin, și-a încordat încă o dată puterile. A mai dat un atac, acolo, pe malul Someșului. A mai oprit o dată năvala. O nouă săgeată vrăjmașă i-a străpuns pieptul. N-a căzut nici acum. A împlântat pintenii în pântecul Murgului și a alergat spre cetatea Dăbâca. Să mai reziste acolo, cât l-o mai ține suflarea. Sângele din rană îi curgea mereu, suvoi. Nu mai putea strânge frâul. Frânt de durere, sleit de puteri, s-a prăbușit pe malul râului Someș. Calul s-a rotit în juru-i; l-a privit cu milă, cu îngrijorare, cu deznădejde.

Întins pe pământ, Gelu urmărea cu urechea tropotele urmăritorilor. Când îi simți aproape se ridică în genunchi. Își smulse săgeata din piept. Și, cu cea din urmă fărâma de putere, o așeză pe coarda arcului și-o slobozi în dușmani. Să fie măcar cu unul mai puțin.

Dușmanii s-au apropiat mereu. Tot mai aproape, tot mai vijelioși. Ca să nu încapă nici mort în mâinile lor, Gelu se rugă Murgului:

— Cu copita sapă-mi mormântul, aici, pe marginea apei, apoi ia-mă cu dinții și aruncă-mă-n groapă.

Gelu, Românul murea, dar nu-și pierdea nădejdea că va veni iar ziua libertății. Și-l încredința pe Murg că, atunci, în acel ceas mare:

...armat voi ieși eu afară,

Și veseli vom trece noi iară

Prin suliți și foc înainte.

Să ție potrivnicii minte

Că-s vii, când e vorba de țară,

Și morții-n morminte!

Dezvoltarea Țărilor Române după întemeiere

Organizarea Țărilor Române în vremea lui Mircea cel Bătrân și Alexandru cel Bun

În secolele al XVI-lea și al XV-lea, poporul român a avut doi voievozi pricepuți și buni gospodari: **Mircea cel Bătrân**, în Țara Românească, și **Alexandru cel Bun**, în Moldova.

Mircea-Voievod, zis cel Bătrân, a fost un conducător vrednic și înțelept, un oștean îndrăzneț și viteaz. El a întins hotarele Țării Românești, din Banat până la vărsarea Dunării în Mare, iar în Transilvania a stăpânit Amlașul (în părțile Sibiului) și Făgărașul. Cu firească mândrie se intitula: «*Singur stăpânitorul Io Mircea, mare voievod și domn*»... El a gospodărit țara cu multă pricepere și dragoste, vreme de 32 de ani (1386–1418).

Alexandru cel Bun a condus Moldova între 1400 și 1432. Moldova se întindea, în vremea sa, de la Carpați până la Nistru și Marea Neagră.

Viața și ocupațiile locuitorilor. În vremea aceea, Țările Române s-au organizat mai bine și și-au sporit averea. Locuitorii au cultivat tot mai bine pământul. Grâul, secara, orzul, ovăzul creșteau din belșug. Pe dealuri plantau pomi și viță de vie. Pe izlazuri pășteau turme de vite și oi. Pe văile apelor se înșirau mori pentru măcinatul grâului și pive pentru bătutul postavurilor.

De la Baia de Aramă minierii scoteau aramă, așa după cum de la Ocnele Mari și Târgu Ocna se scotea sare.

Negustorii străini cumpărau de la noi cereale, vite, vin, ceară, miere și ne vindeau unelte, arme și postavuri. Toate acestea făceau să crească bunăstarea, ajutau înmulțirea satelor și orașelor. Cele mai de seamă erau **Curtea de Argeș, Câmpulung, Târgoviște, Giurgiu, Suceava, Roman, Bacău, Galați, Chilia și Cetatea Albă**. Domnitorul, boierii și mănăstirile aveau moșii întinse, podgorii, păduri, turme de vite. Cei mai mulți locuitori erau țărani liberi, care plăteau dări statului și veneau la oaste, când se anunța vreo primejdie din afară.

Mircea cel Bătrân a condus țara cu multă pricepere și dragoste, ca un bun gospodar

Alexandru cel Bun și familia sa, pictați pe peretele Mănăstirii Sucevița

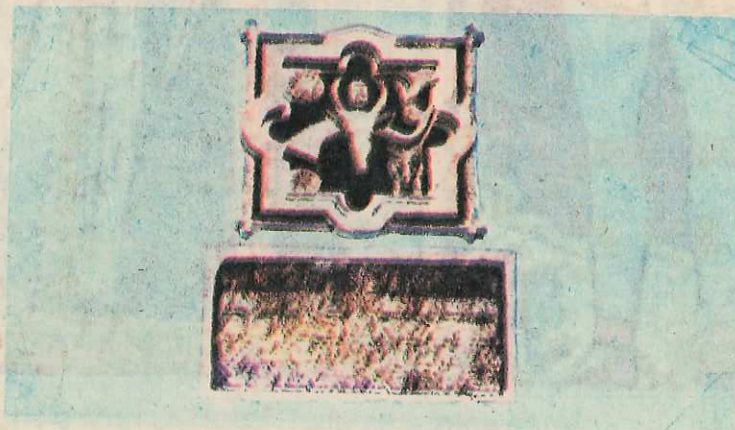
Buna gospodărire a țării. Ca să conducă mai bine țările lor, Mircea cel Bătrân și Alexandru cel Bun au rânduit județele, au zidit cetăți de scaun sau capitale, la **Târgoviște**, în Țara Românească, și la **Suceava**, în Moldova. În conducerea țării, domnitorii erau ajutați de dregătorii din marea boierime.

Domnul era și cel mai mare judecător al Țării. Tot el conducea oștirea, alcătuită din boieri și din țărani liberi. Ostașii care luptau pe cai formau călărimea. Cei care luptau pe jos alcătuiau pedestrima. Ca să poată apăra mai bine țara, Mircea

Mănăstirea Cozia

Stema Moldovei și o inscripție, care se găsesc deasupra ușii de la Mănăstirea Bistrița

cel Bătrân și Alexandru cel Bun au pus să se înalte cetăți și mănăstiri întărite cu ziduri groase. Așa a fost Mănăstirea Cozia, zidită pe Valea Oltului, și Mănăstirea Bistrița, din județul Neamț. Acestea sunt, și azi, unele din monumentele cele mai vechi și mai frumoase din țara noastră. La Curtea domnească din Suceava și la cea din Târgoviște au adus grămătică, oameni cu scrierea frumoasă. Ei întocmeau actele domnești, pe care voievodul le sigila cu pecetea. Sigiliul Moldovei reprezenta un cap de bour, așa după cum cel al Țării Românești avea un vultur.

Buna organizare a țării, hărnicia și vitejia poporului i-au ajutat pe cei doi voievozi să înfrunte primejdia din afară, să-l înfrângă pe dușman și să ducă faima țării până departe în Europa.

Românii conduși de Mircea cel Bătrân se apără împotriva cotropirii otomane

Pe când românii își vedeau de munca lor pașnică, iată că la hotare a apărut o mare primejdie: **turcii sau otomanii**. Ei veneau din Asia. Fiind foarte războinici, au înfrânt multe popoare și au ajuns până la Dunăre, conduși de sultanul Baiazid. Pentru că ataca fulgerător lumea, l-au poreclit „Fulgerul”.

Victoria de la Rovine. În goana lor după jaf, otomanii nu s-au oprit la Dunăre. Năzuiau s-o treacă mai repede și să prade Țara Românească. Aflând Mircea despre gândul otomanilor, a chemat Sfatul domnesc: «*Ne apărăm, au ba?*» Toți au strigat, într-un glas: «*Ne apărăm, Măria ta!*»

Și, la porunca voievodului, toată țara s-a pregătit de luptă.

Când Baiazid, cu armata lui, a început să treacă Dunărea, buciumașii au sunat prelung, dând știre de primejdie, iar bătrânii au aprins clăile de fân și casele; au otrăvit apa fântânilor, au pustiit tot în calea vrăjmașilor și s-au retras și ei, spre munte. Mircea știa că otomanii sunt mult mai mulți și mai numeroși decât românii. De aceea, și-a așezat oastea la **Rovine**, lângă o mlaștină mare.

Cu cât înaintau înlăuntrul țării, prin locurile pustiite, cu atât otomanii sufereau mai mult de foame și de sete. Era o zi frumoasă a anului **1395**. Când dușmanii s-au apropiat de Rovine, Mircea a dat semnalul de luptă. Călăreții au lovit, furtunos, din părți. Arcașii au încordat arcurile. Otomanii au răspuns cu și mai multă furie. Se zice că s-a întunecat cerul de mulțimea săgeților. Apoi au început lupta cu sulițele, cu buzduganele, cu spadele.

Au murit în luptă mulți români, dar și mai mulți dușmani. Apa mlaștinii s-a înroșit de sângele oamenilor și al cailor uciși. Pierzând cea mai mare parte din oaste, sultanul Baiazid Fulgerul s-a grăbit să se retragă peste Dunăre.

Bătălia de la Rovine a fost cea dintâi mare biruință a românilor contra otomanilor.

Bătălia de la Rovine (pictură)

Până la sfârșitul vieții, Mircea a continuat să-și apere țara, învingând pe cotropitori ori de câte ori i-au trecut hotarul.

Faima lui Mircea-Voievod a ajuns foarte mare; un istoric din acea vreme îl numea *«principele cel mai puternic și mai viteaz»*.

Dar puterea otomanilor creștea mereu. Nici un rege sau împărat nu mai cuteza să-i înfrunte. De aceea, spre bătrânețe, Mircea-Voievod a încheiat pace cu sultanul. S-a învoit să-i plătească un tribut, cu condiția ca sultanul să nu se amestece în treburile Țării Românești.

Mircea cel Bătrân a fost un bun gospodar, care și-a condus cu vrednicie țara; a fost un viteaz care a dus poporul la biruință. Merită ca inimile noastre să-i slăvească numele, șoptind cuvintele pe care Eminescu crede că Mircea le-a rostit în fața sultanului:

*...iubirea de moșie e un zid
Care nu se înspăimântă de-a ta faimă, Baiazid!*

Alexandru cel Bun a trăit în prietenie și pace cu vecinii

Simțindu-se frați de același neam, Alexandru cel Bun și Mircea cel Bătrân s-au ajutat, de multe ori, unul pe altul, au iscălit împreună tratate de prietenie cu Polonia și cu Ungaria.

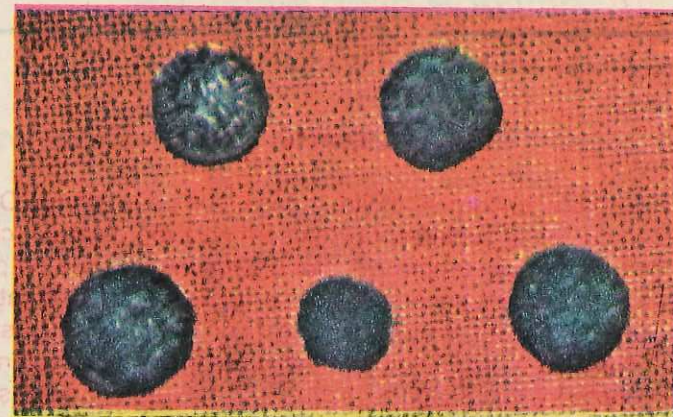
Alexandru-Vodă a înfrânt pe tătarii prădalnici și a ajutat, în două rânduri, pe regele Poloniei în lupta cu cavalerii teutoni (nobili de neam german). Deși nu erau decât un pâlcc de 400 de călăreți, românii *«au făcut mare izbândă»*. Victoria lor a silit pe cavalerii teutoni să încheie pace cu Polonia, să dea înapoi teritoriile cucerite și prăzile luate.

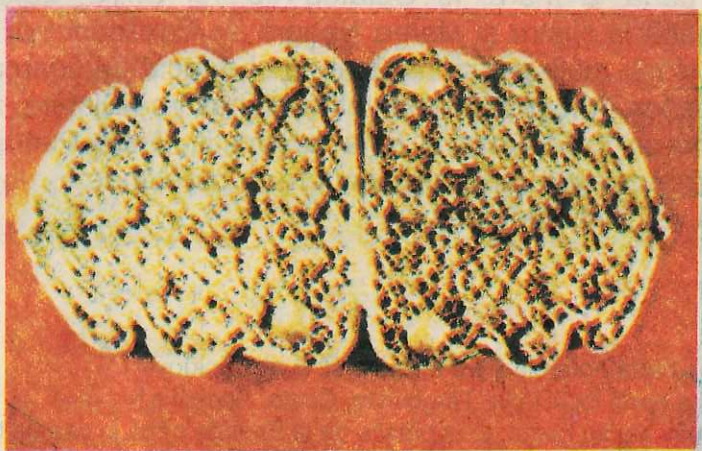
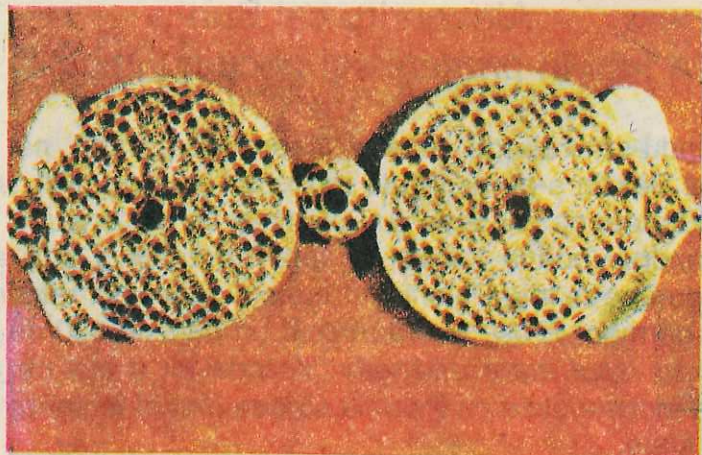
După o domnie îndelungată – în timpul căreia Moldova se întindea până la mare, la Cetatea-Albă și Chilia, adică de la Carpați până la Nistru și Marea Neagră – Alexandru cel Bun s-a stins din viață, mulțumit și împăcat că și-a făcut datoria către țară și către popor. A fost înmormântat la Mănăstirea Bistrița, zidită de dânsul într-un loc frumos și bine adăpostit, lângă Piatra-Neamț. Pentru că a cârmuit țara cu pricepere și cu blândețe, poporul l-a cinstit și-l va cinsti întotdeauna.

Teme:

- Arătați pe hartă hotarele Țării Românești și ale Moldovei!
- Căutați pe hartă localitățile Târgoviște, Cozia, Suceava!
- Socotiți câți ani au trecut de la bătălia de la Posada până la cea de la Rovine!
- Descrieți stema Moldovei!

Monede din argint,
din Țările Române

Podoabe de cingători lucrate din aur

LECTURĂ

Călăreții spătarului Coman

Cetatea de la Marienburg se înălța, trufașă, sus pe-un dâmb. O ocupaseră cavalerii teutoni, dușmanii polonilor. O întăriseră zdravăn cu arme, cu provizii și cu mulți ostași. Iar acum din umbra zidurilor improșcau cu ocări pe polonii, rușii și românii care încercau s-o cucerească și nu puteau. Bine înarmați, îmbrăcați în zale, cavalerii teutoni au ieșit din cetate și-au lovit cu nespusă mânie și putere oștile aliate. S-a dezlănțuit o bătălie deznădăjduită, cruntă. Duduia pământul de tropotul cailor. Scăpăra văzduhul de izbirea spadelor și a lăncilor.

După două ceasuri de neconținute izbiri se vedea că biruința avea să fie a cavalerilor teutoni. Erau mai numeroși, mai bine înarmați, mai dibaci în ducerea luptei.

Deodată, în locul unde luptau călăreții români, comandanți de spătarul Coman, s-a întâmplat ceva neașteptat: la un semn, s-au strâns om lângă om. Au rupt lupta și s-au tras spre miazăzi spre o mare pădure, cu sălcii și smârcuri.

Crezând că fug, teutonii au chiuit de bucurie și au pornit, în goană, după dâșii, să-i treacă pe toți prin sabie.

Oștenii poloni și ruși s-au înspăimântat. Mulți îl învinuiau pe spătarul Coman de trădare.

Dar, când au ajuns la marginea pădurii, călăreții români au descălecat, toți odată, cât ai clipi din ochi, și s-au topit în pădure. Sulițașii s-au adăpostit după tufișuri. Arcașii au urcat în arborii cei mai stufoși. Au așteptat să se apropie dușmanul. La porunca spătarului Coman, arcașii au încordat arcurile și au slobozit întâiul stâl de săgeți. Mulți teutoni au căzut sub copitele cailor. Alții ploaie de săgeți și alți dușmani s-au prăbușit. Pe cei ajunși la marginea pădurii i-au luat în primire sulițașii ascunși între tufișuri. Pe alții, rătăciți printre copaci, i-au tras halebardierii jos, cu cângile, iar spadele i-au liniștit pe vecie, cu fruntea în frunzele uscate ori în smârcuri.

Atrăgând mulți cavaleri teutoni spre pădure prin acea îndrăzneală și iscusită manevră, doborându-i pe toți, călăreții spătarului Coman au ajutat pe poloni și pe ceilalți aliați să-și recapete curajul și să dobândească victoria.

Așa, patru sute de români, cu îndrăzneală și vitejie, după cum scrie în cronică polonă, au schimbat soarta bătăliei de la Marienburg din anul 1422. Și scrie un cronicar polon: «Astfel într-un chip minunat românii cu o ceată de puțini oameni au bătut oastea mare a dușmanului și s-au întors în tabăra oștirii regale învingători și încărcăți cu o pradă uriașă».

Răscoala de la Bobâlna (1437–1438)

În vremea când în Țara Românească și în Moldova domneau Mircea cel Bătrân și Alexandru cel Bun, în voievodatul Transilvaniei nobilii, care erau maghiari, subjugau pe țărani români și maghiari, făcându-i iobagi.

Cum trăiau și pentru ce s-au ridicat țărani din Transilvania. Cotropindu-le pământurile, nobilii maghiari din Transilvania îi sileau pe țărani să muncească pe moșiile lor, la arat și strâns recolta, să taie și să transporte lemne pentru castel, să

ducă la moară, să care piatră pentru noile construcții și să facă multe alte munci, numite corvezi. În afară de toate acestea, țărani mai erau obligați să-l ajute pe nobil la vânatoare și la pescuit; de ziua nobilului și de sărbători trebuiau să-i facă daruri: păsări, miei, ouă, porci, miere.

De multe ori, țărani români și maghiari au încercat să se împotrivescă acestor silnicii. Având puterea în mână, nobilii i-au pedepsit aspru pe cei răzvrățiți: i-au bătut, i-au închis în temnițele castelului, i-au spânzurat. Dar mai ales, ca să-i poată sili să muncească pentru ei, nu le-au mai îngăduit să se mute de pe o moșie pe alta. Nobilii au răpit libertatea țăranilor: i-au făcut iobagi sau șerbi.

Tabăra de la Bobâlna. În primăvara anului 1437, episcopul din Transilvania a mărit darea numită zeciuală. Pe țărani veniți să-l roage să nu le împovăreze viața i-a arestat și bătut. Văzând neomenia stăpânirii, țărani au pus mâna pe furci, pe topoare, pe coase și-au pornit la luptă. S-au strâns cete și-au aprins multe castele. Aflând că vin armatele nobililor, țărani s-au retras pe Dealul Bobâlna. Aici au făcut o tabără întărită, adică au înconjurat locul cu care, așezate cu meșteșug, roată lângă roată, ca un zid.

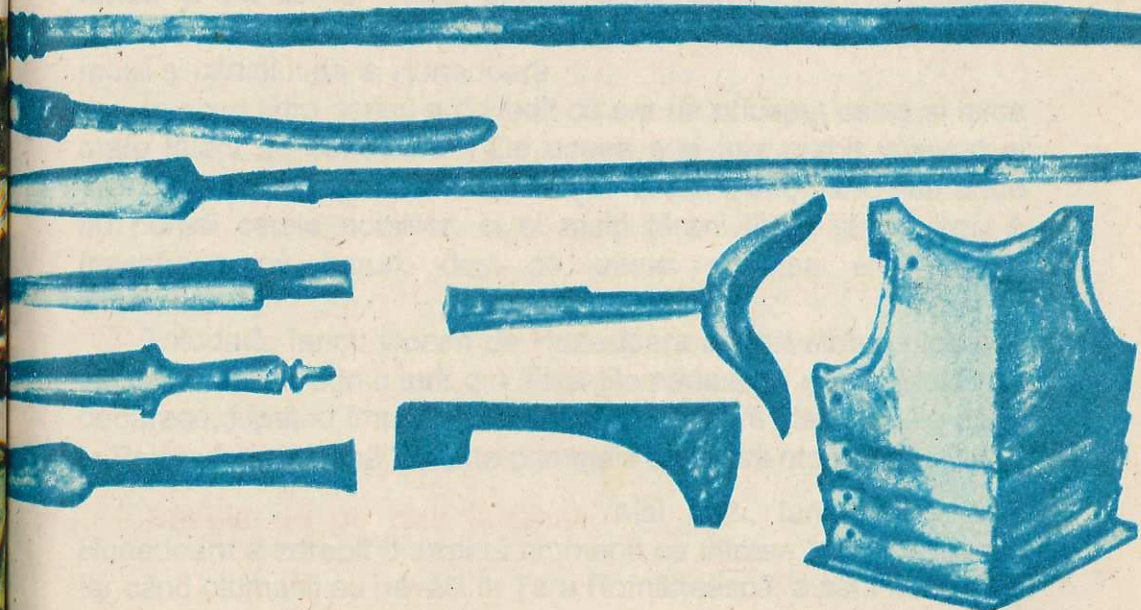
Tabăra țăranilor de la Bobâlna

În curând, la Bobâlna s-au strâns mii de țărani români și maghiari, mulți mineri și meșteșugari, și chiar nobili mai mici, nemulțumiți și ei de lăcomia marilor nobili. Țărani au jurat să lupte până vor dobândi dreptate și libertate. **Această mare ridicare a țăranimii a însemnat, totodată, o strânsă colaborare între țărani români și maghiari.**

Lupta dintre țărani și nobili. Furioși peste măsură, nobilii au pornit cu armată împotriva taberei de la Bobâlna. Răsculații s-au luptat însă bărbătește, la adăpostul întăriturilor. Ba chiar au ieșit din tabără și i-au fugărit pe nobili, silindu-i să ceară pace și să jure că vor desființa iobăgia. Dar nobilii nu și-au ținut cuvântul. Țărani au pornit din nou lupta, pătrunzând în orașul Cluj. Aici, meșteșugarii au trecut de partea țăranilor. Din nou nobilii au cerut pace și-au jurat că vor slobozi țăranimea din iobăgie. Însă și a doua oară și-au călcat cuvântul dat. Ei au cerut ajutorul regelui și, după lupte aprige, i-au înfrânt pe țărani. Mulți au murit în lupte, dar și mai mulți au pierit de răzbunarea nobililor. Unii au fost trași în țepă sau spânzurați, alții supuși la schingiuri sălbatice: li s-au scos ochii, li s-au tăiat urechile, nasul, brațele. Ca să-și întărească

Arme folosite în luptele de la Bobâlna

stăpânirea, nobilii unguri, sași și secui au format atunci, în 1437, „Unirea celor trei națiuni”, socotindu-se singurii stăpâni în Transilvania. Deși românii erau cei mai numeroși în Transilvania, nu aveau nici un drept.

Cu toate aceste sălbăticii, răscoala de la Bobâlna i-a călit pe iobagi în lupta cu nobilimea. Ei au înțeles că acești stăpâni asupritori pot fi doborâți. În sufletul iobagilor din Transilvania a crescut încrederea că, odată și odată, tot vor birui și vor putea câștiga libertatea.

Întrebări:

- Cum trăiau țărani din Transilvania în vremea când a izbucnit răscoala de la Bobâlna?
- Cum s-a desfășurat răscoala?
- Care este însemnătatea ei?

Lupta românilor pentru independență în timpul lui Iancu Corvin de Hunedoara, Vlad Țepeș și Ștefan cel Mare

Secolul al XV-lea a fost pentru poporul român un răstimp greu de luptă pentru libertate și independență, împotriva celei mai mari primejdii care s-a ivit atunci pentru întreaga Europă: **Imperiul Otoman**. Aceștia cuceriseră Peninsula Balcanică și voiau să-i supună și pe români.

Îndată după moartea lui Mircea cel Bătrân otomanii au năvălit iar peste Dunăre, să prade și să cotopească Țările Române. Au pătruns chiar până în inima Transilvaniei.

Lupta comună a românilor sub conducerea lui Iancu Corvin de Hunedoara împotriva otomanilor

Iancu Corvin de Hunedoara și planurile sale de luptă. În acele vremi grele s-a ridicat un om deosebit de vrednic. Se numea **Iancu** și era fiul lui Voicu, cneaz român din părțile Hunedoarei. Pentru faptele lui vitejești, regele Ungariei i-a dăruit lui Voicu multe moșii și castelul de la Hunedoara.

În scurt timp, Iancu a dovedit că era un priceput ostaș și avea mare talent de conducător. De aceea a și fost numit voievod al Transilvaniei. A organizat o oaste numeroasă, chemând sub arme nu numai cetele nobililor, ci și mulți țărani liberi și orășeni. A înzestrat-o cu tunuri, deși pe atunci acestea erau foarte scumpe.

Totodată, Iancu Corvin de Hunedoara a avut strânse legături de prietenie cu domnitorii din Țara Românească și din Moldova, deoarece, luptând împreună de-a lungul Dunării, de la Chilia până la Belgrad, puteau să înfrunte primejdia cotozirii otomane.

Bătălia de pe râul Ialomița. Mai întâi, Iancu Corvin de Hunedoara a zdrobit o armată otomană ce intrase în Transilvania. Iar când otomanii au năvălit în Țara Românească, a sărit în ajutorul

Iancu Corvin de Hunedoara

românilor de aici și a câștigat o mare bătălie pe râul Ialomița. În mâinile oștirii lui Iancu a rămas nu numai victoria, ci și o mare pradă de război.

În anii ce-au urmat, Iancu Corvin de Hunedoara a dus război cu otomanii, la sud de Dunăre. Le-a pricinuit multă pagubă și le-a zădărnicit toate încercările de a subjugă popoarele Europei.

Victoria de la Belgrad. În acea vreme, la conducerea Imperiului Otoman a ajuns un sultan foarte iscusit și viteaz. Se numea **Mahomed**, căruia i s-a zis **Cuceritorul**. El a vrut să treacă Dunărea pe la **Belgrad** și

să cucerească Europa. Aici a dat însă piept cu oastea condusă de Iancu Corvin de Hunedoara. Acesta a luptat cu atâta dârzenie și a pricinuit atâtea pierderi otomanilor, încât Mahomed Cuceritorul, învins, a trebuit să se retragă.

În acest război, oștile din Transilvania s-au unit cu cele din Țara Românească și Moldova, sub conducerea lui Iancu. La aceste oști, alcătuite din români, maghiari și secui, s-au adăugat, apoi, și alte popoare din Balcani. Luptând împreună, ele au apărat libertatea țărilor de la Dunăre și a tuturor popoarelor Europei. De aceea, Iancu Corvin de Hunedoara a fost slăvit ca un mare binefăcător, ca un apărător al libertății. Merita această cinste: douăzeci de ani n-a lăsat spada din mână, zăgăzuind, cu oștenii pe care i-a condus, puhoiul otoman, la Dunăre.

Îndată după victoria de la Belgrad, Iancu s-a îmbolnăvit de ciumă și a murit (1456). Jale mare a fost atunci pretutindeni. Pe **piatra lui de mormânt, din Biserica din Alba-Iulia**, s-au săpat aceste cuvinte care au tălmăcit durerea obștească: «*S-a stins lumina lumii*». Ca recunoaștere a marilor lui merite, fiul său, **Matei Corvin**, a fost ales rege al Ungariei.

Castelul de la Hunedoara

Întrebări:

- Povestiți despre felul cum a organizat Iancu Corvin de Hunedoara oștirea!
- Ce știți despre bătălia de pe râul Ialomița?
- Cum se explică victoriile lui Iancu Corvin de Hunedoara împotriva otomanilor?

Faptele de vitejie ale românilor în timpul lui Vlad Țepeș (1456–1462)

În curgerea veacurilor, de multe ori s-au încrucișat spadele și ghioagele străbunilor noștri cu iataganele otomane. Dar parcă niciodată cu atâta mânie ca pe vremea când pe tronul Țării Românești se afla **Vlad-Vodă**, zis **Țepeș**.

Vlad Țepeș

Cum a orânduit Vlad Țepeș țara. În Țara Românească, urmașii lui Mircea cel Bătrân se certau pentru domnie. Boierii, lacomi, jefuiau țărăniimea. Otomanii cereau bir greu. Pretindeau chiar să li se dea, în fiecare an, câte 500 de copii robi, pe care să-i învețe meșteșugul armelor și să-i facă ieniceri.

În 1456, a luat tronul Țării Românești Vlad-Vodă. Ajungând domn, și-a pus în gând să organizeze mai bine țara, să o întărească și s-o scape de otomani. Se gândea la aceasta, deși Imperiul Otoman era condus de Mahomed al II-lea, zis Cuceritorul.

Mai întâi, a curățat țara de hoți, de leneși, de netrebnici,

pedepsindu-i cu tragerea în țeapă. A ajutat, în schimb, pe negustorii și meșteșugarii harnici să-și poată îndeplini cu folos munca lor. A deschis multe târguri sau iarmaroace, unde meșteșugarii și țărani își puteau vinde mărfurile. A întemeiat orașe. Orașul **București** este menționat, pentru prima dată, într-un document din vremea lui Vlad Țepeș. A strâns oaste bună. Apoi a înfrânt pe boierii care se împotriveau planurilor lui. Pe mulți dintre ei i-a socotit trădători și i-a tras în țeapă. De aceea i s-a dat porecla de Țepeș.

Războiul cu Mahomed al II-lea sultanul. Faptele și planurile lui Vlad Țepeș îl îngrijorau pe sultanul **Mahomed**. De aceea a poruncit lui **Hamza-Pașa** să-l prindă și să-l ucidă. Acesta l-a chemat pe Țepeș la Dunăre, să discute o pricină de hotar. Vlad a înțeles viclenia turcului. L-a întâmpinat la **Giurgiu**, dar a ținut, prin apropiere, un pâlc de oșteni. Când Hamza-Pașa a încercat să-l prindă, Vlad Țepeș a făcut semn oștenilor lui:

– Legați-ii!

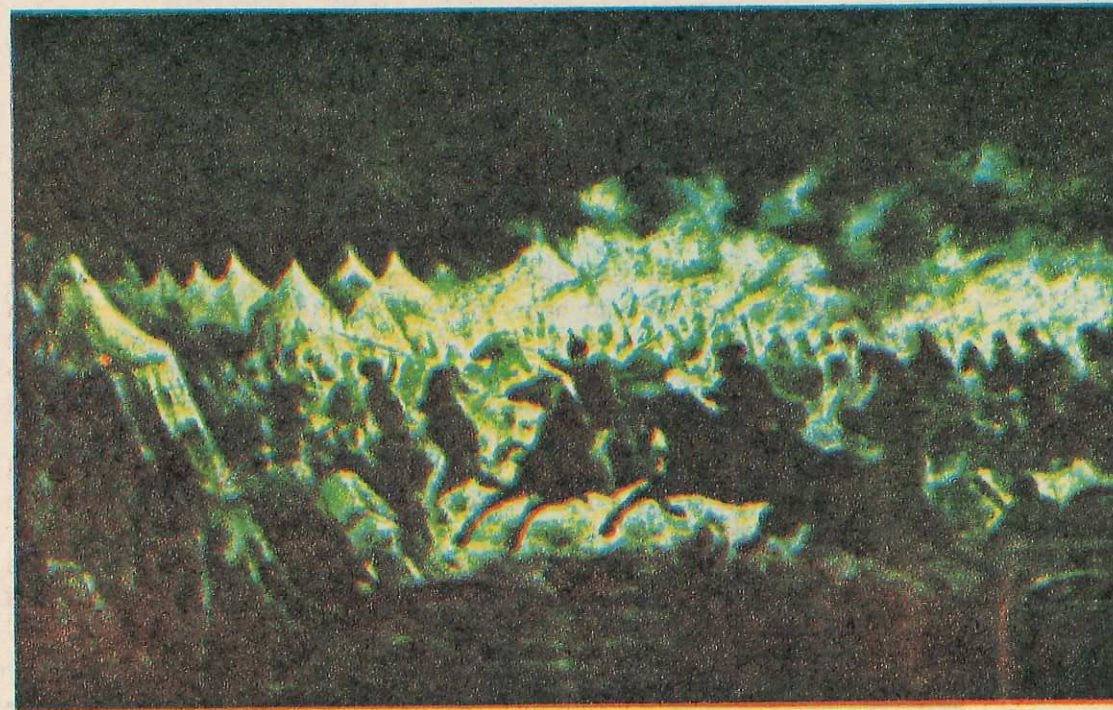
Așa, în loc să-l prindă Hamza-Pașa pe Vlad-Vodă, l-a prins Vlad pe Hamza-Pașa, i-a tras în țeapă pe slujitorii cu care venise, apoi l-a înfipt pe el însuși într-o țeapă mai înaltă, ca să-i respecte

rangul. Unui singur otoman i-a cruțat viața și l-a trimis să povestească sultanului ce-au pățit Hamza-Pașa și ai lui.

Aflând despre aceasta, mare furie l-a cuprins pe **Mahomed** sultanul. În grabă mare s-a năpustit asupra Țării Românești cu o armată uriașă. Vlad Țepeș se aștepta la aceasta și nu s-a înfricoșat. A ridicat poporul la luptă. A pustiit țara în calea otomanilor, ca să-i facă să sufere de foame și sete. Și fiindcă avea ostași mai puțini decât Mahomed, nu l-a atacat în câmp deschis, ci l-a hărțuit necontenit, lovindu-l, când nici nu gândea, din marginea vreunui codru, din câte o vale ori de după dealuri. Cu pâlcuri mici de oaste, Vlad-Vodă fulgera cu spada în stânga și-n dreapta, prăbușea cât mai mulți dușmani și-apoi se făcea nevăzut.

Neuitat a rămas în istorie atacul dat, într-o noapte, împotriva taberei lui Mahomed, cu o ceată de oșteni îmbrăcați turcește. Vlad-Vodă a încercat să ajungă la cortul sultanului, să-l pedepsească pentru neomenia de a-i fi călcat țara; datorită apărătorilor otomani, sultanul a scăpat cu viață. În schimb, asaltul românilor a stârnit cumplită spaimă și învâlmășeală în toată tabăra otomană. Buimăciți de somn și spaimă, întuneric fiind, otomanii nu

Ca să-i surprindă pe otomani, Vlad Țepeș a atacat tabăra lor în miez de noapte

distingeau care-s oamenii lui Țepeș și care sunt de-ai lor. Și așa s-au măcelărit între dânșii până la ziuă, și multă pagubă și-au făcut ei singuri.

După încă două săptămâni de hărțuieli și lupte, oastea otomană condusă de Mahomed s-a văzut nevoită să se retragă din Țara Românească. Deși nu era definitivă, biruința rămânea în mâinile românilor.

Vlad Țepeș se dovedea a fi printre cei mai buni și mai îndrăzneți comandanți de oștire din acea vreme. Dar sultanul Mahomed era prea puternic ca să nu încerce a se răzbuna. A venit a doua oară, cu o armată și mai mare.

Vlad Țepeș s-a retras în Transilvania, cerând ajutor regelui Matei Corvin. Dar acesta, în loc să-i dea oaste, l-a închis într-un castel, lipsind Țara Românească de un cârmuitor viteaz și drept. Istoria îl osândește pe regele Matei pentru purtarea lui față de o rudă și un prieten, care i-ar fi fost de mare folos în lupta cu Mahomed. Abia după doisprezece ani și-a recunoscut greșeala și l-a eliberat.

Întrebări:

- Cum a organizat Vlad Țepeș țara?
- Poveștii pățania lui Hamza-Pașa!
- Cum au luptat românii, conduși de Țepeș, împotriva lui Mahomed al II-lea?

LECTURĂ

Prin pedepse aspre, ca tragerea în țeapă, Vlad-Vodă Țepeș a îngrozit foarte tare pe cei necinstiți și pe hoți. Nimeni nu mai cuteza să-și însușească un lucru ce nu-i aparținea. Vodă a vrut să vadă dacă necinstea și hoția au dispărut din țară. A pus la o fântână cu apă bună, la o răscruce de drumuri, o cupă de aur mare și minunată. A zis: «Să bea drumetii cu ea apă rece, dulce și bună, și s-o așeze la loc. Singura strajă care o păzește este cinstea fiecăruia».

În adevăr, cât a domnit Vlad-Vodă, mii de drumetii au admirat acea cupă de preț, au băut apă cu ea și au așezat-o frumos, la loc. Nimeni n-a cutezat s-o fure. Cinstea domnea în toată țara.

Într-o dimineață însă o femeie a descoperit că prețioasa cupă de aur nu se mai afla la fântână: o furase un răufăcător. Cu mare durere, femeia a zis: «Să știți că nu mai este domn Vlad-Vodă, necruțător dușman al tâlharilor și al asupritorilor».

Moldova în vremea lui Ștefan cel Mare și Sfânt

Cel mai strălucit conducător în lupta pentru libertatea românilor în veacul al XV-lea a fost **Ștefan cel Mare și Sfânt**. El a continuat pe Mircea cel Bătrân, pe Iancu Corvin de Hunedoara și pe Vlad Țepeș. Numele lui strălucește în istoria poporului român pentru felul cum a orânduit țara și a condus poporul în apărarea ei.

Ștefan cel Mare și Sfânt

Cine a fost Ștefan-Vodă. Urmașii lui Alexandru cel Bun, spre părerea de rău a poporului, s-au certat între dâșii pentru domnie. Asemenea certuri au slăbit țara, aducând-o într-o stare jalnică. Ba și mai rău, boierii au închinat otomanilor Moldova și s-au învoit să plătească tribut.

Cu toate că era încă foarte tânăr, când a ajuns domn, Ștefan s-a gândit să ridice țara pe culmile cele mai înalte ale gloriei. Cu ajutorul vărului său, Vlad Țepeș, din Țara Românească, l-a alungat pe domnitorul vândut otomanilor, și, cu voia țării, și-a început domnia. O domnie care a ținut aproape o jumătate de veac (1457–1504), bogată în fapte mari și vitejești.

Mai întâi, Ștefan-Vodă s-a îngrijit să sporească bunăstarea țării. A îndemnat pe țărani să cultive cât mai multe grâne și să crească vite.

Biserica
de la
Voronet

A înființat noi târguri și a sprijinit meșteșugurile. A încurajat negoțul cu vite, grâne, miere și ceară și a ușurat trecerea negustorilor străini cu mărfurile lor prin Moldova. Prin comerț, țara realiza mulți bani, pe care voievodul îi folosea pentru construcții și pentru oștire. În timpul lui Ștefan-Vodă, meșteri iscusiți au înălțat biserici frumoase, la Voroneț, Putna sau Neamț, împodobite cu multe picturi, cu vase din aur, cu țesături și cusături în fir de borangic, din argint și aur. S-a îngrijit ca în mănăstiri să se scrie cărți cu litere frumoase.

Pregătirile pentru apărarea țării. Mai mult ca orice, Ștefan-Vodă a dorit ca Moldova să fie țară liberă, să nu mai plătească tribut sultanului. Și, cum știa că aceasta nu se va putea fără război, a pregătit o oaste din boierii credincioși lui, din țărani liberi și târgoveți. A înzestrat-o cu arme bune, făurite de meșterii suceveni sau brașoveni, și chiar cu tunuri, armă foarte rară pe acea vreme. A întărit cetățile Suceava, Cetatea-Neamțului, Hotin, Cetatea-Albă și a deprins oastea să lupte cu pricepere, atât împotriva otomanilor, cât și a tătarilor.

Ștefan-Vodă nu voia războaie. Dimpotrivă, era foarte iubitor de pace, de înțelegere între oameni și popoare. De aceea, a căutat să trăiască în bună prietenie cu vecinii. Dacă nu s-a putut totdeauna, vinovat n-a fost el, ci numai aceia care au ridicat sabia asupra Moldovei. El a purtat numeroase războaie, mai ales cu tătarii și cu otomanii. Iar când ambițiosul rege Matei Corvin a venit cu oaste, la vreme de iarnă, să supună Moldova, Ștefan l-a așteptat la Baia și l-a înfrânt în luptă. Se spune că însuși Matei, cât era el de mândru, s-a retras dus pe targă, rănit în spate de o săgeată cu trei vârfuri. Înfrângerea l-a făcut să jure că nu va mai veni cu arma împotriva Moldovei și a fratelui de același neam, Ștefan-Vodă.

Întrebări:

- Cine a fost Ștefan cel Mare?
- Cum s-a pregătit pentru apărarea țării?

După bătălii, Ștefan-Vodă răsplătea ostașii cei mai viteji, dăruindu-le pământ să-l stăpânească și să-l muncească.

Poporul a povestit acest fapt în versuri. Voievodul spune oșteanului Burcel, om viteaz, dar foarte sărac:

«...ia-ți movila răzășie
Ca s-o ai de plugărie,
Dar în vârful să te-ășezi
Ca stejar să priveghezi
Și dușmanii de-i vedea
C-au intrat în țara mea,
Tu să strigi cât ai putea

«Sai, Ștefane, la hotară,
C-a intrat sabia-n țară!»
Atunci eu te-oi auzi,
Ca un zmeu m-oi repezi
Și nici urm-a rămânea
De dușman în țara mea!»

Poporul român condus de Ștefan cel Mare și Sfânt apără independența țării

Ștefan-Vodă știa că primejdia cea mai mare pentru libertatea țării și a poporului român era Imperiul Otoman. De aceea, gândul cel mai de seamă al lui Ștefan-Vodă a fost cum să apere țara de asemenea primejdie. Adică și-a orânduit bine oastea și cetățile. A căutat să aibă prieteni pe Matei Corvin, pe regele Poloniei și pe domnul din Țara Românească. Și a așteptat liniștit.

Strălucita victorie de la Vaslui – 1475. Un sol al sultanului a venit la Ștefan-Vodă și i-a cerut să-i plătească tributul și să-i cedeze unele cetăți și porturi de la Dunăre și Mare. Dacă nu, armata otomană se va năpusti asupra Moldovei. Voievodul a ascultat sfatul țării și a respins cererile solului.

Sultanul a clocotit de mânie. A trimis asupra Moldovei o armată de 120 000 de soldați, conduși de un vestit general, **Soliman-Pașa**. Faptele s-au desfășurat așa cum a cântat poetul:

«Ștefan-Voievod,
Slăvit de norod,
Nu s-a spăimântat
De câte-a aflat
Ci din bucium sună
Și oastea-și adună»

La porunca lui Ștefan-Vodă, 40 000 de luptători s-au strâns să apere țara. Din ordinul lui, poporul a pustiit totul în calea dușmanilor.

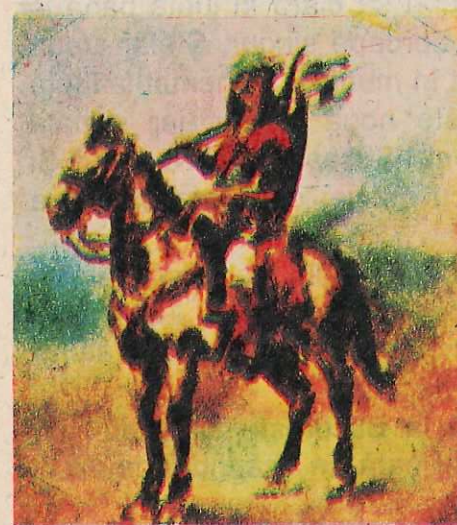
Otomanii au trecut Dunărea pe vreme de iarnă și cu greu au înaintat spre miazănoapte, prin locuri pustiite. Aproape de **Vaslui**, într-o vale strâmtă, cu dealuri, păduri și mlaștini, îi aștepta Ștefan cu oastea, la care s-au adăugat 5 000 de ostași secui și 2 000 de ostași polonezi. Era o zi cețoasă, de iarnă, când otomanii au pornit bătălia. Se credeau nebiruiți. Ștefan a pus buciumașii într-o vale să sune atacul. Crezând că acolo-i grosul oștirii române, otomanii s-au năpustit prin ceață în acel loc. Deodată, din coaste și din spate, călăreții și pedestrașii i-au lovit cu mare putere. Cădea asupra dușmanilor ploaie de săgeți și de ghiulele. O bună parte au pierit de spada, de ghioaga ori de topoarele românilor. Mulți au fost luați prizonieri. Soliman-Pașa abia a scăpat cu fuga.

Așa a dobândit poporul, condus de Ștefan-Voievod, marea biruință de la **Vaslui**.

Bătăliile din anul 1476. Vestea izbânzii de la Vaslui a dus faima lui Ștefan-Vodă în toată lumea.

Mahomed al II-lea, furios, nu înțelegea cum o țară și un popor așa de mic cutezau să-i stea în cale. În anul următor, el însuși, s-a năpustit asupra Moldovei, cu o oaste și mai mare, peste 200 000. Ca să fie sigur de victorie, a poruncit tătarilor să năvălească

Ostași din vremea lui Ștefan cel Mare

Steag ostășesc din vremea lui Ștefan cel Mare, brodat cu fir din aur și argint pe catifea.

dinspre răsărit și să jefuiască sălbatic Moldova. Cu toate rugămintile lui Ștefan cel Mare, Matei Corvin nu a trimis ajutorul făgăduit. Nici polonezii. A rămas singur în calea furtunii. Ce-a făcut voievodul? Mai întâi a trimis țărani să-și adăpostească familiile din calea pustirii tătărești. Apoi, a pârjolit totul în calea dușmanului, ca să nu mai aibă nici hrană, nici apă. Și, în sfârșit, cu o mică oștire de viteji, el însuși a stat în calea otomanilor la **Războieni**, în apropiere de Cetatea-Neamțului. Otomanii erau mulți. Câtă frunză și iarbă. Cu toate că luptau unul

contra douăzeci, românii s-au ținut bărbătește. Au adus mare pagubă armatei otomane și au preferat să piară în luptă până la unul, decât să dea îndărăt. Rămas aproape singur, Ștefan-Vodă s-a retras spre miazănoapte. A intrat în munți și a chemat la luptă țărani și păstori. Cu această oaste nouă a lovit iar armata otomană. Mahomed n-a putut cuceri nici Suceava, nici Neamțul. Și văzând că întregul popor îl lovea cu mânie, din toate părțile, a poruncit armatei să se retragă.

Gândea să scape măcar cu prada luată din Moldova. Dar n-a scăpat; românii au doborât mulți ostași otomani și au luat înapoi aproape tot ce jefuiseră aceștia. Numeroși otomani au pierit atunci înecați în Dunăre.

Biruitoare, Ștefan a înaintat până la București, ajutându-l pe **Vlad Țepeș** să urce, din nou, a treia oară, în scaunul domnesc.

Dar, din nefericire, îndată după plecarea lui Ștefan, niște boieri trădători, înțeleși cu sultanul, l-au ucis ca niște mișei.

Însemnătatea domniei lui Ștefan. Opt ani Moldova a trăit în liniște și libertate. Urmașul lui Mahomed însă a trimis iar armate împotriva-i. Ștefan le-a înfrânt, în mai multe rânduri. Numai atunci când a văzut că nimeni dintre principii apuseni ori dintre vecini nu-l ajută și numai după ce otomanii au răpit **Chilia și Cetatea-Albă**, Ștefan a hotărât să facă pace cu sultanul. A plătit tribut, cu condiția ca otomanii să nu se amestece în treburile lăuntrice ale Moldovei.

Încărcat de ani și de fapte glorioase, într-o zi de vară din anul **1504**, Ștefan a închis ochii. Domnise 47 de ani. Poporul a înțeles că a pierdut atunci pe cel mai vrednic apărător al libertății țării și l-a înmormântat la Mănăstirea Putna, cu mare jale. A fost Ștefan-Vodă un bun gospodar, un înțelept conducător, un neîntrecut meșter în războaie, un iubitor de patrie și de libertate, un prieten al oamenilor vrednici și al tuturor lucrurilor frumoase. S-a străduit toată viața lui să apere libertatea poporului român și să înfrumusețeze țara. De aceea, poporul i-a zis «*cel Mare*».

Cetatea Suceava, adevărat cuib de vulturi apărători ai independenței

Și oriunde călcăm și azi în lungul și-n latul Moldovei, întâlnim cetăți sau mănăstiri, locuri de bătălii ori legende și cântece grăind despre faptele lui de dreptate și de vitejie.

Poetul nostru cel mare, **Mihai Eminescu**, în poezia „Doina” îl cânta pe geniul bun al românilor, care, în ceasuri grele, îl așteaptă ca pe un izbăvitor în luptă cu dușmanii libertății... „De-i suna din corn o dată/ Ai s-aduni Moldova toată,/ De-i suna de două ori,/ Îți vin codrii-n ajutor,/ De-i suna și-a treia oară,/ Toți dușmanii au să piară,/ Din hotară în hotară...”

Întrebări:

- Cum s-a desfășurat bătălia de la Vaslui? dar cea de la Războieni?
- Care este însemnătatea domniei lui Ștefan cel Mare?
- Care sunt cei trei domnitori români care l-au înfrânt pe Mahomed Cuceritorul?

LECTURĂ

Ștefan-Vodă și Daniil Sisastrul

Însoțit doar de doi tineri copii de casă, Ștefan-Vodă urca prin munții Bucovinei, în vara aceea fierbinte din 1476.

Galopaseră vreo două ceasuri. Și-acum mergeau la pas, să mai răsuflă caii. Ștefan sta în șa îngândurat, trist și tăcut. Slujitorii nu cutezau nici ei să deschidă vorba.

– Acolo sus, e o chilie, nu? a întrebat deodată Ștefan, arătând cu o fluturare din cap, în sus spre o stâncă, unde mână de om săpase o ușă și o ferestruică abia de-o șchioapă.

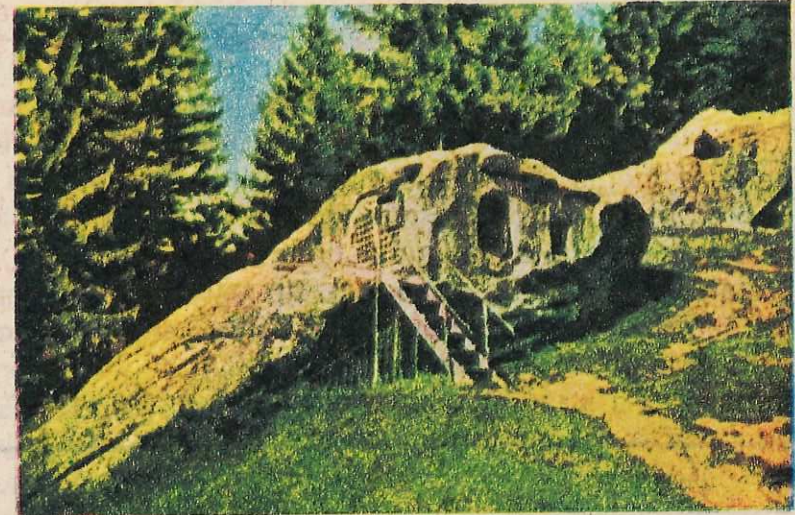
– Chilia bătrânului Daniil Sisastrul, a lămurit slujitorul din stânga.

Ștefan a oprit armăsarul, a lăsat frâul în mâna unuia dintre slujitori și a urcat, cu pas ostenit, până la chilie.

Auzind pașii, bătrânul și-a ridicat cu mâna sprâncenele grele de ani, a privit lung spre drumet, a înțeles că-i om bun și dorește sfat cinstit. L-a poftit în chilie.

– Sunt voievodul țării, a zis Ștefan, așezându-se pe laița de piatră. M-a înfrânt dușmanul, la Războieni. Ce zici, să-i închin țara au ba?

Cum sta în picioare, sprijinit în toiag, sihastrul a prins a tremura ușor. Gândește: «La mare cumpănă trebuie să fie Moldova, dacă vodă însuși se află în chilia mea». A chibzuit adânc. Apoi a privit pe ferestruică, la cei doi tineri slujitori rămași în vale: tineri, voinici, cu ochi de șoimi. Și așa, întărit sufletește, a zis:

Chilia lui Daniil Sisastrul

– Ba, Măria-ta! Acum un ceas, au trecut pe-aici trei ciobani. Au aflat de înfrângere și s-au mâhnit foarte. Au auzit apoi chemarea din cornul Măriei-tale și s-au bucurat. Zoresc să-și adăpostească turmele și să vină la oaste. Ca ei sunt sute și mii. De aceea, povața mea-i asta: nu închina țara. Luptă, luptă în stăruință, că biruința fi-va a măriei-tale! Iar pentru pomenirea celor morți în bătălia Măria-ta să zidești o mănăstire!

A mulțumit Ștefan pentru povață și-a ieșit din chilia lui Daniil Sisastrul. Sfatul îi înzecise puterile și-l înveselise, parc-ar fi fost însetatul care a băut dintr-un izvor rece, binefăcător.

Mănăstirea Putna

De pretutindeni a adunat tineri flăcăi, dornici să lupte cu vrăjmașul cotropitor. Bătrâna Vrâncioala i-a ieșit în cale, i-a arătat flăcăii cum se strâneau în cete, pe văi, și i-a zis:

- Vezi, Măria-ta, vin flăcăii de după munți. Toată Vrancea se ridică împotriva dușmanului. Iată, în frunte sunt cei șapte feciori ai mei. Ți-i dăruiesc, Măria-ta, pentru țară!

Așa, ajutat de popor, Ștefan-Vodă l-a alungat de pe pământul țării pe Mahomed Cuceritorul. Și, în amintirea înfrângerii din acel an 1476, a zidit Biserica de la Războieni, iar pentru cinstirea victoriei, Mănăstirea de la Voroneț, așa cum l-a povățuit Daniil Sisastrul. Este și azi Voronețul o zidire frumoasă, minunată, tocmai pentru că întruchipează bucuria poporului biruitor împotriva cotropitorilor.

Răscoala din 1514 condusă de Gheorghe Doja

Era în anul 1514. Otomanii au atacat iarăși, cu sporită putere, și Transilvania și Ungaria. În mare grabă, conducătorii Bisericii Catolice au organizat o numeroasă armată ca să-i oprească la Dunăre. Au chemat la oaste și pe țărani. Ca să vină cât mai mulți, le făgăduiau scoaterea din iobăgie.

De ce s-au răscolat iarăși țărani? Dorind fierbinte să se elibereze de iobăgie, să scape de dijme și zeciuiele, de zile de clacă, de corvezi și de multe alte poveri pe care nobilii maghiari le sporeau mereu, an de an, foarte mulți țărani români, maghiari, sași, sârbi au pornit la luptă împotriva otomanilor. Astfel, în tabăra rânduită în apropiere de capitala Ungariei s-au strâns peste 40 000 de țărani.

Nobililor maghiari din Transilvania nu le-a convenit ca un număr așa de mare de țărani să părăsească moșiile și să le lase nelucrate. Ca să-i aducă înapoi, au început să persecute familiile celor plecați: le băteau și le schingiuiau femeile și copiii, le puneau la jug în locul vitelor.

Vestea despre fărădelegile nobililor a ajuns la tabără și a umplut de mânie inimile țăranilor angajați ca soldați. Mulți s-au hotărât să întoarcă armele împotriva nobililor și să-și facă singuri dreptate. În fruntea lor s-a ridicat **Gheorghe Doja**, secui de origine.

El spunea țăranilor: *«În sfârșit, s-a ivit prilejul să scuturați tirania nedreaptă a nobilimii, să aveți numai curaj să folosiți acest prilej. În sfârșit, a sunat ceasul, puteți să obțineți ceea ce ați râvnit totdeauna, puteți să pedepsiți pe cei care au aruncat pe capul vostru toate nenorocirile... Iobagii să nu mai plătească dijme, nici clacă să nu mai facă, și nici vreo dare în bani să nu-i mai împovăreze, vămile să se desființeze și țăranii să aibă îngăduință a se strămuta unde le-o fi voia».*

Astfel, războiul plănuit de nobili contra otomanilor s-a transformat într-un război al țăranilor împotriva nobililor asupritori.

Desfășurarea luptelor. Amărăciunea adunată de veacuri în sufletul țăranilor s-a revărsat acum ca un șuvoi de foc asupra Ungariei și Transilvaniei. Cu cât înaintau pe pământul Transilvaniei, cu atât se îngroșau mai tare rândurile răsculaților. Alături de țăranii români, maghiari, secui, sași, sârbi, veneau și minerii, lucrătorii din ocne și sărăcimea din orașe. Fiind bine înarmați, au înfrânt în lupte grele oștile trimise împotriva lor. Au cucerit și ars multe castele. Pătrunzând în **Maramureș** sau pe **Valea Crișurilor** și a **Mureșului**, flacăra răscoalei a cuprins repede întreaga Transilvanie.

În fruntea răsculaților, Gheorghe Doja a asediat cetatea **Timișoara**, unde nobilii aveau multă armată. Însăpăimântați de mulțimea și furia țăranilor, nobilii au cerut ajutor de la regele

Gheorghe Doja

Ungariei și voievodul Transilvaniei. Asemiind Timișoara, oastea țărănilor, condusă de Doja, a fost lovită, din față, de apărătorii cetății și, din spate, de armata nobililor și a regelui, fiind înfrântă. Gheorghe Doja a căzut prizonier în mâinile nobililor.

Grupurile de luptători au fost împrăștiate ori nimicite. Nobilii s-au răzbunat pe țărani cu o cruzime fără seamăn. Zeci de mii de oameni au fost uciși în chinuri grele. Căpeteniile au fost torturate încă și mai groaznic. Toate aceste cruzimi le-au săvârșit cu gândul de a-i înspăimânta pe țărani, să nu mai cuteze vreodată să se ridice la răscoală.

Urmările răscoalei din 1514. După înfrângerea răscoalei, nobilii au făcut legi deosebit de aspre pentru țărani și au mărit și mai mult dările și zilele de muncă.

La doisprezece ani după răscoala condusă de Doja, otomanii au atacat Ungaria. Regele acestei țări s-a bizuit doar pe armata nobililor, pentru că nobilimea s-a temut să-i mai înarmeze pe

Schinguirea lui Gheorghe Doja: l-au așezat pe un tron din fier, înroșit în foc, iar pe cap i-au pus o coroană din fier încins; cu cleștele i-au smuls bucăți de carne din trup și au silit pe prietenii săi să le mănânce; la urmă, i-au spintecat trupul în patru și l-au atârnat la porțile a patru cetăți.

țărani. De aceea a fost înfrânt, iar Ungaria împărțită între otomani și habsburgi. Voievodul Transilvaniei a rămas ca stat de sine stătător, obligat doar să plătească tribut sultanului, ca și Moldova și Țara Românească. S-a numit **Principatul Transilvaniei**.

Răscoala din 1514 se înscrie printre cele mai mari lupte sociale care s-au dus prin unirea și jertfa tuturor celor asupriți.

Întrebări:

- Din ce cauză s-au răsculat țărani în 1514?
- Povestii lupta de la Timișoara și moartea lui Doja!
- Care au fost urmările răscoalei din 1514?

LECTURĂ

Un lobag își plătește îndatoririle către nobil

În anul acela, Dan din Bocșa a muncit zi și noapte să scoată cât mai multă roadă. Avea cinci copii și, altminteri, nu i-ar fi putut hrăni. A fost un an mănos. S-a făcut și grâul, și ovăzul, și fasolea, și meiul. Oile și vitele mari au avut și ele hrană destulă. Când a văzut bucatele toate, strânse în grămezi, gata să fie băgate în hambare, lui Dan îi venea parcă să chiuie de bucurie.

Dar a venit îputernicul de la castel și a zis:

– Dane, plătește darea.

Trei zile a pierdut Dan la târg, la Zalău, ca să vândă cinci găleți de grâu, una de fasole și două oi, să strângă bani pentru cens, adică taxa pentru pământ. Îndată ce a încasat banii, îputernicul a adăugat:

– Acum plătește și dijma din grâu, ovăz, mei și fasole.

Dan a măsurat cu mierța dijma legiuită din fiecare holdă și a oftat, văzând cât de repede scad grămezile de grâne. După ce a plătit și zeciuiala, omul nostru s-a întristat și mai mult.

– Dane, de ce n-ai semănat mazăre? l-a întrebat îputernicul de la castel.

– Am vrut să scot mai mult grâu.

– Atunci mai dă o găleată de grâu pentru un sfert de mierță de mazăre.

Ă dat. Ce putea să facă? A încărcat în căruță ce-a mai rămas din holde: adică mai puțin de jumătate.

Dar n-a scăpat cu atât. De Crăciun a trebuit să dea unt, caș, pui, găini, rațe și claponi pentru bucătăria castelului. N-a avut decât două găini; pentru restul a plătit în găleți de ovăz.

De Anul Nou, împuternicitul de la castel a cerut fiecărui țăran câte un purcel de lapte și câte o pânișoară. Dan a trebuit să vândă o mierță de grâu și să cumpere un purcel de lapte. Pe urmă, domnul conte și-a măritat o fată. Satul Bocșa a trebuit să dea 12 viței, 30 de claponi, 30 de găște, 5 000 de ouă, 40 de cupe de unt și cinci butoaie de miere. A dat și Dan, partea lui, vânzând fasolea și meiul. Așa, grânele s-au împutinat și mai mult. Îndată după nuntă, domnul conte a poftit să facă o vânătoare în pădurile Lăpușului. Și pentru că nu prea au ieșit nici cerbii, nici căpriorii, nici iepurii, domnul conte a poruncit satului să aducă la castel câte un cerb la zece oameni și câte un iepure la trei oameni. Dan nu era vânător așa că a trebuit să plătească vânătorilor partea lui la cerbi, căpriori și iepuri tot în găleți de grâu și ovăz. O săptămână, pe ger cumplit, a cărat trei sănii de lemne, ca să-și împlinească și acest dat.

Uiumul la moară și la teascul de ulei l-a plătit tot domnului conte și tot în grâu. A mai venit apoi Paștele, când a dat trei miei și 50 de ouă.

Așa că, în luna aprilie, Dan din Bocșa nu mai avea nici un bob de grâu în pod. Ca să-și poată hrăni cei cinci copii, s-a împrumutat de la castel, plătind dobândă o găleată la zece.

Și toate astea deși a muncit tot anul, zi și noapte.

Mihai-Vodă Viteazul

Lupta românilor pentru eliberarea țării

Imperiul Otoman ajunsese foarte puternic și cerea tribut tot mai mare Țărilor Române. Românii dădeau bani, cereale, turme de vite, miere, ceară, fructe. Mulți boieri arătau slugărnicie față de otomani, nesupunere față de domn și lăcomie față de țărani. Dar iată că, în **1593, Mihai-Vodă** ia tronul Țării Românești.

Războiul cu otomanii. Mihai-Vodă era un oștean priceput și viteaz, cum rar se ivesc în istorie. Gândul lui tainic și neclintit era să scape țara de stăpânirea otomană. Dar, ca să poată lua tronul, a trebuit să făgăduiască sultanului că va spori tributul. Îndată după aceea a pregătit, repede, oștirea și armele trebuitoare. A încheiat alianțe cu vecinii. Țăranii și orașenii, pe umerii cărora apăsa jugul otoman, au sărit, ca unul, la luptă.

Ca de obicei, sultanul a trimis ienicerii și cămătarii să încaseze tributul. În loc să le dea aur, românii au măcelărit toți cămătarii și ienicerii din **București**.

Apoi, oastea lui Mihai-Vodă a alungat pe otomanii din Brăila și Giurgiu. A trecut Dunărea pe gheață și a înfrânt toate armatele otomane întâlnite în cale. Mulți bulgari și haiduci sârbi, dornici să-și câștige și ei libertatea, s-au alăturat oștirilor române. Atunci, sultanul a trimis pe tătari să jefuiască Țara Românească. Oastea lui Mihai-Vodă i-a zdrobit, în trei bătălii, și i-a spulberat cu o repeziciune uimitoare.

Victoria de la Călugăreni (1595). Speriat și mânios, sultanul a trimis împotriva Țării Românești o armată de 100 000 de ostași, comandată de **Sinan-Pașa**, om viteaz, aspru și sălbatic în luptă. Era socotit cel mai vestit general otoman din acea vreme.

Sinan-Pașa a trecut Dunărea pe la Giurgiu și a înaintat, trufaș, spre București. La **Călugăreni**, pe malul mlăștinos al râului Neajlov, l-a întâmpinat oștirea lui Mihai-Vodă, adăpostită între păduri. Nu era mare: 10 000 de oșteni, întăriți cu câteva mii de transilvăneni. Pe un pod de lemn, drumul trecea peste **Neajlov**, cotind apoi printre dealuri.

Mihai Viteazul

În revărsarea zorilor, puhoiul otoman s-a năpustit pe podul care trecea Neajlovul și a atacat tabăra lui Mihai-Vodă. Oștenii români s-au apărat cu mare dârzenie, dar abia puteau stăvili năvala dușmană. În clipa cea mai grea a luptei, când puterea otomană era gata-gata să biruie, Mihai-Vodă a smuls o secure cu două tăișuri din mâna unui oștean și el însuși s-a avântat în mijlocul armatei otomane. Văzând curajul și vitejia voievodului, ostașii au

strâns și mai puternic armele în mâini și s-au avântat în luptă. Au silit dușmanul să se retragă. Să se învâlmășească la pod. Să se înfunde în mlaștină. În aprigul iureș al bătăliei, Sinan-Pașa însuși a fost azvârlit de pe pod în mlaștină. Și-ar fi pierit acolo, dacă nu l-ar fi scăpat un slujitor credincios. Se zice că, în această luptă, marele general otoman și-a pierdut și ultimii doi dinți pe care-i mai avea. Românii au capturat steagul cel mare, verde și sfânt, pe care otomanii îl scoteau numai la caz de mare primejdie. Asemenea înfrângerii nu mai văzuseră otomanii încă de pe vremea lui Ștefan cel Mare.

Călăreț din timpul
lui Mihai Viteazul

Dar otomanii erau de zece ori mai numeroși. De aceea, după victorie, Mihai-Vodă s-a retras cu oastea spre munte. Primind ajutorul transilvănenilor și moldovenilor, a pornit iar ofensiva împotriva lui Sinan-Pașa, care prădase cumplit țara. A dobândit din nou victoria, iar trufașul Sinan, înfrânt cu totul, s-a retras din fața românilor, peste Dunăre, umilit.

Vestea biruințelor s-a răspândit departe, peste mări și țări; iar numele său și al poporului nostru era pomenit cu mare cinste și slavă.

Întrebări:

- Ce fel de om era Mihai Viteazul?
- Descrivi bătălia de la Călugăreni!

Unirea politică a Țărilor Române

După biruințele din anul 1595, poporul din Țara Românească a muncit să vindece rănilile războiului. Meșteșugarii și negustorii s-au arătat tot mai harnici să producă și să schimbe mărfurile, ca să aducă aur în țară. Pe Mihai-Vodă îl urmărea, mai ales, un gând mareț: să păstreze independența țării și să unească pe toți românii într-un singur stat.

Unirea cu Transilvania. Sultanul se pregătea mereu să cucerească Țara Românească. Mihai-Vodă știa bine că înaintașii lui au putut înfrânge primejdia otomană înjghebând alianța Țărilor Române. Așa a dobândit el însuși, în anul 1595, izbânda împotriva otomanilor.

Însă noul principe al Transilvaniei s-a închinat sultanului, iar domnul Moldovei, Poloniei. Atunci, Mihai-Vodă s-a hotărât să unească Țările Române sub conducerea lui și să le apere independența.

Astfel, în toamna anului 1599, Mihai-Vodă a pătruns cu oastea în Transilvania, prin pasul Buzăului și pe la Turnu-Roșu. La oastea românească s-au alăturat și 2 000 de

Bătălia de la Șelimbăr

secui. Într-o mare bătălie de la Șelimbăr, lângă Sibiu, Mihai-Vodă a înfrânt armata principelui maghiar al Transilvaniei.

Îndată după victorie, poporul român l-a primit pe Mihai cu mare bucurie și cu strălucitor alai, în cetatea Alba-Iulia. Aici, în capitala Transilvaniei, Mihai a luat măsuri grabnice pentru buna orânduire a țării. A numit dregători dintre boierii români, fără a-i înlătura însă pe cei maghiari. A pus străjeri buni în cele mai de seamă cetăți transilvănene. A făcut unele înlesniri preoților și țăranilor români.

Mihai-Vodă, conducător al Țărilor Române. În acest timp, în Moldova, domnul Ieremia Movilă, prieten cu polonii, uneltea împotriva lui Mihai.

Fulgerător, Mihai-Vodă a trecut munții cu oastea în Moldova. Străjerii și ostașii din cetățile Neamț și Suceava l-au primit cu strigăte de slavă și cu cântece de bucurie, ca pe un viteaz eliberator. Ieremia Movilă a fugit la poloni.

Astfel, în anul 1600, Mihai-Vodă Viteazul a înfăptuit unirea politică a Țării Românești, Transilvaniei și Moldovei. Întâia oară tot poporul român se afla sub sceptrul aceluiași vrednic și îndrăzneț conducător: „Domn al Țării Românești, al

Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba-Iulia, pictură de D. Stoica

Transilvaniei și a toată Țara Moldovei." De atunci, Alba-Iulia, unde viteazul domn și-a avut reședința, s-a numit „Cetatea Unirii“.

Jertfa eroică a celui dintâi unificator de țară. Această unire n-a putut să fie păstrată mai mult timp. Întâi, pentru că nobilii maghiari din Transilvania, furioși că-i conducea un domnitor român, au uneltit împotriva lui Mihai Viteazul, iar mulți dintre boierii moldoveni i se supuseseră doar de frică. Cu ajutor de la străini, de la poloni, de la otomani și de la alții, ei au ridicat oști împotriva lui Mihai-Vodă. Și, în vara anului 1601, când au văzut că nu-l pot înfrânge, că poporul îl ajută în lupta lui pentru unitate și libertate, dușmanii l-au ucis mișelește, pe Câmpia Turzii. Trupul i-a fost îngropat acolo, în Transilvania. Capul i l-au luat frații Buzești și l-au așezat în Mănăstirea Dealu, de lângă Târgoviște.

Unitatea înfăptuită de Mihai s-a destrămat. Amintirea ei a rămas însă veșnică în mintea poporului român.

Sfârșitul lui Mihai Viteazul a îndurerat inimile românilor. S-a jertfit eroic pentru libertatea și unirea Țărilor Române. Spada

Statuia lui Mihai Viteazul, București

lui a lucit biruitoare la Dunăre și deasupra Carpaților. A fost cel dintâi unificator al țării. A obținut multe victorii, de aceea, poporul l-a numit «Viteazul» și l-a slăvit în cântece:

Auzit-ați de-un Mihai
Ce sare pe șapte cai
De strigă Stambulul vai?
El e domnul cel vestit
Care-n lume a venit
Pe luptat și biruit.

Faptele strălucite ale lui Mihai Viteazul, ca și cele ale lui Ștefan cel Mare, Iancu Corvin de Hunedoara și Vlad Țepeș au arătat că românii au știut să înfrunte prin luptă imperiile vecine, apărându-și cu eroism independența.

Întrebări:

- Sub conducerea căror voievozi oștile Țărilor Române s-au unit în lupta împotriva primejdiei străine?
- Cum l-a slăvit poporul pe Mihai Viteazul?

LECTURĂ

Frații Buzești au salvat viața lui Mihai-Vodă

Era în toamna anului 1598. Otomanii atacau cetatea Oradea. Transilvania era amenințată. Mihai-Vodă voia s-o ajute. Dar cum? Sfătuit de ai lui, a hotărât să atace cetatea Vidin, de la Dunăre.

Ca să nu-i bănuie planurile, Mihai-Vodă i-a trimis pașei care comanda această cetate douăzeci de care cu daruri. Când a văzut la porțile cetății Vidinului acele care, acoperite cu coviltire de pânză roșie, pașa a ieșit în mare grabă să vadă ce daruri i-a trimis voievodul. Lacom peste fire, și-a luat lângă dânsul și multe căpetenii.

Se pregăteau să admire darurile, când, spre marea-i uimire, ostașii români au apărut, ca din pământ. În care însă nu erau daruri, ci tunuri. Repede, tunarii le-au îndreptat împotriva cetății, iar ostașii au trecut sub sabie toată turcimea din jur. Pașa abia a putut încăleca un cal și-a fugit galop, nebun de groază. Atât de înspăimântat era, încât a lăsat în cort și averile, și straietele.

După câteva zile, pașa s-a întors, cu armată multă. Oștenii lui Mihai l-au așteptat lângă Vidin. S-a încins o bătălie cumplită.

Ca de obicei, Mihai-Vodă s-a avântat în luptă și a pătruns adânc în rândurile dușmanilor. Prin pârția deschisă de el înaintau ceilalți oșteni, lărgind-o tot mai mult. Deodată, un spahiu otoman repezi sulița asupra lui Mihai-Vodă și-i izbi în pânțece; îi sparse armura și-i pătrunse în carne.

Cu uriașă putere, voievodul apucă atunci sulița, cu amândouă mâinile, să-i oprească pătrunderea prea adânc în trup. Căută cu privirea un ajutor, între căpitanii care luptau în urmă-i. Dar zeci de otomani s-au năpustit, fioroși, asupra lui Mihai-Vodă, împresurându-l din toate părțile. Gândeau că, în sfârșit, l-au răpus și urlau de bucurie.

Însă n-a fost pe voia dușmanilor. Înțelegând primejdia, frații Preda și Stroe Buzescu au sărit, într-o clipită, în ajutorul voievodului. Rotind paloșul, vijelios, Stroe a tăiat capul spahiului care înfiega sulița în trupul Măriei-sale. Tot fulgerător de repede, Preda i-a doborât pe ceilalți dușmani. Scăpat de primejdia morții, Mihai-Vodă n-a spus nimănui că avea rană grea și usturătoare. Ci, cu putere înzecită, a frânt sulița în bucăți, a aruncat-o în capul spahiilor, a smuls un iatagan de la un alt soldat otoman și a continuat lupta până a răpus dușmanii și a dobândit victoria.

Dezvoltarea Țărilor Române și lupta lor împotriva dominației străine

Constantin Brâncoveanu și Dimitrie Cantemir

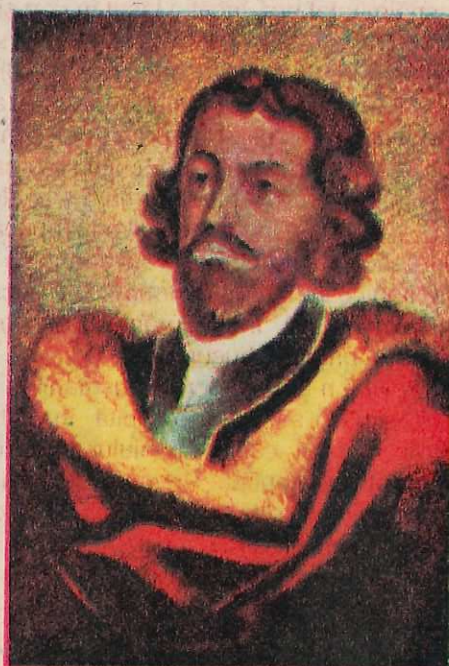
Încă înainte de anul 1700, Imperiul Otoman da semne de slăbiciune. Pe tronul din Istanbul se urcau sultani nevrednici, care duceau o viață de risipă. Armatele erau slab conduse, de generali nepricepuți. La rândul lor, popoarele subjugate de Imperiul Otoman râvneau să-și cucerească libertatea și se răzvrăteau tot mai des și mai îndârjit. Tot acum, Austria și Rusia căutau să alunge stăpânirea otomană din Europa.

O domnie strălucită. Unul dintre cei mai de seamă domnitori ai Țării Românești a fost **Constantin Brâncoveanu**. El nu voia să fie domn. Dar când boierii l-au pus, a căutat să fie printre cei mai vrednici de cinstire. A domnit 26 de ani (1688–1714). A fost o domnie lungă, într-o vreme nespus de grea, când otomanii se luptau cu austriecii și cu rușii chiar pe pământul țării noastre.

Constantin Brâncoveanu

Dimitrie Cantemir

Obiecte din aur, lucrate cu multă măiestrie în Țările Române

În acest timp, sultanul, ca să aibă cu ce-și întreține armatele, a pus mereu biruri noi și grele pe spinarea poporului român. Căuta să scoată din țară cât mai multe cereale, vite și, mai ales, cât mai mult aur.

Constantin Brâncoveanu s-a dovedit un iscusit conducător. El a căutat să ferească țara de prădăciunile oștirilor străine, otomane, austriece ori rusești, și să câștige cât mai multă independență.

Dorind să scape țara de otomani, Constantin Brâncoveanu a făcut o înțelegere secretă cu țarul Petru al Rusiei. Au hotărât ca, atunci când țarul va ajunge cu armata la granița Țării Românești, Brâncoveanu să-l sprijine cu oastea lui și cu hrană pentru armata rusă. Aflând despre această înțelegere, sultanul a hotărât să-l piardă pe Constantin Brâncoveanu. Folosind și pâra unor boieri care-l urau pe acest domn, sultanul l-a mazilit, adică l-a scos din domnie și l-a dus la Istanbul. Aici, călăii l-au ucis o dată cu cei patru feciori. Asemenea cruzime nemaipomenită a îngrozit lumea. Constantin Brâncoveanu a murit nevinovat. S-a jertfit în marea lui dorință de a elibera țara de dominația străină.

Lupta lui Dimitrie Cantemir pentru eliberarea Moldovei. Crescut la Istanbul, ca ostatic, **Dimitrie Cantemir** a urmat multe școli înalte. Vorbea și scria frumos, în mai multe limbi.

Palatul de la Mogoșoaia (construit în vremea lui Constantin Brâncoveanu)

A ajuns unul dintre cei mai străluciți învățați ai vremii. De asemenea, el a cunoscut îndeaproape suferințele poporului român, asuprit de otomani, și nutrea nădejdea de a-l mântui de ele.

De aceea, îndată ce a ajuns domn, în anul 1710, s-a înțeles cu țarul Petru al Rusiei să lupte împreună împotriva otomanilor. La chemarea voievodului, poporul a sărit la luptă, cu mic cu mare. A venit și un pâlț de oșteni munteni trimis, în ascuns, de Constantin Brâncoveanu. Bătălia s-a dat la **Stănilești**, lângă Prut. Patru zile atacurile otomanilor au fost respinse. Dar, până la urmă, armata rusă, suferind de căldură și de sete, întrecută de mulțimea otomanilor, n-a mai putut lupta și a cerut pace. Armata rusească s-a retras din Moldova. Dimitrie Cantemir a trebuit să părăsească țara și să se adăpostească în Rusia.

Cu toate că a domnit foarte puțin, numele lui s-a înscris, totuși, în istorie, în șirul luptătorilor pentru independență și libertate.

Constantin Brâncoveanu și Dimitrie Cantemir au fost și mari protectori ai culturii. În timpul lui Brâncoveanu s-au construit palate frumoase, ca cel de la **Mogoșoaia**, și mănăstiri, ca cea de la **Hurez**, adevărate opere de artă, cunoscute azi până departe în lume. La rândul lui, Dimitrie Cantemir a scris cărți

foarte interesante, în care înfățișează geografia Moldovei și istoria poporului român. El s-a numărat printre învățații cei mai de seamă ai vremii sale.

Domniile fanariote. După domniile lui Dimitrie Cantemir și Constantin Brâncoveanu, otomanii nu mai aveau încredere în domnii români. Nu se mai bizuiau nici pe aceia care au crescut ostatici la ei, în Istanbul, și nici chiar pe cei care plăteau daruri multe și făceau fel de fel de făgăduieli de supunere.

Fără a mai ține seama de dorințele boierilor, sultanul a început să trimită domni străini, de obicei din neam grec. Ei s-au numit **fanarioți**, după numele unui cartier din Istanbul numit **Fanar**, unde a locuit o parte dintre acești domnitori. Cei mai mulți au luat conducerea Țărilor Române numai ca să se îmbogățească repede și să plece înapoi, în Fanar.

Schimbările de domni se făceau foarte des. Rar domnie care să dureze mai mult de trei ani. La numire, ei plăteau daruri foarte mari sultanilor și vizirilor.

Domnitorii fanarioți au adus cu ei ajutoare, dregători, judecători, oameni dintre rudeniile lor, care să strângă birurile. Acestora le-au dăruit moșii cu sate și șerbi. Între boierii români și cei greci au fost dese certuri pentru putere.

Întrebări:

- Care este însemnătatea domniei lui Constantin Brâncoveanu?
- De ce l-a ucis sultanul pe Brâncoveanu?
- Cum s-au instaurat domniile fanariote?

LECTURĂ

Năprasnica moarte a lui Constantin Brâncoveanu

În acea zi limpede, de 4 aprilie 1714, un trimis al sultanului intra în Palatul domnesc din București. Se vedea, după înfățișare, că aducea vești proaste. Brâncoveanu i-a ieșit în întâmpinare. A cerat să zâmbească. Dar aga a spus cu asprime:

– Sultanul a aflat că încerci să scoți țara de sub stăpânirea luminății sale. De aceea a poruncit să fii mazilit.

– Sunt gata a-mi apăra țara, cu arma! a răspuns Brâncoveanu cu demnitate.

– Nu poți, a rânjit aga. Zece mii de soldați turci și tătari stau gata să se repeadă asupra Bucureștiului.

Amenințarea a speriat pe boieri. Au prins a șovăi. Aga s-a arătat atunci și mai aspru. L-a pus domn pe un boier dușman al lui Brâncoveanu și s-a răstit trufaș:

– Acum când nu mai ești domn, poruncesc să pleci, cu toată casa ta, cu feciorii și ginerii tăi la Istanbul.

După trei săptămâni, trăsura lui Brâncoveanu, înconjurată de zeci de spahii turci, oprea în poarta închisorii celor 7 turnuri din Istanbul. În lunile mai și iulie l-au chinuit cumplit pe vodă Brâncoveanu să spună unde își ascunsese averile. Într-o zi, i s-a așezat pe umeri «caftanul iertării». Și, o vreme, a sperat că va scăpa cu zile.

În dimineața zilei de 15 august 1714, Brâncoveanu împlinea șaiszeci de ani. Se gândea că poate va dobândi eliberarea. Va fi sărac, dar slobod. În adevăr, l-au scos din închisoare și l-au dus spre palatul sultanului. În loc însă a-l înfățișa sultanului, paznicii l-au oprit în piața palatului. L-au dezbrăcat, l-au descălțat și i-au pus o cămașă albă; cămașa osândiților la moarte. Apoi l-au urcat pe un pod înalt, numit eșafod. Aici se afla călăul cu o secure mare și grea, lângă un trunchi gros. Îndată au fost aduși și cei patru feciori ai lui Brâncoveanu, toți desculți și îmbrăcați în cămăși albe. După vreun ceas a apărut și sultanul, în straie strălucitoare, cu mare alai. S-a așezat pe un jilț aurit, să privească osânda.

– Tăiați capul ghiaurului! Lui și copiilor lui! a poruncit un vizir. Începeți cu copiii!

Călăul l-a înșfăcat întâi pe Matei, un flăcăiandru frumos și zvelt.

– Tată, eu mă fac turc, dacă-mi cruță viața... s-a rugat el. Am doar șaptesprezece ani...

– Fiule, mori în legea ta, pentru țara ta, l-a povățuit Brâncoveanu.

În scurt timp, capul tânărului fecior de domn a căzut sub securea călăului. A căzut, apoi, și capul celorlalți, Radu, Ștefan și Constantin. În cămașa albă a osândiților, cu părul sur, cu picioarele goale, Brâncoveanu a stat împietrit. N-a mai rostit nici un cuvânt. Știa că sultanul s-ar fi bucurat mult dacă l-ar fi văzut plângând ori văitându-se. Chiar călăul a rămas impresionat de atâta stăpânire de sine și tărie sufletească.

– Capetele ghiaurilor să fie ținute de poarta cea mare a Seraiului! a poruncit sultanul furios, iar trupurile lor să fie plimbate prin tot Istanbulul. Să se înfioare toți ghiaurii!

Ienicerii au împlinit porunca sultanului. Când s-a lăsat întunericul le-au aruncat trupurile în mare. Câțiva prieteni le-au pescuit din apă și le-au îngropat, ceva mai târziu, în Biserica Sf. Gheorghe din București.

Deosebit de impresionat de moartea lui Constantin Brâncoveanu, poporul nu l-a uitat niciodată și a povestit uciderea sa în versuri pline de durere și mânie împotriva asupritorilor.

Răscoala condusă de Horea, Cloșca și Crișan

În vremea când în Țara Românească domnea Constantin Brâncoveanu, Transilvania a fost ocupată de Imperiul Habsburgic. La început, românii au crezut că sub habsburgi vor avea un trai mai ușor. S-au înșelat însă. Asuprirea și birurile au fost mai grele ca în timpul stăpânirii otomane.

Cauzele. Țăranii transilvăneni, asupriți de nobilii maghiari, au dus o viață foarte grea. Erau siliți să muncească pe moșii, fără plată, câte 3–4 zile pe săptămână. Dările erau tot mari și numeroase. Și mai aspră era viața moșilor, locuitori din Munții Apuseni. Aveau pământ puțin și sărac. Mulți lucrau în mine, în pădure, sau făceau ciubere. De la o vreme însă, nobilii nu le-au mai îngăduit să taie lemne, nici să-și vândă ciuberele în târguri, fără a plăti taxe mari.

Deși românii erau cei mai vechi și cei mai mulți locuitori ai Transilvaniei nu aveau nici un fel de drepturi.

În mai multe rânduri, țăranii din Munții Apuseni au trimis soli la împăratul Austriei, rugându-l să le facă dreptate. Cel mai priceput în asemenea solii și mai îndrăzneț conducător al țăranilor s-a dovedit a fi **Nicola Ursu**. Oamenii îi ziceau **Horea**, pentru că horea, adică zicea sau cânta frumos din fluier.

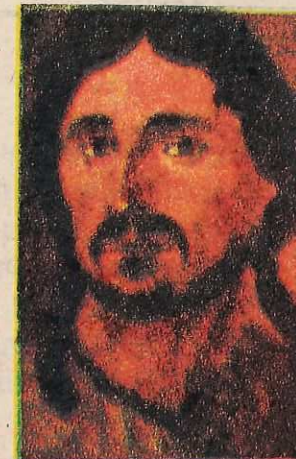
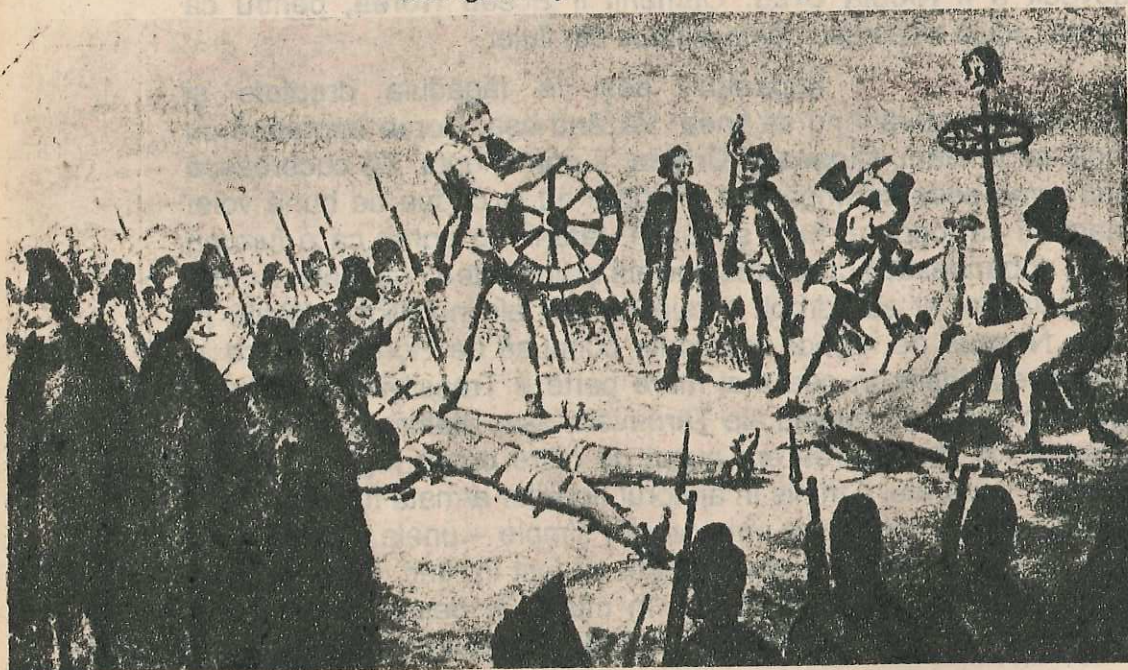
Desfășurarea. Împăratul, deși le făgăduia dreptate și libertate, de cuvânt nu se ținea. Văzând așa, Horea împreună cu încă doi prieteni, **Cloșca și Crișan**, a pornit lupta. Să cucerească prin arme ceea ce împăratul și nobilii nu le dădea de bună voie! Înarmați cu topoare, furci și coase, țăranii au pornit ca o furtună, să-și dobândească dreptatea socială și libertatea națională. Au dat foc palatelor și au zdrobit cetele armate ale nobililor întâlnite în cale. Nespus de repede, răscoala condusă de Horea, Cloșca și Crișan s-a întins în cea mai mare parte a Transilvaniei. Când a ajuns în părțile Turzii sau ale Târnavelor s-au alăturat și unii țărani maghiari și sași. Horea era numit de către popor rege al Daciei. Speriat, împăratul a trimis în ajutorul nobililor armată numeroasă și tunuri multe. Luptând cu arme vechi, simple – unele meșterite de ei – pe vreme grea de iarnă, țăranii au fost înfrânți. Cete, cete, ei s-au retras, fie la vetrele lor, fie în munți, în desișul codrilor, cu gândul să pornească lupta din nou, îndată ce s-o desprimăvăra.

Horea în mijlocul țăranilor

Schinguirea lui Horea și Cloșca. Ca să pună mâna cât mai repede pe căpetenii, nobilii au pus un premiu de 300 de galbeni pe capul lui Horea. Un trădător a dezvăluit jandarmilor împărătești ascunzătoarea unde se aflau căpeteniile răscoalei. Au fost prinși, apoi întemnițați în cetatea Alba-Iulia. Știind ce-l așteaptă, Crișan s-a

Schinguirea și moartea lui Horea și Cloșca

Horea, Cloșca și Crișan.

spânzurat, în închisoare, cu nojițele de la opinci. Pe Horea și Cloșca nobilii i-au purtat, în lanțuri, prin fața țăranilor adunați cu de-a sila la Alba-Iulia. Apoi i-au urcat pe un pod înalt și le-au strivit trupurile cu roata. În ciuda celor mai cumplite dureri, n-au scos nici un geamăt. Doar atunci când a simțit că-l părăsesc puterile, Horea a strigat:

– Mor pentru popor!

Neputându-și potoli setea de răzbunare, nobilii au poruncit să fie tăiate în bucăți trupurile căpeteniilor și înfipite în porțile cetății Alba-Iulia.

Cu toate asemenea cruzimi, poporul nu s-a înfricoșat. Dimpotrivă: a cântat vitejia și jertfa luptătorilor din 1784:

*«Pân-a fost Horea-împărat,
Domnii nu s-au desculțat,
Nici în pat nu s-au culcat,
Nici la masă n-au mâncat.*

*Cât fu Horea căpitan
Și domnii purtau suman,
Până ce fu Horea crai,
Pe domnie era vail...»*

Răscoala condusă de Horea, Cloșca și Crișan a obligat pe nobili și pe împărat să dea unele libertăți țăranilor, desființând iobăgia.

Întrebări:

- Din ce pricină s-au ridicat la luptă țăranii, în 1784?
- Cum s-a desfășurat răscoala condusă de Horea?
- Cu sfârșitul cui se aseamănă sfârșitul lui Horea?

Onuț al lui Florea

Când răsculații au pornit din satul Bucium, Onuț al lui Florea s-a ținut după dânșii. Pe drum, în popasuri, sta de o parte, cuviincios și cuminte. Când oamenii se aflau în luptă, le aducea apă cu ulciorul. Asta era «misiunea» lui. Câteodată, se strecura înainte și afla știri despre cetele nobililor. Altădată se urca în câte un copac și de acolo scruta zarea, să afle mișcările nobililor. De cele mai multe ori a fost de mare folos răsculaților.

Tot coborând, țărani răsculați, conduși de Crișan, au ajuns la Deva, pe-o vreme rece, cu vânt tăios, înghețat, și cu zăpada spulberată. Crișan a văzut că orașul era apărat de multă soldăție împărătească, înarmată până în dinți. Totuși a pornit asaltul. Onuț al lui Florea s-a urcat într-un ulm înalt și de-acolo vestea.

– Bade Crișan, atacă dinspre dreapta!... Vine un pâlc de călăreți drept din față!

Țărani foloseau știrile date de Onuț și se apărau mai ușor ori atacau mai cu spor.

Tremura de frig băiețașul nostru. Măinile îi amortiseră, încheștate pe crengi. Buzele i se umflaseră și se îngreuiaseră, că parcă nici nu le mai putea mișca să rostească vreun cuvânt. Numai ochii i se roteau; harnici și neosteniți, pânditori, ca ochii șoimului, spre toate zările. Gloanțele soldaților împărătești secerau tot mai mulți dintre țărani. Nimeni nu da îndărăt. Toți năzuiau din răspuț să intre în oraș, să se răfuiască acolo cu nobilimea.

Ningea tot mai des și lui Onuț îi venea să chiuie de bucurie când văzu că ai lui dobândesc izbânda. Și chiar ar fi chiuit dacă, pe Valea Mureșului, n-ar fi zărit trei pâlcuri mari de călăreți. Veneau galop, cu sulilele întinse înainte, ca pentru atac.

– Vin! a strigat Onuț cu deznădejde. Lovesc călăreții din spate. Sunt mulți! Tare mulți!

Crișan și alții care au auzit glasul lui Onuț au întors privirile și au văzut primejdia. S-au tras mai spre stânga, în mare grabă, ferindu-se de izbirea din spate. Dar n-au putut scăpa toți. Mulți au căzut răpuși de sulită și de glonț. Măcar că-i clănțăneau dinții de frig și de spaimă. Onuț tot mai striga.

– Ferește, bade Mihail!... Spre dreapta... Și dumneata, bădiță Necula, la stânga... Așa, într-acolo nu-i nimeni!

Lupta a mai durat încă mai mult de un ceas. O parte din răsculați s-au putut retrage spre lunca Mureșului. Cei prinși în încheștarea luptei au fost uciși!

Pe Onuț l-au împușcat doi soldați împărătești, doborându-l din ulm, în omătul înroșit de sânge.

Revoluția din 1821 condusă de Tudor Vladimirescu

Poporul român trudea din greu sub stăpânirea domnilor fanarioți, slujitori plecați ai sultanului. Suferințele nu mai puteau fi îndurate. Ele nu mai puteau fi îndepărtate decât prin ridicarea la luptă a poporului, adică prin **revoluție**. Prin revoluție, poporul caută să doboare, din temelie, vechile rânduieli și să le înlocuiască prin altele noi, mai bune. Dar, ca să poată lupta, poporul avea nevoie de un conducător priceput și viteaz.

Tudor Vladimirescu. Într-adevăr, la începutul veacului al XIX-lea, din rândul poporului s-a ridicat un om deosebit, dornic să scoată țara și poporul din mizerie și să-i alunge pe domnii fanarioți. Se numea **Tudor**. Și pentru că se născuse în satul Vladimir, din Oltenia, și-a zis **Vladimirescu**. Învățase carte. Se ocupase cu negustoria de vite. Se ciocnise de multe ori cu otomanii prădalnici, veniți de peste Dunăre. Întovărășit de pandurii olteni, Tudor îi ajutase pe sârbii răsculați împotriva otomanilor. Pentru priceperea și vitejia lui, Tudor a fost decorat și făcut ofițer în armata rusă. Bărbat dârz, aspru și hotărât, pătruns de simțul dreptății și al demnității, el nu putea îndura trufia și asuprirea boierească, iubea poporul asuprit. Nutrea marele gând de a face dreptate țării, adică de a cuceri libertatea socială și națională a poporului român și a scăpa de domniile fanariote.

Așa că, în iarna anului 1821, Tudor Vladimirescu a înălțat steagul luptei, răzvrătind întregul popor. «*Veniți dar fraților cu toții, cu răul să pierdem pe cei răi, care aveți arme cu arme, care nu – faceți furci de fier și lănci și veniți. Că ne-ajunge, fraților, atâta vreme de când lacrimile noastre nu s-au mai uscat*».

Tudor conduce țara în numele poporului. Răsculații conduși de Tudor Vladimirescu au pornit din Oltenia. Pe drum li s-au alăturat cei asupriți de boieri și de otomani. Ajutat de panduri, Tudor și-a făcut o adevărată oștire și s-a îndreptat spre București. Însăpăimântați, marii boieri au fugit peste graniță. Înfrângând oastea trimisă împotriva-i, Tudor Vladimirescu a intrat în Capitala țării. Poporul l-a primit cu nespūsă bucurie. El și-a asemuit conducătorul cu voievozii care ridicaseră odinioară țara la luptă pentru libertate. De aceea i-a zis «*domnul Tudor*».

Tudor Vladimirescu

Astfel, în primăvara anului 1821, Tudor Vladimirescu a ocărmit țara în numele poporului. El se pregătea să facă dreptate, să ușureze viața celor mulți și să scape țara de stăpânire străină.

În același timp, dinspre Moldova venea armata Eteriei. Aceasta era o asociație grecească care urmărea să răscoale pe greci și alte popoare din Balcani împotriva stăpânirii otomane.

Mișeleasca ucidere a lui Tudor. Speriați de puterea poporului ocărmit de Tudor Vladimirescu, boierii au chemat pe otomani în ajutor, iar sultanul s-a și

grăbit să trimită armată asupra Bucureștiului. Vrând să cruțe capitala de distrugerile unui război, să-și unească forțele cu ale eteriștilor și să lupte împreună împotriva otomanilor, Tudor s-a retras spre Golești. Aici, ascultând pâra mincinoasă a boierilor, eteriștii l-au crezut trădător, l-au prins și l-au ucis. Trupul i l-au aruncat într-o fântână părăsită. Astfel, otomanilor le-a fost ușor să înfrângă și să risipească oastea răsculaților, atât a celei române, cât și a grecilor eteriști.

Boierii s-au întors din pribegie și, sub ocrotirea otomanilor, și-au continuat stăpânirea asupra noastră.

Totuși, revoluția condusă de Tudor Vladimirescu a avut o deosebită însemnătate pentru viața tuturor românilor. Răsunetul ei s-a întins atât în Moldova, cât și în Transilvania; frații transilvăneni îi ziceau „domnul Tudoraș” și așteptau să vină cu „oastea cea mare”, să-i scape de stăpânirea străină a grofilor și a austriecilor.

Pandurii lui Tudor trec Oltul, îndreptându-se spre București.

După revoluție, sultanul n-a mai numit domnitori fanarioți ci, atât în Moldova, cât și în Țara Românească, a numit „domni pământeni”, adică dintre boierii români. Aceasta a ușurat întrucâtva viața poporului, iar țara s-a simțit mai liberă.

Întrebări:

- Ce fel de om era Tudor Vladimirescu?
- Povestiți desfășurarea revoluției din 1821!
- Ce însemnătate are revoluția din 1821?

LECTURĂ

Dreptatea lui Tudor

Se spun multe despre felul cum făcea Tudor dreptate norodului. Iată o întâmplare de acest fel. Când a ajuns cu pandurii în apropiere de Craiova, lui Tudor i-a venit știrea că un boier din neamul Bălșeștilor a prins șase țărani, i-a

legat cu mâinile la spate, i-a bătut cumplit și acum îi ținea cu capul în jug, sub fum de băligar și de ardei. A trimis Tudor în goană un căpitan de-al său, la conacul boierului, să afle adevărul. Căpitanul a găsit, alături de cei șase țărani, și o fetișcană, pusă și ea cu gâtul în jug. Toți tușeau și urlau de usturimea fumului.

– Ce-au făcut, jupâne, de i-ai osândit cu atâta făr' de milă? a întrebat căpitanul de panduri.

– Au cutezat a se gândi la răscoală! Zic că-l așteaptă pe acel lotru, Tudor din Vladimiri, să-mi ia moșia și conacul.

Căpitanul s-a uitat, cu luare aminte, la cei șapte osândiți. Fata aproape leșinase. Părul îi atârna despletit. Obrajii, înnegriți de lacrimi și de fum.

– Cum te cheamă? a întrebat căpitanul. Dar fata n-a putut răspunde. A gemut doar, sfâșietor de dureros.

– Tâlhăroaica asta-i Tinca, fata lui Todiraș. A îndemnat satul la răscoală a răcnit boierul.

Căpitanul a încălecat și a galopat până la tabără. I-a spus lui Tudor ce a văzut.

– După mine! a făcut Tudor semn la zece panduri.

Și, împreună cu căpitanul, au galopat până la conacul boierilor Bălșescu.

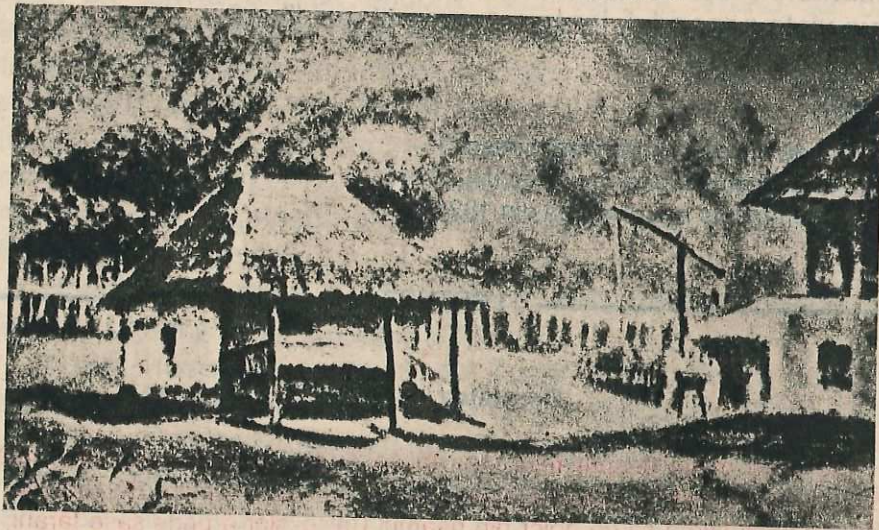
– Boierule, norodul îți poruncește să scoți oamenii de la osândă! a strigat Tudor, oprind calul în fața cerdacului.

– Nu vreau! a urlat boierul, și a pus mâna pe pușcă să tragă asupra lui Tudor.

– Lasă arma, boierule! Că noi avem flinte mai bune și mai multe...

Într-adevăr, văzând zece flinte pandurești, toate ațintite asupra lui, Bălșescu a lăsat arma în jos. Și așa, cum i-a poruncit Tudor, a coborât din cerdac și a dezlegat oamenii osândiți la afumare. A început cu Tinca. Pandurii au descălecat și-au ajutat-o să scoată gâtul din jug, să răsuflă aer proaspăt și să

Casa în care s-a născut Tudor Vladimirescu

se spele ca să scape de usturimea fumului de ardei. Nu putea vorbi, iar pe Tudor îl vedea doar ca prin ceață, atât îi erau ochii de umflați și de roșii. Totuși, a luat seama că boierul a tras două pistoale de la brâu și le-a îndreptat asupra lui Tudor. Mută, Tinca s-a năpustit asupra boierului, drept în clipa când cocoșele pistoalelor atingeau capsele. Un glonț a șuierat pe la urechea Vladimirescului. Altul a atins umărul stâng al Tincăi și-a nimerit în creanga unui copac, turtindu-se acolo.

În liniștea care s-a statornicit, o clipă, în ograda conacului, Tudor a strâns frâul calului și-a poruncit aspru:

– Legați-l și puneți-l cu mutra-n fum de ardei!

Într-o clipă, pandurii au pus pe boier cu gâtul în jugul de unde dezlegaseră țărani.

– Fetițo, a surâs Vladimirescu, ațâță focul, să afle și dumnealui baș-boierul ce dulce-i fumul de ardei...

Tinca a împlinit porunca. După ce și-a legat umărul sângerat de glonț a mers cu pandurii lui Tudor, așa cum au mers toți țărani din satele Olteniei. Pe boier l-au lăsat acolo, în jug, să urle de usturime.

Revoluția română de la 1848

Din an în an și din veac în veac am ajuns, cu istoria poporului român, în preajma anului 1848. Acest an este foarte însemnat în istorie, pentru că atunci a izbucnit o mare revoluție, care a cuprins întregul teritoriu românesc, așa după cum cuprinsese și majoritatea țărilor europene.

În Țările Române, revoluția a urmărit aceleași țeluri: **dreptate socială, libertate și unitate națională.**

Situația Țărilor Române în preajma anului 1848. Munca stăruitoare a poporului a făcut ca în Țările Române să sporească bogățiile. A crescut numărul locuitorilor. S-a răspândit tot mai mult cultura. Românii au învățat să iubească tot mai mult patria; au devenit mândri de originea lor străveche, daco-romană; doreau tot mai mult să trăiască liberi, într-un stat unit, național.

În acest timp, Imperiul Otoman devenea tot mai slab. Faptul acesta îi ajuta pe români să câștige o oarecare independență. Mai întâi, comerțul a devenit liber și s-a dezvoltat repede. Apoi, mai ales la orașe, s-au deschis ateliere mai mari și fabrici. Proprietarii

Vasile Alecsandri și Mihail Kogălniceanu

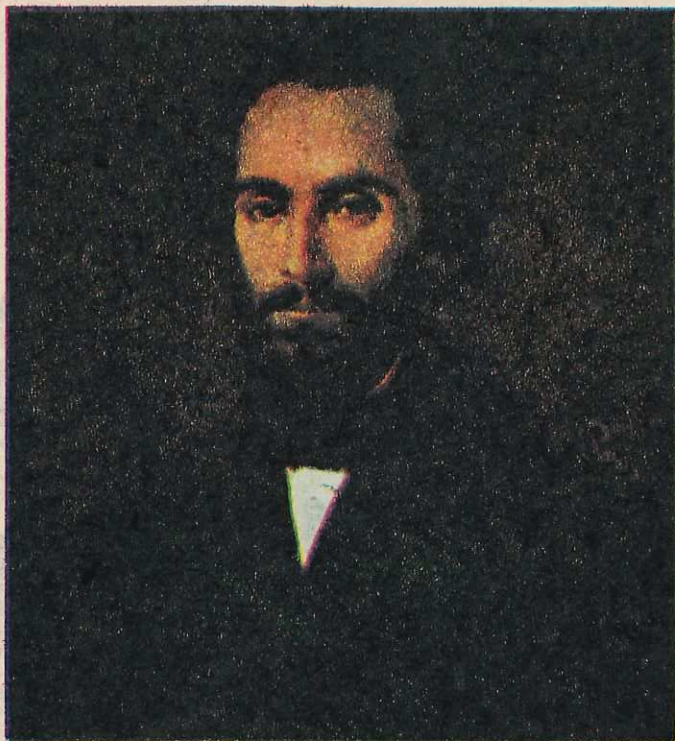

Orașul Iași în 1845

fabricilor, negustorii și cei care aveau mulți bani (bancherii) au format **burghezia**. Burghezia dorea să participe și ea la conducerea țării, împreună cu boierii. Deși erau cei mai vechi și cei mai numeroși pe aceste meleaguri, românii transilvăneni nu aveau încă nici drepturi, nici libertăți asemănătoare cu ale celorlalte popoare din Imperiul Austriac. În lupta ei, burghezia era ajutată și de cărturari, tot mai numeroși și mai bine pregătiți. Prin școli, prin scrierile lor, cărturarii arătau că, deși trăia despărțit, poporul român era unul, cu aceeași istorie și cu aceleași dorințe de viitor.

În 1848, burghezi, cărturari, meseriași, muncitori și țărani de pe întreg pământul românesc, au ridicat, cu toții, steagul luptei pentru alungarea boierilor și a nobililor de la conducerea țării.

Reprezentanți de seamă ai revoluției. În 1848, în fruntea poporului român s-a ridicat un număr mare de revoluționari patrioți, care s-au dăruit cu totul luptei pentru apărarea țării și pentru a cuceri drepturi pentru popor. Dintre cei mai de seamă au fost **Nicolae Bălcescu și Gheorghe Magheru**, în Țara

Nicolae Bălcescu

Românească. Ei erau prieteni cu **Mihail Kogălniceanu**, **Vasile Alecsandri** și **Alexandru Ioan Cuza**, din Moldova, precum și cu **Avram Iancu**, din Transilvania, și **Eftimie Murgu**, din Banat. Împotriva tiraniei austriece s-au ridicat, de asemenea, secuii, din rândurile cărora s-a remarcat **Gábor Áron**, și sașii, în frunte cu cărturarul **Stephan Ludwig Roth**.

În numele poporului, ei cereau: desființarea iobăgiei, împrăștierea țăranilor cu pământ, drepturi egale pentru toți locuitorii țării. Totodată, poporul voia să înlăture și dominația străină, otomană și austriacă, și să se unească într-un singur stat.

Izbucnirea și desfășurarea revoluției. Revoluția a început mai întâi în Moldova, în **martie 1848**, dar a fost înăbușită înainte de a cuprinde toată țara.

Scăpând de paznicii domniei, capii revoluției au trecut în Transilvania sau în Țara Românească și au participat la revoluția de acolo.

Românii din Transilvania s-au bucurat că popoarele Europei s-au ridicat împotriva asupririi habsburgice și nădăjduiau ca

Grup de revoluționari din 1848

Avram Iancu

Simion Bărnuțiu

Gheorghe Barițiu

soarele dreptății să răsară și pentru ei. Dar, în loc să-i lase pe români să-și hotărască singuri soarta, guvernul revoluționar maghiar a plănuțit să înglobeze Transilvania la Ungaria.

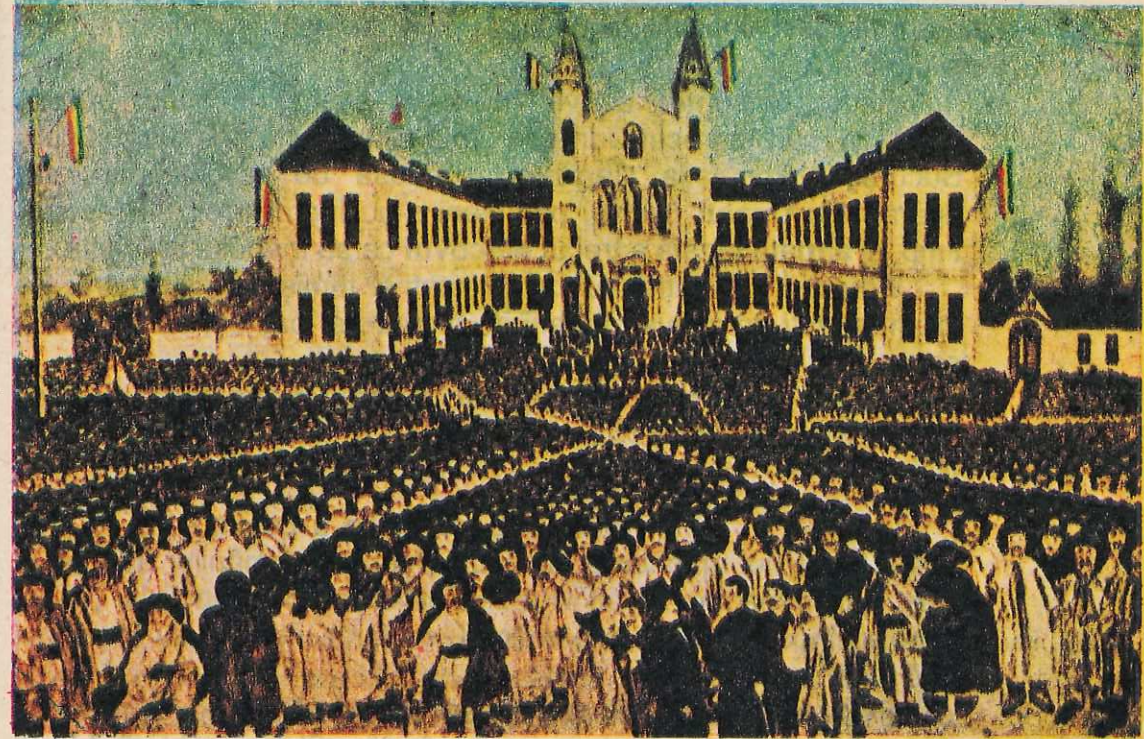
La 3 mai 1848 s-au adunat la Blaj peste 40 000 de oameni, țărani, meseriași, intelectuali. Au venit și fruntași revoluționari din Moldova și Țara Românească. Toți aveau steagul tricolor românesc: roșu, galben și albastru, simbol al libertății și al unirii.

Conducătorii revoluției au vorbit mulțimii adunate pe **Câmpia Libertății** despre suferințele îndurate de poporul român de-a lungul istoriei. Toți au strigat într-un glas: *«Să se desființeze iobăgia și asuprirea națională! Să se deschidă școli superioare în grai românesc și să se dea libertate și egalitate românilor»;*

Eftimie Murgu

Stephan Ludwig Roth

Adunarea Națională de la Blaj

au cerut, totodată, și unirea întregului nostru popor într-o singură țară.

La 9 iunie 1848 a izbucnit revoluția și în Țara Românească. Aici, revoluționarii au ținut o mare adunare la Islaz, lângă Turnu-Măgurele, care a adoptat un important program de reforme. În zilele următoare s-au ridicat la luptă cele mai multe județe ale țării. La București, poporul a ținut o mare adunare revoluționară, pe **Câmpia Libertății** de la Filăret. Temându-se, domnitorul a fugit din țară. Conducerea țării a intrat în mâna revoluționarilor, care au alcătuit **guvernul provizoriu**.

Cu multă încredere în sine și în popor, guvernul s-a pregătit să aplice reformele adoptate la Islaz. Adică: să desființeze iobăgia și să împrumietărească țărani, să dea libertate presei, să ajute dezvoltarea industriei și a comerțului, să deschidă cât mai multe școli pentru fiii poporului și să întocmească legea de bază a țării, **Constituția**. Dar, din pricina împotrivirii boierilor, guvernul n-a putut aplica imediat reformele propuse. Și, mai ales, a întârziat împrumietărirea țărănilor și n-a dat arme poporului pentru a alcătui

o armată revoluționară cu care să-i înfrunte pe dușmanii dinăuntru și din afară.

Astfel, boierimea a avut răgaz să cheme în ajutor armata otomană, care a trecut Dunărea pe la Giurgiu și s-a îndreptat spre București. Populația Capitalei, condusă de revoluționari, s-a apărat. Pe Dealul Spirei, pompierii s-au luptat eroic. În același timp, și armata țaristă a trecut Milcovul ca să înăbușe revoluția.

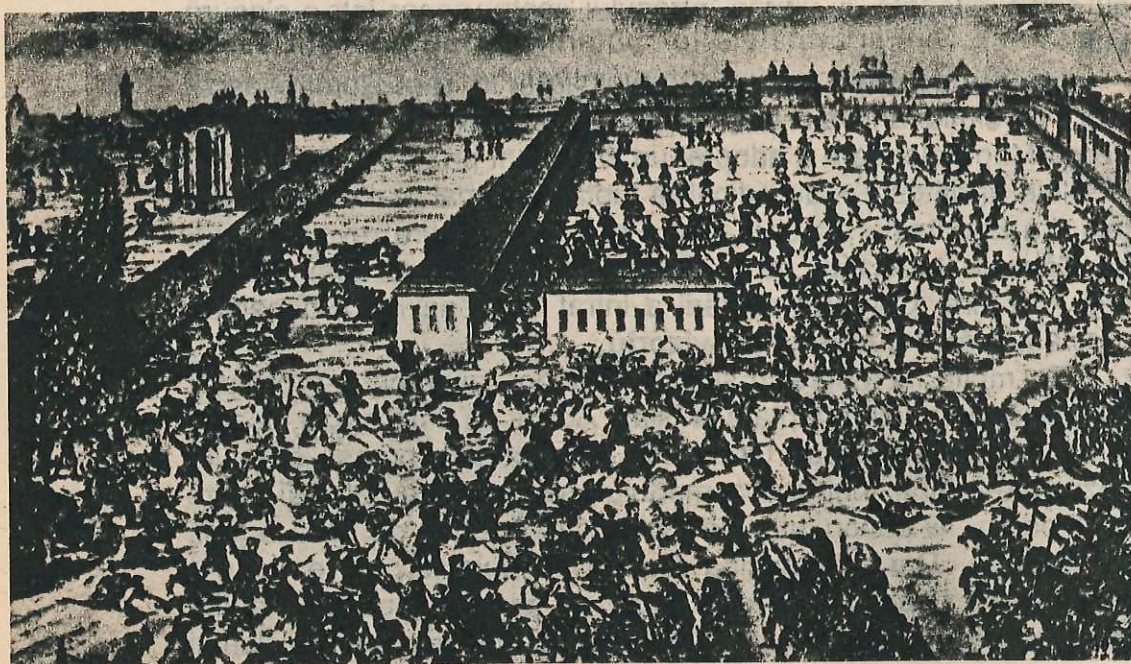
Fruntașii revoluției au fost arestați și trimiși la închisoare. Pe drum, ajutați de câțiva oameni de încredere, patrioți, au izbutit să scape.

În locul guvernului revoluționar, sultanul a pus la conducerea țării un boier credincios lui.

Lupta lui Avram Iancu și Nicolae Bălcescu pentru unirea revoluționarilor. În Transilvania, revoluția a continuat și în anul 1849. Guvernul maghiar a nesocotit dorințele românilor adunați la Blaj. Nobilii maghiari n-au vrut să-i elibereze pe iobagi, iar pe cei care au încercat să-și ia pământul, cu forța, nobilii i-au împușcat fără milă.

Refugiat din Țara Românească, Nicolae Bălcescu a mers de mai multe ori la guvernul maghiar și în Munții Apuseni, la Avram

Luptele din Dealul Spirei

Iancu, ca să îi împace pe conducătorii celor două revoluții. El se bizuia pe faptul că și unii revoluționari maghiari erau pentru înfrățirea popoarelor în lupta împotriva tiraniei. Însuflețit de această idee, Bălcescu a înfruntat multe primejdii, din dorința lui fierbinte de a-i face pe români și pe unguri să se înfrățească și să lupte împreună împotriva asupririi. Iancu zicea: «*Vin cu dragă inimă alături de frații unguri, dacă recunosc drepturile națiunii române*». Abia în vara anului 1849, conducătorii maghiari au recunoscut libertatea și dreptatea românilor.

Între timp însă, împăratul Austriei s-a înțeles cu țarul Rusiei și armatele lor puternice s-au năpustit asupra Ungariei și Transilvaniei, zdrobind revoluția.

Deși a făgăduit că va da libertate românilor, împăratul Austriei l-a arestat și batjocorit pe Avram Iancu. Cu sufletul zdrobit de amărăciune și de durere, «*Craiu Munților*», cum îi zicea poporul, s-a retras pe plaiurile lui dragi, unde a stat până la sfârșitul vieții.

Insemnătatea și urmările revoluției române din 1848. În Țara Românească guvernul revoluționar a condus trei luni. El a arătat că țara poate fi cărmuită și fără boierime. În revoluție, poporul român a înțeles că are destulă putere și pricepere ca să alunge oamenii vechii orândui și să întocmească o orânduire nouă, mai bună. Dar, armatele austriece, otomane și țariste au înăbușit revoluția română din 1848. Totuși, ca să poată stăpâni mai departe, împăratul Austriei și domnii Țărilor Române au fost nevoiți să facă mai multe reforme. Au dat libertate industriei, comerțului și băncilor. Prin aceasta, burghezia și-a sporit puterea economică și a început să ia parte la conducerea țării.

Ideile revoluționare din 1848, amintirea faptelor eroice săvârșite de Nicolae Bălcescu și Avram Iancu au însuflețit mult lupta poporului nostru. În curând, el va înfăptui unirea și va cuceri independența.

Întrebări:

- Ce schimbări s-au produs în Țările Române, în preajma revoluției din 1848?
- Care au fost cererile revoluționarilor români?
- Ce legături au fost între revoluționarii din Țările Române?
- Care au fost urmările revoluției de la 1848?

Cântecul revoluționarilor

În vara aceea fierbinte, din anul 1848, toate inimile clocoteau de entuziasm revoluționar. În fiecare sat și oraș oamenii se adunau, se sfătuiau, se organizau pentru luptă.

Așa, într-o seară, în casa familiei Mureșanu, din Brașov, se aflau câțiva cărturari din Transilvania, din Țara Românească și din Moldova. Printre dâșii se număra și Anton Pann. Venise cu o traistă de snoave, de vorbe de duh și de cântece populare. După ce au aflat știri despre mersul revoluției, Andrei Mureșanu s-a ridicat în picioare și, cu glasul lui gros, puțin aspru, a început să citească poezia «Răsunet», scrisă în ziua aceea:

„Deșteaptă-te române, din somnul cel de moarte
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată să arătăm în lume.
Că-n aste mâini mai curge un sânge de roman...”

Ascultau toți absorbiți ca de-o vrajă. Nu clipea nimeni. Parcă și respirațiile se opriseră. Numai inimile băteau, ca niște ciocane în uriașe clopote de aramă. Mureșanu citea mai departe, cu tot mai aprinsă patimă:

„...Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Dar noi, pătruși la suflet de sfânta libertate,
Jurăm că vom da mâna, să fim pururea frați!...”

«Răsunet» pătrundea adânc în cugetul fiecăruia. Se simțeau, în adevăr, frați. La sfârșit, toți, ca unul, au sărit în picioare. S-au îmbrățișat. S-au sărutat.

– «Jurăm că vom da mâna să fim pururea frați!» recitară câțiva, într-un glas. Aceasta va să fie deviza de acum încolo!

Entuziasmul i-a împiedicat, o vreme, să vadă că singur Anton Pann, îngândurat, sta de o parte, cum nu-i era obiceiul!

– Ce-i, Antoane, istețule? Nu-ți place poezia lui Mureșanu?

Anton Pann a surâs, s-a ridicat în picioare; a tușit ușor și a început să cânte, cu glas puternic și cald, cum numai el știa să cânte:

„Deșteaptă-te române, din somnul cel de moarte...”

Din nou au amuțit, toți. Melodia sporea însutit vraja versurilor. Și, fără să știe, fiecare a început să murmure după glasul lui Anton Pann:

...Viața-n libertate ori moarte! strigă toți...

– Încă o dată! a dirijat cântărețul. Așa!... Mai cu inimă!

Peste o jumătate de ceas, toți oaspeții din casa Mureșanilor cântau «Răsunet». Vecinii au ieșit la ferestre. Trecătorii s-au oprit pe stradă și-au ascultat.

– Acum, de-l știm noi, a zis Andrei Mureșanu, să ieșim în stradă, să-nvățăm și poporul să-l cânte.

În seara și noaptea aceea, tot Brașovul a intonat marșul revoluției, «Deșteaptă-te române». Și, de-atunci, românii nu l-au mai uitat niciodată.

Formarea statului național modern
România

Unirea Moldovei cu Muntenia

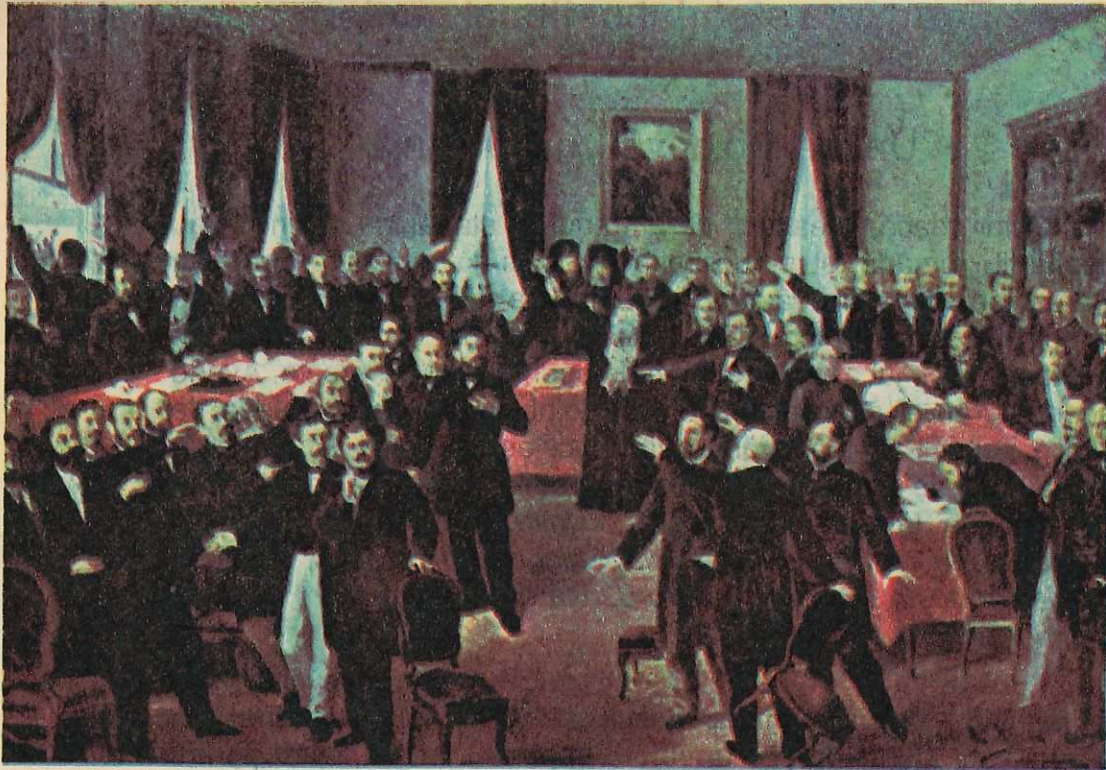
Chiar dacă, veacuri de-a rândul, stăpâniri străine i-au despărțit, românii tot s-au simțit frați și s-au întâlnit pe cărările Carpaților, pe văile râurilor, în târgurile țării, în luptele duse împotriva cotropitorilor străini. Au muncit pe ogoare la fel de roditoare și au jucat în hore la fel de sprintene și de vesele. Având același grai, ei au cântat aceleași doine și aceleași cântece de vitejie. Au citit aceleași cărți. Având același port, s-au îmbrăcat în straie la fel de frumoase, din Maramureș la Dunăre și de la unirea Crișurilor la țărmul Mării Negre. «Unitatea Națională, scria N. Bălcescu, fu visarea iubită a voievozilor noștri cei viteji, a tuturor bărbaților noștri cei mari. Pentru dânsa ei trăiră, munciră, suferiră și muriră».

Lupta pentru unirea Moldovei cu Muntenia. Revoluționarii de la 1848 au năzuit să înfăptuiască și unirea Țărilor Române. Dar n-au izbutit atunci. În anii următori, poporul întreg a luptat pentru Unire, socotind-o scopul cel mai înalt al vieții.

Deputați țărani din Divanul ad-hoc

Proclamarea Unirii – 24 ianuarie 1859 (pictură)

Pribegi prin Europa, revoluționarii din 1848 au convins guvernele unor țări mari, ca Franța sau Anglia, să recunoască legitimitatea unirii poporului român. Era nevoie de un asemenea ajutor, pentru că Imperiul Otoman și Imperiul Habsburgic, care voiau să țină și mai departe poporul nostru sub dominația lor, se împotriveau din răsuputeri. Ele susțineau că românii nici nu vor Unirea. Atunci s-au ales adunările numite «*Adunările ad-hoc*», care să exprime, în fața lumii întregi, dorințele poporului. În aceste adunări au fost aleși și reprezentanți ai țărănimii. Printre aceștia se afla și înțeleptul moș **Ion Roată**, dintr-un sat din Vrancea. Deputații țărani au cerut, cu energie, unirea și împroprietărirea cu pământ a tuturor clăcașilor. Auzind asemenea dorințe, unii dintre marii boieri s-au împotrivit Unirii.

Înfăptuirea Unirii: 24 ianuarie 1859. Dar, nici marii boieri, nici sultanul, nici împăratul Austriei n-au putut înfrânge voința poporului, care a ales ca domn, în Moldova, la 5 ianuarie, pe **Alexandru Ioan Cuza**, unul din fruntașii revoluției din 1848. Îndată

după aceasta, la **24 ianuarie 1859**, s-a hotărât alegerea domnului și în Muntenia. Boierii potrivnici Unirii ziceau să aleagă un fost domnitor, care jurase să nu schimbe nici una din rânduielile țării. Poporul nu s-a lăsat înșelat. Orășeni, țărani, lucrători, cărturari au înconjurat clădirea în care se ținea adunarea de alegere. Ei strigau de clocotea cerul: «*Cuza și Unirea!*». Așa i-au silit pe deputați să aleagă domn al Munteniei tot pe **Alexandru Ioan Cuza**, domnul Moldovei. Cele două Țări Române, având acum un singur conducător, erau unite, de fapt, într-un singur stat. Așa s-a înfăptuit o parte din visul de aur al poporului nostru. Întregul popor român s-a bucurat de Unirea Moldovei cu Muntenia. Mulți cărturari transilvăneni au luptat alături de munteni și moldoveni ca să înfăptuiască Unirea. Deși Transilvania rămânea încă despărțită, românii se străduiau să realizeze Unirea deplină.

Prin Unirea din 1859, statul era mai mare și mult mai puternic, numărul locuitorilor s-a dublat și bogățiile țării au sporit. Cucerirea independenței și, apoi, unirea într-o singură patrie erau dorințele care însuflețeau întregul popor:

Întrebări:

- De ce dorea poporul român Unirea?
- Cum s-a realizat Unirea Moldovei cu Muntenia?
- Care este însemnătatea Unirii?

Principalele reforme înfăptuite în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza (1859–1866)

Ales cu înflăcărare domn, la 24 ianuarie 1859, Alexandru Ioan Cuza a condus țara timp de șapte ani. Nutrind o mare dragoste de popor, el s-a străduit să biruie toate greutățile din afară și dinăuntru. Este meritul lui Cuza că l-a convins pe sultan să nu se mai împotrivescă Unirii.

Noul stat s-a numit **România**, iar capitala a fost stabilită la **București**.

Cuza-Vodă, cum îi spunea mulțimea, a făcut, în folosul poporului, mari schimbări în rânduielile țării. Marea boierime ținea

Alexandru Ioan Cuza

însă la păstrarea vechilor rânduieli, pentru că erau mai ales în folosul ei.

Eliberarea și împroprietărirea țăranilor. Mai întâi, Alexandru Ioan Cuza voia să îmbunătățească starea țăranimii, „talpa țării” cum li se spunea.

Dacă a văzut că marii boieri se împotrivesc cu înverșunare la politica de îmbunătățire a vieții celor mulți, Cuza n-a mai ținut seama de voința lor și a condus țara ajutat de **Mihail Kogălniceanu** și de alți oameni, apropiați lui.

A dat **legea agrară**, prin care 500 000 de familii țărănești au căpătat câte un ogor din proprietatea statului, a mănăstirilor ori a marilor boieri. De bună seamă că împroprietărirea a îmbunătățit viața țăranilor.

Cuza s-a preocupat mult și de propășirea industriei și a comerțului.

Organizarea învățământului. Tot ca să ajute poporul, Cuza-Vodă a dat **legea învățământului** primar, obligatoriu și gratuit. În orașe au fost înființate licee, iar la Iași și la București, universități. La început nu existau școli în fiecare sat, totuși, știința de carte a ajutat mult întregul popor român. Cărțile erau puține și scumpe. Nici învățători nu erau de ajuns. De aceea, mulți copii, ai oamenilor săraci, rămăneau în afara școlii.

Alexandru Ioan Cuza s-a îngrijit, de asemenea, ca **armata țării** să fie bine înzestrată cu armament și cu cadre ofițerești. S-a preocupat de **dezvoltarea agriculturii, a industriei și a comerțului.**

Alexandru Ioan Cuza, datorită unor cauze interne și externe, a abdicat în **1866.**

În locul lui a venit un nou domn, din Germania, prințul **Carol.**

Însemnătatea domniei lui Cuza.

Deși a condus țara puțină vreme și a întâmpinat mari greutăți, Alexandru Ioan Cuza a izbutit să îndeplinească multe din dorințele cele mari ale poporului român, dorințe pentru care au luptat și revoluționarii din 1848: unirea Moldovei cu Țara Românească și împroprietărirea țăranilor. Reformele făcute de Cuza-Vodă au ajutat la dezvoltarea economică a țării. Agricultură și industria au progresat. Căile

Stema Principatelor Unite

de comunicații s-au îmbunătățit. România a devenit un stat modern. De aceea, istoria îl slăvește pe Cuza-Vodă ca pe un domnitor bun, ca pe un mare patriot. Poporul l-a iubit mult și îi păstrează o neștersă amintire. Numele lui poate sta alături de cel al lui Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul.

Întrebări:

- Ce reforme mai însemnate au fost făcute în timpul lui Cuza-Vodă?
- Care este însemnătatea domniei lui?

LECTURĂ

Ocaua Lui Cuza

Cuza-Vodă obișnuia adesea să se îmbrace ca un om de rând și să se amestece prin norod. Dorea să afle el însuși cum trăiesc cei mulți. Așa, într-o zi, și-a pus căciulă și suman țărănesc, a luat două putini cu lapte acru și s-a dus în târg, la Galați. Pasămite, aflase mărișă că unii negustori nu foloseau ocaua cea mare, așa cum hotărâse o lege din acea vreme, și căreia poporul îi spunea «ocaua lui Cuza». A căutat, deci, «țăranul» să vândă laptele la un băcan, despre care se spunea că n-ar fi tocmai-tocmai cinstit și că vinde cu «ocaua mică», dar nimeni nu-l putea prinde cu înșelăciunea.

– Jupâne negustor, nu-ți iau bani, s-a tocmit «țăranul» ci ne învoim ca la șase ocale de lapte să-mi dai o oca de untdelemn.

– Bine, a primit negustorul, clipind șmecher din ochi.

A luat de pe teighea ocaua mare, «ocaua lui Cuza», și-a măsurat laptele: douăzeci și patru de ocale. A socotit că trebuie să plătească, în schimb, patru ocale de untdelemn.

– Caută să-mi măsoți drept, cu aceeași oca, a stăruit «țăranul».

– Nu se poate, că-i plină de lapte. Îți măsoar cu asta!

Și a scos de sub teighea altă oca.

– Păi, ocaua asta-i mai mică, a zis «țăranul».

– Ce te pricepi tu, nepricopsitul! Ocaua-i oca și gata!

Atunci, «țăranul» a scos căciula din cap, a lepădat sumanul și s-a arătat în tunică albastră, cu epoleți aurii, ca un domnitor. Neguțătorul a înlemnit. De multă uimire a scăpat ocaua din mână.

– Ei, negustorule, mai zici și-acum că nu te-am prins cu ocaua mică?

– Nu mai zic, mărișă-ta!... Iertare... milă prea bună!

Cuza-Vodă a poruncit să-i lege de gât cele două ocale și să-l poarte pe uliți, să afle lumea că a căutat să înșele cumpărătorii.

– Să ridice ocalele pe rând, să le arate lumii și să spună tare cu care va vinde și cu care n-are să mai vândă de-aici încolo.

Străjuit de slujitori domnești, neguțătorul mergea pe uliți, ridica ocaua mică și striga cât îl ținea gura:

– Cu asta, nu!

Apoi, ridica ocaua mare și striga și mai tare:

– Cu asta, da!

Și așa l-au plimbat slujitorii domnești prin tot târgul: «Cu asta, nu!»... «Cu asta, da!»... Și i-a fost de ajuns această plimbare ca să se facă om cinstit.

Cucerirea independenței de stat a României

Unirea și reformele din vremea domniei lui Cuza-Vodă au întărit temelii statului român, puterea lui economică și militară. Totuși, era un stat tânăr și încă supus sultanului. Deși tributul nu mai era acum așa de mare, cum fusese altădată, plata lui ținea țara într-o situație umilitoare, împiedică dezvoltarea ei liberă, după voința poporului. Firesc era ca poporul nostru să caute a scutura, cu totul și definitiv, dominația otomană. Să trăiască liber.

În anul 1877, s-a pornit război mare între Rusia și Poartă. Armatele rusești au trecut prin România, la miazăzi de Dunăre. Țara noastră s-a declarat, la 9 Mai 1877, independentă; și-a pregătit oștirea de război.

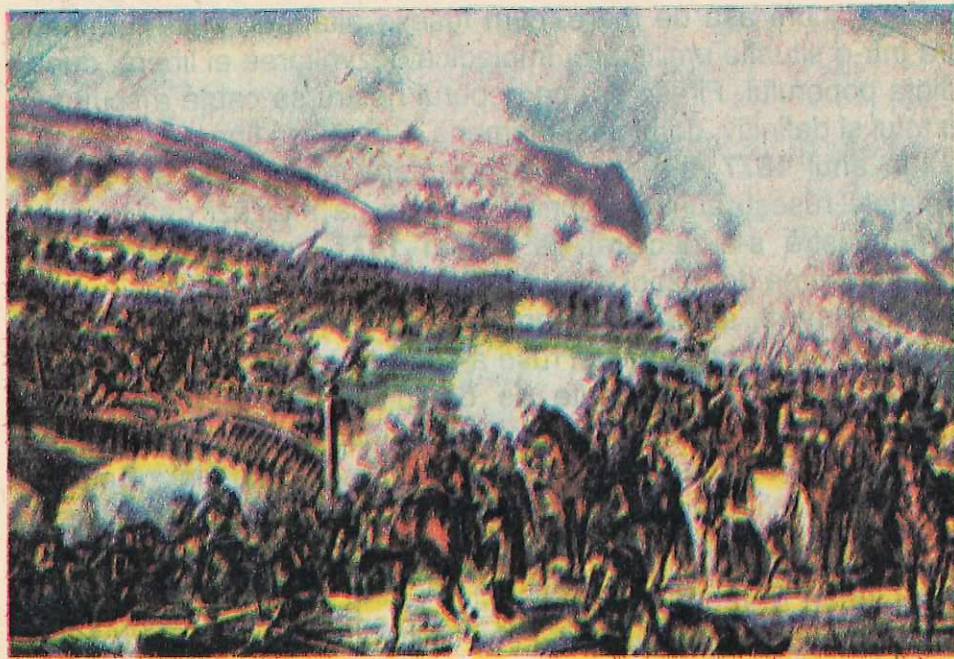
La Plevna, armata otomană a oprit înaintarea armatei ruse. Atunci, comandantul armatei ruse a cerut ajutorul armatei române. Trupele române, comandate de domnitorul Carol I, au trecut Dunărea și au intrat în luptă împotriva otomanilor. Întreaga țară s-a bucurat. Însuflețirea patriotică nu mai avea margini. Soldații porneau veseli, cântând cântece de vitejie. Acest entuziasm dovedea ardoarea cu care poporul român urmărea cucerirea independenței. Au venit și mulți tineri voluntari din Transilvania, Basarabia și din Bucovina, dornici să lupte pentru independența și unirea tuturor românilor.

Bătălia de la Plevna. După ce a trecut Dunărea, oștirea română s-a unit cu armata rusă și, împreună, au înconjurat Plevna. Aici, generalul otoman **Osman-Pașa**, cu multă armată și cu armament din belșug, se întărise ca într-o cetate. Pentru înfrângerea dușmanilor la Plevna, dorobanții, călărașii și artileriștii români au susținut lupte grele. Nu i-au înspăimântat nici ploaia de gloanțe și șrapnele dușmane, nici întăriturile, nici dârzenia cu care se apărau otomanii, nici miile de morți căzuți sub parapete.

Iată cum descrie poetul Vasile Alecsandri vitejia ostașilor români în aceste lupte:

*Prin foc, prin spăngi, prin
glonți, prin fum,
Prin mii de baionete,
Urcăm, luptăm... iată-ne-acum
Sus, sus, la parapete.
„Alah! Alah!” turcii răcnesc,
Sărind pe noi o sută.
Noi punem steagul românesc
Pe crâncena redută.*

La Plevna, românii s-au luptat cu vitejie, silind pe Osman-Pașa să capituleze

Roșior – ostaș care lupta
călare

Dorobanț – ostaș care lupta
pe jos

La Plevna s-au jertfit, o dată cu mii de ostași, mulți ofițeri, ca maiorul **George Șonțu** și căpitanul **Valter Mărăcineanu**.

Nu peste multă vreme, Osman-Pașa a predat Plevna. Oștirea română, aliată cu armata rusă, colaborând cu voluntarii bulgari, a mai dat bătăliile de la **Rahova, Smârdan și Vidin**, capturând toată armata otomană din această parte a frontului. Astfel, armata rusă a putut înainta până aproape de Constantinopol, silindu-l pe sultan să încheie pace.

Însemnătatea cuceririi independenței. La încheierea păcii, toate țările au recunoscut independența României, cucerită pe câmpul de luptă. Atunci a fost eliberată și Dobrogea, străvechi pământ românesc, răpit de otomani la sfârșitul secolului al XV-lea.

După cinci veacuri de lupte și jerte eroice, greaua și îndelungata bătălie pentru cucerirea independenței României s-a

Ostași români înfigând steagul victoriei pe o redută otomană.

încheiat cu victoria din 1877-1878. Se împlinea, în sfârșit, unul din marile visuri ale întregului popor român.

Independența a făcut ca puterea economică a României să sporească repede. Cucerirea independenței a întărit și prietenia cu popoarele vecine, care, jertfindu-se pe aceleași câmpuri de luptă, au făcut «*să cânte libertatea pe malurile dunărene*».

După cucerirea și recunoașterea independenței, poporul român avea mai multe po-

sibilități să întregească statul, eliberând Transilvania supusă încă dominației străine.

Întrebări:

- De când trăiau românii sub dominația otomană?
- Când s-a proclamat independența României?
- Povestiți despre eroismul românilor în războiul din 1877!
- Ce însemnătate a avut cucerirea independenței?

LECTURĂ

Jertfa a doi eroi

Ca toți ostașii din batalionul 10 de dorobanți pe care-l comanda, maiorul George Șonțu ardea de nerăbdare să se știe pe câmpul de luptă. Se îngrijea de

fiecare soldat. Să aibă hrană și muniție. Să știe cum să tragă cu arma. Să se poarte în luptă dârz și neînfricat.

– Măi flăcăi, să știți de la mine, c-o moarte suntem datori. Dar nu-i tot una dacă mori râzând ori mori jelind, dacă mori ca un viteaz ori mori ca un laș.

La trecerea Dunării, Șonțu mergea în fruntea batalionului de dorobanți, mândru în șa, pe-un cal roib, sprinten și focos. Ostașii îl priveau cu mândrie, cu încredere, cu dragoste.

În ziua de 30 august 1877, românii au pornit atacul împotriva redutei Grivița. Întâi a tras artileria, împrôscând cu o ploaie de foc pozițiile dușmane. Pe urmă, infanteria a pornit năvalnică la atac. Batalionul de dorobanți, în frunte cu maiorul Șonțu, se afla în primele rânduri. Gorniști sunau atacul. Drapelele fâlfâiau în vânt. Ostașii, cu baionetele la arme, mergeau înainte, tot înainte. Unii purtau scări și funii, cu care să urce pe redute până sus, la parapetele de unde trăgeau dușmanii. Așa, ostașii au străbătut, în pas alergător, o distanță de mai bine de 1 km. Mai aveau puțin până la redute. Deodată, s-a ivit în cale o râpă alunecoasă, cu mărăciniș aspru și cumplit de țepos. Aici au intrat în bătaia puștilor otomane. Un foc ucigător, o perdea nesfârșită și neîntreruptă de gloanțe secerau ostașii. Nimeni nu șovăia. Nimeni nu se speria. Nimeni nu murmura. În frunte se afla mereu maiorul Șonțu, cu sabia în mână. Gloanțele țiuiau în juru-i, dar nu-l atingeau. Toți îl urmăreau cu privirile, cu pasul, cu gândul, cu inima. Mai mult de jumătate din oamenii batalionului au căzut morți sau răniți. Dar au străbătut valea. Au ajuns lângă redută. În frunte, tot maiorul Șonțu.

– La asalt, flăcăi! Înainte!

În clipa aceea, un glonț dușman l-a izbit în piept. Sabia a mai fulgerat o dată văzduhul și-a căzut. În cădere, Șonțu a mai strigat, cu ultima răsuflare:

– Înainte, flăcăi... Înainte!

O clipă, dorobanții au stat nedumeriți. Nu le venea a crede că ofițerul lor a căzut. Din urmă venea însă batalionul comandat de căpitanul Valter Mărăcineanu.

– Băieți, după mine!... Asalt!... Înainte!...

Dintr-un zvâcnet au ajuns sub redute. Unii au aruncat funii. Alții au pus scări și-au urcat pe redute. Luând drapelul din mâinile portdrapelului, Mărăcineanu a urcat primul scara, sus, pe parapet. Soldații l-au urmat, cu avânt.

Din întăriturile lor, otomanii, cuprinși de spaimă și de mânie, trăgeau glonț după glonț. Căpitanul Mărăcineanu a înfipt drapelul în redută:

– Ura! Ura!

Drept în secunda aceea, un glonț i-a străpuns pieptul.

Ofițerul a căzut. Drapelul însă a rămas să fluture în vijelia luptei, chemând parcă ostașii să-l apere. În câteva clipe, toți dorobanții au pătruns în redută, au zdrobit dușmanul și au cucerit reduta Grivița.

Dezvoltarea României după cucerirea independenței

Înlăturarea dominației otomane a înrăurit mult viața poporului român, după anul 1877. Economia, știința și cultura s-au dezvoltat mai repede și mai bine. Domnitorul **Carol I** s-a dovedit un bun gospodar, îngrijindu-se de propășirea și liniștea țării. El a fost ajutat de oameni politici din **Partidul Național-Liberal** și **Partidul Conservator**. Cei mai cunoscuți oameni politici din această vreme au fost **Mihail Kogălniceanu**, **I.C. Brătianu** și **Lascăr Catargiu**. În anul **1881**, **România s-a proclamat regat**, rege fiind **Carol I**.

Economia țării. În primul rând, s-au construit mai multe fabrici, adică s-a dezvoltat industria. Statul încuraja construirea de fabrici și extragerea petrolului. Pentru aceasta s-au folosit, adesea, bani împrumutați din străinătate. Tot din străinătate erau cumpărate și mașinile.

O dată cu creșterea industriei au sporit și mijloacele de transport a mărfurilor și călătorilor. S-au îmbunătățit șoselele. S-a construit o rețea de căi ferate. S-au lărgit **porturile Constanța**,

Ion C. Brătianu (1821–1891),
fondatorul Partidului Național-Liberal și
președinte al acestui partid între anii
1875–1891

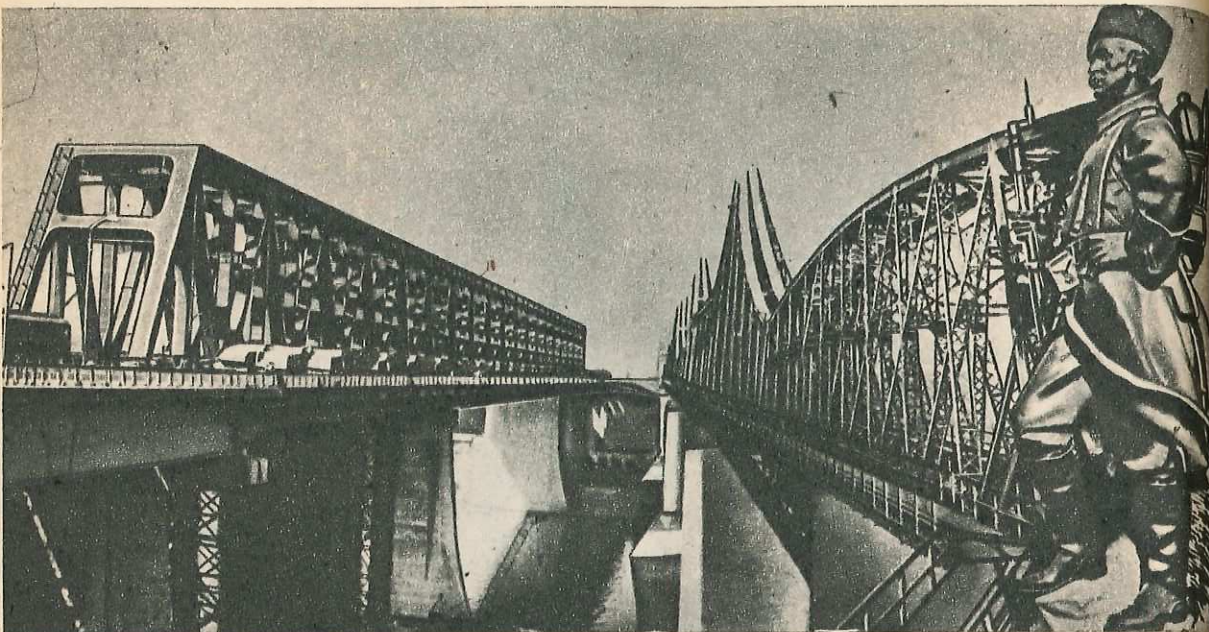
Regele Carol I

Brăila și Galați. Tot acum s-a făcut și impresionantul pod peste Dunăre, la Cernavodă, o lucrare deosebit de folositoare și admirată pentru măreția ei.

Orașele, îndeosebi Bucureștiul, capitala țării, au crescut și s-au împodobit cu clădiri mari și frumoase.

Dezvoltându-se industria și construcțiile, a sporit mult și numărul muncitorilor. Ei formau așa-zisul „proletariat” sau clasa muncitoare. Muncitorii nu trăiau prea bine. Erau obligați să lucreze 12–14 ore pe zi, adică din zori și până noaptea, aproape fără întrerupere. Salariile erau mici și nu acopereau toate nevoile de trai ale familiilor de muncitori. Dacă un muncitor se îmbolnăvea sau se accidenta, nu primea nici un ajutor. Patronii, adică proprietarii fabricilor, puteau reduce salariile și concedia lucrătorii când voiau.

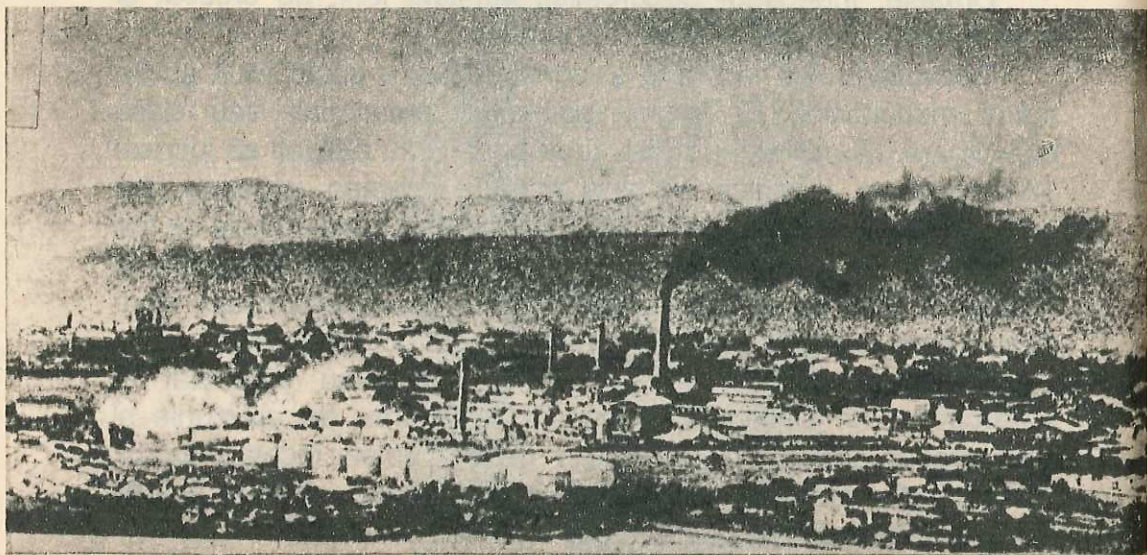
Ca să-și câștige drepturile, muncitorii s-au organizat în **sindicate**. Prin sindicate, muncitorii se apărau de abuzurile și nedreptățile patronilor. Organizau **greve**, adică încetau lucrul, până când proprietarii fabricilor le mai sporeau salariul, le mai îmbunătățeau condițiile de muncă.

Podurile de la Cernavodă. În dreapta, cel construit după planurile inginerului Anghel Saligny, iar în stânga, cel construit în zilele noastre

Un fapt însemnat este că, în acea vreme, muncitorii din toată lumea au hotărât ca ziua de 1 Mai să fie zi de sărbătoare a muncii și înfrățirii muncitorilor. Primul 1 Mai muncitoresc s-a sărbătorit, în România, în anul 1890, o dată cu muncitorii din toate țările.

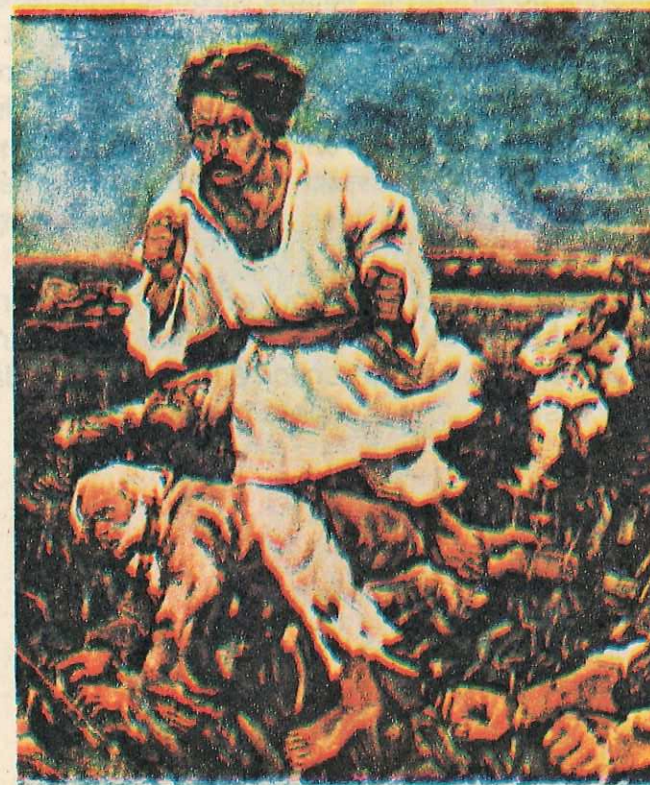
O rafinărie de la Câmpina, în preajma anului 1900

Peste trei ani, în 1893, muncitorii au creat un partid al lor, numit **Partidul Social-Democrat al Muncitorilor din România**. Acesta a condus lupta pentru ziua de lucru de 8 ore, pentru dreptul muncitorilor de a participa la conducerea țării, pentru libertate.

Răscoala țăranilor din 1907

Cauzele răscoalei. Vă mai amintiți că, pe când domnea Cuza-Vodă, țăranii au fost împrăștiți? Cu vremea, lăsate moștenire la copii și nepoți, ogoarele s-au fărâmițat. Sute de mii de țăranii n-aveau nici o palmă de pământ. În schimb, mulți moșieri stăpâneau mii de hectare. Bineînțeles, aceste moșii boierești le munceau tot țăranii. Uneori lucrau ca argați. Alteori, închiriau

«1907», pictură de Octav Băncilă. Reprezintă un țăran în iureșul răscoalei

pământul (adică îl arendau), plătindu-l prin muncă sau cu o parte din recoltă.

Ca să primească pământ să-l lucreze, pe lângă chirie (arendă), țăranii erau nevoiți să muncească un număr mare de zile pe moșie, fără plată. Se mai păstrase obiceiul darurilor sau al plocoanelor de sărbători pentru curtea boierească. Adesea, moșierii închiriau moșiile unor arendași. Dornici să se îmbogățească repede, arendașii scumpeau chiria pământului și sporeau mereu îndatoririle țăranilor. În afară de acestea, arendașii îi înșelau pe țărani la socoteală și la măsurători, îi băteau și-i umileau în tot felul. Încovoiați de lipsuri și nevoi, fără școli, fără spitale și doctori, fără medicamente, țăranii sufereau din pricina unor boli, ca tuberculoza și pelagra.

Dorința cea mai fierbinte a țăranilor era să capete pământ.

În **primăvara anului 1907**, s-au răzvrătit, mai întâi, țăranii din satul **Flămânzi** (județul Botoșani). N-au mai ascultat nici de vechil, nici de moșier, nici de jandarmi. Vestea a zburat repede, din sat în sat, și flacăra răscoalei s-a întins, din nordul Moldovei până în Oltenia. Înarmați cu furci și coase, cu ciomege și topoare, țăranii au atacat conacele și hambarele boierești, au ars registrele cu învoielile, în unele locuri au început chiar să împartă moșiile.

Mulți oameni luminați, de atunci, ca, de pildă, marele cărturar N. Iorga, au luat parte țăranilor. Unii muncitori au declanșat greve ca să ajute lupta țăranilor.

Văzând că răscoala se întinde, guvernul a ordonat armatei să o înăbușe. Deși răscoala a fost înfrântă, guvernul a trebuit să reducă multe dintre datoririle țăranilor, a micșorat arenda și a dat puțință țăranilor înstăriți să-și cumpere pământ.

Întrebări:

- Din ce cauză s-au răsculat țăranii, în anul 1907?
- Cine i-a sprijinit pe țărani în timpul răscoalei?
- Care au fost urmările răscoalei?

Făurirea statului național unitar român

Participarea României la primul război mondial

În anul **1914** a izbucnit un mare război. El a durat până în **1918** și s-a purtat, îndeosebi, între **Germania și Austro-Ungaria**, pe de o parte, și **Franța, Anglia și Rusia**, de altă parte. Pentru că acest război a prins în iureșul lui mare parte din țările lumii, s-a desfășurat pe aproape întregul Glob pământesc și s-a numit primul război mondial.

Cauza principală a războiului a fost dorința țărilor mari: Germania, Austro-Ungaria, Rusia, Franța, Italia, Statele Unite ale Americii de a cuprinde și împărți țările și continentele. Popoarele subjgate au căutat să profite de acest război pentru a se elibera.

La început, **România n-a intrat în acest război, adică a rămas neutră. Regele Carol a murit chiar în 1914.** Urmașul său,

Regele Ferdinand

Ferdinand, ca și guvernul român de atunci, voia să intre în război numai dacă se puteau elibera provinciile românești de sub stăpânirea străină. Această străveche dorință a poporului român era asemenea dorinței polonilor, sârbilor, cehilor, precum și a Transilvaniei și Basarabiei și a altor popoare supuse de Austro-Ungaria, Imperiul Otoman și Germania.

În vara anului **1916**, România a început războiul împotriva Austro-Ungariei și a Germaniei. Armata română a trecut Munții Carpați și a înaintat în Transilvania. Populația română a primit-o cu mare bucurie. Atacați de armate puternice, ostașii români au fost nevoiți să se retragă.

În retragere, ei au dat grele **bătălii la Târgu-Jiu și la Predeal**. Armata germană a ocupat Bucureștiul, iar guvernul român s-a refugiat la Iași. Sondele de petrol și multe hambare de grâu au fost incendiate. Poporul român a suferit cumplit din pricina foametei, a frigului și a bolilor. Au avut de îndurat ocupația dușmană, jecmănitore, aspră și umilitoare.

Soldați români trecând Munții Carpați, pentru eliberarea Transilvaniei

Bătăliile de la Mărăști, Mărășești și Oituz.

Mult mai numeroși și mai bine înarmați, dușmanii voiau să ocupe, cu orice preț, și Moldova, să ajungă la Iași și să subjuge toată România. Ostașii români au rezistat sub deviza: „Pe-aicea nu se trece!” Luni de zile s-au străduit armatele austro-ungare să spargă frontul la **Oituz și Mărășești**, dar ostașii noștri nu s-au lăsat: s-au bătut pentru fiecare palmă de pământ românesc. În **vara anului 1917**, nemții au hotărât să ocupe toată România. Ca să încurajeze ostașii, regele Ferdinand a vizitat de mai multe ori frontul, făgă-

duind țăranilor ostași o nouă împroprietărire. Pe frontul de la **Mărășești**, armata română era comandată de generalul **Eremia Grigorescu**, un bărbat curajos, priceput în treburile războiului. **Mareșalul german von Mackensen** a adus la **Mărășești** cei mai buni soldați, foarte multe tunuri și mari cantități de muniție. Era sigur că va străpunge apărarea română. Prin nimicitoare bombardamente de artilerie au distrus rețelele de sârmă ghimpată, au incendiat case și păduri, au prefăcut în pulbere tranșeele, adăposturile românilor.

Apoi, soldații germani au pornit la atac. Dar, spre marea lor uimire, au constatat că din gropi de obuz, din frânturi de tranșee, din râpe, ostașii sar la luptă, cu grenade, cu baioneta, și opresc puhoiul dușman. Mulți români luptau chiar numai în cămăși; și când nu mai aveau gloanțe, loveau cu patul puștii în cei care veneau să le cotopească pământul strămoșesc. Așa, cu neînchipuite jertfe, ostașii noștri s-au luptat, zi și noapte, mai bine de două săptămâni. Ca să oprească înaintarea nemților, căpitanul

Din eroicele lupte de la Mărășești

Generalul Eremia Grigorescu

Grigore Ignat s-a jertfit cu întreaga lui companie de mitralieri. Însuși, căpitanul Ignat a fost străpuns de o baionetă nemțească și a murit îmbrățișându-și mitraliera cu care și-a apărât patria. Au pierit atunci mulți eroi, dintre care și o vitează fată din Gorj, **Ecaterina Teodoroiu**. Încă de la începutul războiului, ea s-a angajat ca voluntară în armată și a luptat, fără frică de moarte.

Dușmanul n-a putut trece pe la Mărășești și nici pe altundeva. Mackensen a fost nevoit să se retragă.

Mausoleul de la Mărășești, ridicat întru slava eroilor neamului – jertfiți în războiul din 1916-1918

Însemnătatea victoriei din 1917. Vitejia cu care poporul și-a apărât țara, în vara anului 1917, a impresionat întreaga lume. Germanii n-au putut ocupa toată România, așa cum se făceau. Pe celelalte fronturi, Franța, Anglia, Italia s-au dovedit mai puternice. Înfrânte, Germania și Austro-Ungaria au cerut pace. Victoriile de la Mărăști, Oituz și Mărășești au întărit inimile fraților din Transilvania. Întregul popor român se pregătea pentru unirea din 1918.

Pe locul unde s-au desfășurat luptele din vara anului 1917, poporul român a înălțat un mare monument, numit **Mausoleul de la Mărășești**. Pe frontispiciul lui scrie cu litere mari: „Întru slava eroilor neamului”.

Întrebări:

- Când a izbucnit primul război mondial?
- Povestiți despre desfășurarea bătăliilor de la Oituz și Mărășești!

Unirea Basarabiei, Bucovinei și a Transilvaniei cu România: România Mare

Lupta pentru Unire. De sute de ani, poporul român râvnea să trăiască într-o singură țară: România. De aceea, n-a uitat niciodată fapta lui Mihai Viteazul, care, în **1600**, zdrobind pe dușmani, a unit Țările Române. Unirea Moldovei cu Țara Românească, în **1859**, a bucurat nespus întregul nostru popor. De aceea, la războiul pentru cucerirea independenței au participat români de pretutindeni.

În **1916**, armata română nu i-a putut alunga pe stăpânitorii austro-ungari din Transilvania. Dar victoriile de la Oituz și de la Mărășești au lovit greu în Imperiul Austro-Ungar, care a început să se destrame. În **1917**, în Rusia a izbucnit revoluția. Țarul a fost detronat. Armata rusă nu a mai vrut să lupte.

Prăbușirea Imperiului Rus a grăbit și destrămarea Imperiului Austro-Ungar. Ca urmare a prăbușirii celor două imperii, în anul 1918, popoarele asuprite: românii, cehii, polonezii, sârbii s-au ridicat la luptă.

După ce, la 22 ianuarie 1918, s-a constituit Republica Moldovenească Independentă, la 27 martie a aceluiași an, Basarabia, teritoriu al Moldovei care în 1812 fusese încorporat la Rusia țaristă, s-a unit cu România, în urma hotărârii reprezentanților populației dintre Prut și Nistru.

La 28 noiembrie 1918, Congresul general al populației din Bucovina a hotărât unirea cu România.

Adunarea Populară de la Alba-Iulia. Cuprins de un puternic avânt patriotic și revoluționar, poporul român din Transilvania a cerut, într-un glas, Unirea cu România. Oamenii cei mai de vază, țărani, muncitorii, intelectualii transilvăneni și-au ales delegați care să hotărască Unirea.

Într-adevăr, la 1 Decembrie 1918, peste 100 000 de delegați ai satelor și orașelor transilvănene, în căruțe, cu trenul, călare ori pe jos, s-au adunat la Alba-Iulia. S-a organizat **Adunarea Populară de la Alba-Iulia**, cu misiunea de a vota unirea cu Patria-Mamă.

La Adunarea Populară de la Alba-Iulia, 100 000 de glasuri au proclamat, într-un puternic entuziasm, Unirea Transilvaniei cu România

Toți cereau «Unirea sau moartea!». Toți cântau «Deșteaptă-te române» și

«Pe-al nostru steag e scris
Unire,
Unire-n cuget și-n simțiri
Și sub măreața lui umbră
Vom înfrunța orice loviri...»

Entuziasmul poporului adunat la Alba-Iulia, pe Câmpul lui Horea, se aseamăna cu cel de pe Câmpia Libertății de la Blaj, unde românii s-au strâns în mai 1848. Frații din România au sprijinit, din răpuzeri, lupta transilvănenilor pentru Unire. Patrioti și oameni de seamă au întreținut flacăra Unirii și au grupat întregul popor în lupta pentru înfăptuirea ei.

Iuliu Maniu (1873-1953), președinte al Consiliului Dirigent al Transilvaniei (1918-1920) și al Partidului Național-Tărănesc în anii 1926-1933 și 1937-1947.

Țărani din comuna Galtiu, delegați la Adunarea Populară de la Alba-Iulia

La Alba-Iulia, delegații au hotărât, cu mare bucurie, Unirea veșnică și neclintită cu România. **Proclamația de Unire** a fost citită de patriotul român **Vasile Goldiș**.

Îndată după aceasta au aderat de bunăvoie, la Unire, minoritățile naționale care locuiau pe pământul Transilvaniei. Tuturor li s-au făgăduit drepturi egale cu românii.

În anul **1918** s-a desăvârșit Unirea tuturor românilor în același stat: **statul unitar național România**.

Insemnătatea Unirii din 1918. Unirea Transilvaniei cu România a însemnat împlinirea unui vis străvechi al poporului român. În tot cursul istoriei, de la zămislirea lui, poporul nostru a dus o luptă necurmată pentru libertate și unire. Iubindu-și cu ardoare pământul pe care trăia, iubindu-și patria și râvnind întotdeauna să trăiască liber, poporul român a știut să lupte și să se sacrifice pentru acest măreț ideal. Iar atunci când și împrejurările l-au ajutat, în 1859 și în 1918, a înfăptuit Unirea națională. Statul român unitar, în granițele lui firești, s-a format prin lupta și jertfa românilor de pretutindeni. Alba-Iulia a devenit simbolul acestei Uniri.

Prin desăvârșirea unității naționale, România a ajuns o țară cu o economie puternică, în plină înflorire. Bogățiile miniere au ajutat la dezvoltarea industriei și la propășirea întregului popor. În cultura țării s-au înscris însemnate succese.

Întrebări

- Cum s-a înfăptuit unirea Transilvaniei cu România?
- Povestiți desfășurarea Adunării Populare de la Alba-Iulia!
- Care este însemnătatea Unirii din 1918?

LECTURĂ

Tricolorul Unirii

În satul Șercaia de lângă Făgăraș trăia o femeie văduvă, numită Maria lui Dandu. Avea cinci copii: două fete și trei băieți. Bărbatul, muncitor la căile ferate, pierise într-un accident de tren, în 1900. Atunci, Transilvania era stăpânită de Austro-Ungaria. Dar românii nu doreau nimic mai mult decât unirea

cu România. Deși foarte săracă, Maria și-a îndemnat, totuși, băiatul cel mijlociu, pe Miron, să învețe carte. Miron era un băiețuș nălțuț, isteț, frumușel și, mai ales, avea osebuită dragoste de învățătură. Dar a învăța carte românească atunci, în Transilvania, era foarte greu. Trebuia să treacă, pe furiș, în România. Deși își iubea nespuse mama, frații, căsuța părintească, satul, Miron a hotărât să plece peste munți. În ceasul plecării, Maria l-a luat de mână, l-a dus în odaia cea curată, a deschis lada în care ținea ce avea ea mai de preț. Și, lăcrimând, a scos dintre pânzeturi de în un steag tricolor. I l-a arătat și i-a spus:

– Acolo, peste munți, la frații români, ai să vezi multe și ai să înveți multe. Ci, una s-o știi de aici, că aista-i steagul nostru românesc: tricolorul Unirii. Noi, aici n-avem voie să-l scoatem la lumină. Ne pedepsește stăpânirea. Dar tu, fiul meu, să te învrednicești a fi printre cei care mă vor ajuta să scot ist steag din ladă și să-l arăt, nepedepsită, în lumina soarelui.

Miron a îngenunchiat și a sărutat pânza tricoloră. Maria a împăturit-o cu grijă, și-a așezat-o înapoi în ladă, la loc de taină să n-o afle jandarmul împăratului.

Peste zece ani, în decembrie 1918, Miron Dandu s-a întors în Șercaia. Era acum flăcău voinic și purta uniformă de locotenent al armatei române. Pe obrazul stâng avea o cicatrice, îl lovise un glonț dușman în bătălia de la Oituz. În ziua aceea, Maria lui Dandu din Șercaia a plâns de bucurie: întâi, pentru că i s-a întors feciorul acasă, apoi pentru că și-a putut împodobi poarta cu tricolorul românesc, păstrat în ladă, ani și ani. Și cu toate că era iarnă, acea frântură din marea tricolor al Unirii românești strălucea, sărbătorește, în bătaia vântului și în lumina soarelui.

România în anii 1918–1940

Războiul mondial a adus mari schimbări în întreaga lume: Anglia, Franța, S.U.A., învingătoare în acest război, se mențin Mari Puteri, Imperiul Austro-Ungar a dispărut, Imperiul Rus la fel, iar Rusia, zguduită de revoluție, a devenit Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste (U.R.S.S.). Germania, înfrântă, a devenit republică. Ea și-a pierdut importanța de până atunci. În locul marilor imperii au apărut state noi: Polonia, Cehoslovacia, Iugoslavia, iar România și-a întregit teritoriul național, prin unirea Transilvaniei, Basarabiei și Bucovinei, răpite de împărățiile vecine.

Situația României după război. Războiul a pricinuit moartea a sute de mii de oameni; multe orașe, sate, drumuri, poduri au fost distruse. Ani de zile, poporul a trebuit să muncească din răsputeri pentru a vindeca rănilor războiului, pentru a reface satele și orașele, pentru a repara fabricile, căile ferate, drumurile, sondele și a construit altele noi.

Țăranii au fost împroprietăriți, adică au primit pământ, așa cum li s-a făgăduit pe front. Dar nu întreg poporul era mulțumit. Strângeau averi și trăiau bine mai ales cei care, în timpul războiului și îndată după pace, au acaparat multe din averile țării: moșii, fabrici, sonde, bănci.

În 1923, Parlamentul României întregite a votat o **Constituție**, legea de bază sau legea legilor, după care poporul își rânduia viața.

Ca și până atunci, în fruntea țării se afla regele. Adevărata conducere o aveau însă Parlamentul (puterea legislativă) și Guvernul (puterea executivă).

Parlamentul se compunea din **Adunarea deputaților și Senat**. Deputații și senatorii se alegeau prin vot universal, cuprinzând însă numai bărbații. Ei erau propuși de diverse partide. Cele mai însemnate partide au fost: **Partidul Național-Liberal și Partidul Național-Țărănesc**.

Deși aveau drept de vot, țăranii, muncitorii, oamenii săraci nu puteau participa la conducerea țării. Se reorganizează **Partidul Social Democrat** care, în 1921, s-a transformat în **partid comunist**. În anul 1924, acest partid,

datorită politicii sale antinaționale, a fost interzis prin lege.

Evenimente politice mai de seamă. În 1927 a murit regele Ferdinand. Cum prințul Carol al II-lea renunțase la tron, ca rege a fost proclamat fiul său, **Mihai**. Dar, pentru că era minor, conducerea țării a trecut în seama unei **Regențe**, alcătuită din trei persoane.

În 1930, prințul Carol al II-lea s-a întors, pe neașteptate, în țară și a fost proclamat rege, în locul fiului său, căruia i s-a dat **titlul de Mare Voievod de Alba-Iulia**.

În timpul acesta (1929–1933), în lume s-a produs o **criză economică generală**, resimțită și la noi. Muncitorii, îndeosebi ceferiștii și petroliștii, nemaiputând îndura viața grea și salariile mici au făcut greve. Greva de la Atelierele „Grivița” din București a durat mai multe zile și, datorită provocărilor unor agitatori, a fost înăbușită (februarie 1933).

Nici țăranii nu trăiau bine. Proprietățile lor se fărâmițau mereu; mulți se îndatorau la bănci și, cum grânele aveau preț mic, ei nu-și mai puteau plăti datoriile.

Făcând mari împrumuturi în străinătate, guvernul a căutat să ajute industria și producția agrară. În general, economia românească a progresat mult în perioada interbelică.

Primejdia fascismului. Îndată după primul război mondial, în Italia, și apoi în Germania, s-au organizat partide care aveau în program pregătirea unui nou război și revizuirea tratatelor de pace. Acționând prin violență, partidul fascist condus de **Hitler** a luat puterea în Germania (1933). Imediat, au început pregătirile de război, în scopul de a răzbuna înfrângerea din 1918.

România nu a putut scăpa de politica de forță a Marilor Puteri. Mai ales că era vecină cu Uniunea Sovietică, țară comunistă, aflată sub dictatura lui Stalin, iar Germania lui Hitler avea mare interes pentru petrolul și grâul nostru.

Ca să-și apere libertatea, hotarele și pacea, România a făcut o alianță cu Cehoslovacia și Iugoslavia, numită **Mica Înțelegere**. Aceasta urmărea să combată pe cei care pregăteau războiul și să oblige guvernul din Ungaria de a renunța la politica de revizuire a tratatelor care vizau ocuparea Transilvaniei și a unor părți din Cehoslovacia și Iugoslavia. De asemenea, România a încheiat, împreună cu Grecia, Turcia și Iugoslavia, o alianță numită

Înțelegerea Balcanică. În lupta pentru apărarea păcii s-a remarcat omul de stat român **Nicolae Titulescu**.

Din dorința de a conduce după voie, în **1938**, regele Carol al II-lea a **desființat partidele și a dat o nouă constituție**, care-i dădea puterea de a menține ordinea, cu orice preț.

El era susținut de oameni politici care se temeau și de fascism, adică de Germania, și de comunism, adică de U.R.S.S. Ambele aceste țări amenințau libertatea și integritatea României. Îngrijorarea devenea tot mai mare. Amenințată din toate părțile, România a început să se pregătească de apărare, fabricând arme și instruind soldații. Păstrarea integrității hotarelor era dorința, hotărârea și idealul tuturor românilor.

Al doilea război mondial – un moment deosebit de greu pentru România

Trebuie știut că al doilea război mondial l-au pregătit marile state, care vroiau să împartă, din nou, lumea, pentru a o stăpâni. Cele mai bine pregătite de război au fost statele care aveau guverne fasciste: Germania, Italia și Japonia. Aceste guverne erau susținute de marii bancheri și fabricanți de arme din lume. Vinovate sunt și celelalte state mari, care n-au căutat să oprească înarmarea țărilor fasciste. Le-a îngăduit să ocupe țări ca Austria, Cehoslovacia, Abisinia.

Ca să justifice înarmarea, guvernul german declară că se pregătește să lupte împotriva comunismului și a Uniunii Sovietice.

Sfășierea hotarelor României. În **august 1939**, s-a produs un fapt cu totul neașteptat: **Hitler s-a înțeles cu Stalin**, conducătorul Uniunii Sovietice. Prin această înțelegere, fiecare și-a luat libertatea de a ocupa teritoriile dorite. După ce au înfrânt Polonia, Hitler și Stalin au împărțit această țară între ei. În iunie 1940, **Rusia a ocupat Basarabia și nordul Bucovinei. Bulgaria a fost îndemnată să ne ceară două județe din Dobrogea (Cadrilaterul).** Peste puțin timp, în **august 1940, Germania și Italia, prin Dictatul de la Viena, au rupt din trupul țării nordul Transilvaniei, pe care l-au predat Ungariei.**

Regele Carol al II-lea și-a pierdut încrederea poporului și a fost nevoit să plece din țară (**septembrie 1940**). Părăsit de toți aliații de până atunci, fără nici un ajutor din afară, poporul român a îndurat cele mai mari pierderi și mai dureroase umilințe. **Mihai I a redevenit rege**, iar în fruntea guvernului a fost pus un general, Ion Antonescu, cu titlul de conducător al statului.

Antonescu a creat, inițial, un guvern împreună cu legionarii, care, încurajați și de germani, au ucis mulți oameni nevinovați, între care și pe strălucitul cărturar Nicolae Iorga. Apoi, legionarii au vrut să-l răstoarne de la putere pe Antonescu. Sprijinit de armată, generalul i-a alungat pe legionari din guvern și a alcătuit un guvern din tehnicieni. Totodată, s-a angajat față de Hitler ca România să meargă în război alături de Germania, împotriva U.R.S.S., cu scopul de a elibera Basarabia și nordul Bucovinei și de a le uni cu România, cum era drept. Și cum nu era altă cale, a încheiat o

alianță cu Germania, care obținea mari victorii învingând cinci țări europene, între care și Franța.

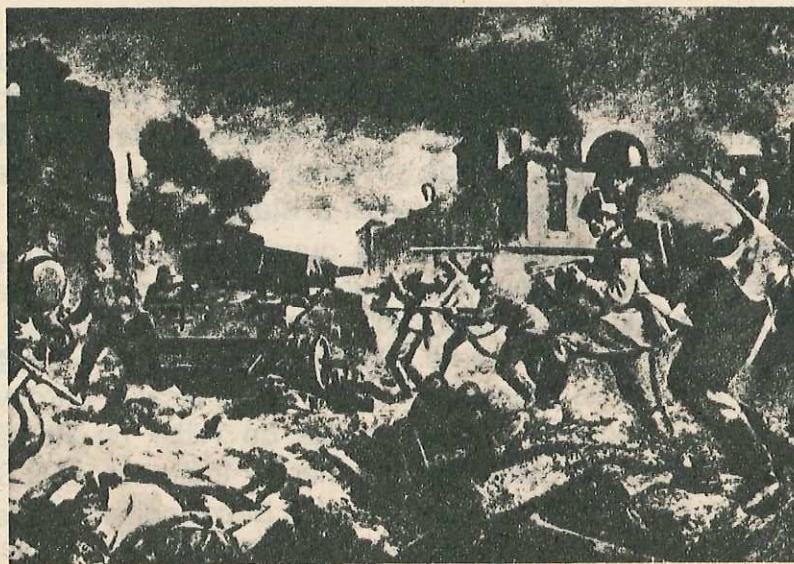
Hitler căuta să pună stăpânire pe toate bogățiile țării ca să le folosească în război. În acest scop, a început să trimită în țara noastră tot mai mulți soldați și armament.

România și războiul dintre Germania și U.R.S.S. Neizbutind să supună Anglia, Hitler a început, în iunie 1941, războiul cu U.R.S.S. În drum spre U.R.S.S., armatele germane trebuiau să treacă și prin România. O dată cu armatele germane, o bună parte din armata română a trecut Prutul și, luptând, a eliberat Basarabia și nordul Bucovinei; apoi a participat la ocuparea orașului Odesa. Dorința românilor era ca armata să se întoarcă în țară. Dar Hitler i-a cerut mareșalului Antonescu să continue războiul până la înfrângerea U.R.S.S.

Astfel, o parte din armata română a ajuns, dând lupte grele, alături de nemți, până la fluviul Volga. Ajutată de Anglia și de S.U.A., U.R.S.S. a izbutit să-și refacă armata, să-i înfrângă pe germani și să-i alunge din țară.

După aceea, armatele sovietice au pătruns în țara noastră. În după amiaza zilei de 23 august 1944, la Palatul Regal a fost arestat mareșalul Antonescu și s-a format un nou guvern,

Eroice lupte pentru eliberarea unui oraș din Ungaria

Ostașii români au dat multe și eroice jertfe în luptele din Munții Tatra

Monumentul eroilor din Carei, pentru cinstirea celor care au luptat pentru eliberarea țării

